

La Balança Fiscal amb l'Administració Central (1995- 1998)

Estudi encarregat pel Departament d'Economia, Finances i Planificació

Desembre de 1999

RPEEO 101

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia,
Finances i Planificació
Secretaria de Planificació Econòmica

LA BALANÇA FISCAL AMB L'ADMINISTRACIÓ CENTRAL (1995-1998)

GUILLEM LÓPEZ I ESTHER MARTÍNEZ
Universitat Pompeu Fabra

LA BALANCA FISCAL DE CATALUNYA AMB
L'ADMINISTRACIÓ CENTRAL (1995-1998)

Autors: G. López Casasnovas

E. Martínez García

Universitat Pompeu Fabra. Dept. d'Economia i Empresa

Barcelona, Desembre de 1999

INTRODUCCIÓ^(*)

El treball que el lector té a les seves mans es compon de dues parts diferenciades. A la primera part es fa, d'una banda, una argumentació justificativa de l'aproximació seguida, basada en el concepte de flux monetari, i a la vegada es presenten els resultats de l'estimació de la balança fiscal per al període 1995-1998.

A la segona part es discuteixen alguns ajustaments de millora sobre l'aproximació anterior i es fan alguns comentaris finals sobre els resultats de l'anàlisi de l'evolució dels saldos disponibles per al conjunt del període 1987-1998, del qual es disposa de dades.

En concret, en la primera part de l'estudi s'analitzen, en primer lloc, les distintes alternatives d'enfocament en el còmput de la balança fiscal, així com les crítiques que es deriven del càlcul convencional. Es destaca que bona part d'aquestes crítiques es refereixen a les hipòtesis que es fan servir en l'estimació de la balança fiscal a partir de l'aproximació basada en la incidència territorial dels ingressos i de les despeses. Aquest és precisament l'enfocament que segueixen preferentment aquells mateixos autors que critiquen després la utilització de la balança fiscal per raó dels seus problemes metodològics¹. Això es deu, possiblement, a la servitud teòrica d'optar pel mètode d'aproximació basat en la incidència normativa que suposadament es presenta com a més robusta, si bé allunyada de la naturalesa de l'exercici de còmput de les balances fiscals.

Sigui com sigui, en el segon apartat d'aquesta primera part es fa una estimació completa, sota hipòtesis fonamentades en el registre dels fluxos monetaris, de la balança fiscal de Catalunya per al període 1995-1998.

(*) Aquest text s'ha beneficiat dels comentaris de M. Bassols i de M. Colldeforns, de X. Sala-i-Martin, de la Universitat Pompeu Fabra, i de Francisco Alcalá, de la Universitat de Múrcia. També hi han treballat, en diverses parts, N. Llugany, M. Freixanet, G. Padró i D. Casado.

¹ Amb altres paraules, bona part dels autors provoquen la controvèrsia *ex post* sobre la bondat del càlcul de la balança fiscal, després d'haver optat, paradoxalment, per una determinada aproximació, *ex ante*, que conté bona part dels problemes que després es critiquen.

A la segona part es desenvolupa amb major detall l'aproximació dels fluxos monetaris en l'estimació de la balança fiscal: a canvi d'una menor pretensió metodològica i interpretativa, aquest enfocament alternatiu permet treballar en un marc menys problemàtic i menys contaminat per les hipòtesis, que altrament poden acabar qüestionant, com dèiem, el mateix resultat de l'enfocament alternatiu.

Es justifiquen així, i s'aproximen empíricament, quatre efectes que s'han d'incorporar, al nostre entendre, en forma d'ajustament de les dades disponibles, a l'aproximació dels fluxos monetaris de la balança fiscal de Catalunya: l'efecte distorsionador de la capitalitat de Madrid en l'assignació dels ingressos, la diferència en els nivells de compliment fiscal registrats sobre el territori, el tractament separat del saldo de la Seguretat Social i l'ajustament en consideració del diferencial de costos sobre el territori en els beneficis de la despesa pública valorats en termes reals per als seus destinataris.

Per concloure, i a tall de reflexió, es fan alguns comentaris sobre les implicacions derivades de les dades disponibles per al període 1987-1998.

Primera part

1. LA TERRITORIALITZACIÓ DE LES RECAPTACIONS IMPOSITIVES. ALGUNS ELEMENTS D'ANÀLISI I REFLEXIONS SOBRE EL CAS DE LA BALANÇA FISCAL DE CATALUNYA

Com és conegut, l'estudi de la balança fiscal consisteix en el còmput del diferencial entre la recaptació dels ingressos procedents d'una jurisdicció i el seu retorn a la mateixa jurisdicció per la via de la despesa. Per realitzar aquest exercici basta el reconeixement explícit del fet que existeix una interrelació fiscal a mantenir, bé en raó d'una sobirania compartida (típica d'estats federals), que s'expressa tant per la banda dels ingressos fiscals com de les despeses públiques i que requereix una millor coordinació, o bé, en absència d'aquesta sobirania, en raó de la transparència política necessària en les relacions econòmiques i fiscals, que permeti identificar recursos generats i utilitzats sobre el territori per a la millor coherència de les funcions fiscals.

El fet de compartir un espai econòmic i polític comú fa, però, sota les dues concepcions anteriors, que mentre que en el primer dels casos es pot fins i tot parlar de diferents residus fiscals individuals (a la vista de com s'expressa la sobirania fiscal sobre els ciutadans dels diversos territoris a través de l'actuació discrecional de cada jurisdicció), amb la possible aparició de competència fiscal², en el segon cas, aquest saldo té una interpretació més limitada: reflecteix, simplement, un determinat mandat constitucional entorn del grau de redistribució implícit a la política fiscal (la legislació tributària és la mateixa per a tots els individus en els diferents indrets, però no els impostos pagats i els

² I així del corresponent 'vot amb els peus' en la terminologia dels estudiosos del federalisme fiscal.

serveis rebuts per cadascun d'ells). Les circumstàncies personals (nivell de renda, riquesa i elegibilitat per als programes de despesa pública) i la discrecionalitat de les polítiques públiques marquen les diferències, sigui quin sigui el territori en què aquestes circumstàncies es produeixin.

En resum, el grau d'avenç en els processos de responsabilització fiscal, d'assignacions de fonts tributàries i descentralització efectiva de despesa en favor dels diferents agents públics en el si de l'Estat espanyol, afecta d'arrel la justificació d'una perspectiva o d'una altra.

1.1. DISTINTS ENFOCAMENTS EN L'ESTUDI DE LES RELACIONS ECONÒMIQUES I FISCALS. TEORIA DE LA INCIDÈNCIA

Des d'un punt de vista teòric (vegeu J. Norregaard, 1997)³ són tres les possibilitats d'assignar les capacitats fiscals i de despesa.

En el cas de la imposició, una primera opció consisteix a assignar les bases fiscals a les jurisdiccions locals, tot requerint que siguin aquestes jurisdiccions les que transfereixin els fons necessaris per finançar les necessitats de despesa que es corresponen amb competències encara mantingudes a nivell central. Això assegura un grau de responsabilitat fiscal màxima a les polítiques d'ingressos i despeses, al cost potencial de problemes d'harmonització fiscal territorial. Efectivament, en absència de coordinació fiscal el supòsit en qüestió s'allunyaria dels principis del federalisme fiscal pel camí de la competència entre jurisdiccions independents. No seria així, òbviament, en el cas del manteniment d'un únic sistema fiscal.

Una segona alternativa rau, a l'extrem contrari, en el fet de no reconèixer cap font de finançament originària que afavoreixi la jurisdicció local. Seria l'Administració central la que permetria la participació en els seus recursos o en algun dels seus impostos per poder finançar les necessitats de despesa que es reconeguessin sota competència local. Al cost d'un alt nivell de precarietat i dependència de les finances locals, s'estaria

³ A 'Tax assignment' a Fiscal Federalism, T. Ter-Minassian (Ed.) FMI., Washington, 1997.

d'aquesta manera garantint el control estatal de l'aparell tributari. En el seu límit, en absència d'autonomia financera, transparència i automatisme en el sistema de finançament, l'operativa de l'Estat unitari substituiria de fet els principis del federalisme fiscal.

Finalment, una tercera possibilitat consisteix a assignar algun tipus de base fiscal a les jurisdiccions locals per a les seves competències en matèria de despesa, compensant, per la via de les participacions en els ingressos estatals, els desajustaments entre capacitats fiscals i necessitats de despesa. En aquest context⁴, l'explícita valoració dels factors que poden generar ajustaments per inequitat horitzontal sol comportar el càlcul de la incidència de les polítiques fiscals (qui suporta, per exemple, un impost sobre vendes quan les àrees comercials són petites, els recursos molt mòbils, etc.) o de les capacitats fiscals quan les bases estan distribuïdes molt irregularment sobre la geografia.

Respecte de l'assignació de competències en matèria de despesa, novament les opcions varien entre fer-ho a partir d'elements constitucionals, tot possibilitant amplis marges d'autonomia per definir les corresponents polítiques de despesa (assignació de poders de despesa), o fer-ho sobre la base de les encomandes de desconcentració de les competències, limitades a les capacitats de gestió de la despesa, un cop les seves pautes s'han definit de manera central.

Com reconeix Norregaard (pàg. 71, *op. cit.*), 'raons històriques, geogràfiques, ètniques i constitucionals de cada país causen profundes implicacions en el rang factible i eficient de les polítiques d'assignació' abans esmentades.

En resum, veiem que el '*tax assignment*' permet més d'una alternativa en referència a la valoració de com aquest es reflecteix en el còmput de la balança fiscal. En general, però, l'enfocament divergeix més fonamentalment segons la resposta que es doni a la qüestió de 'a qui pertanyen' les recaptacions impositives; amb altres paraules, on rau la sobirania fiscal sobre les fonts en què s'expressen les bases imposables. Com veurem més endavant, la lògica amb què s'apliquen els 'punts de connexió' utilitzats en els

⁴ En aquest context, l'assignació fiscal se sol valorar en termes de capitalització impositiva i externalitats, entre altres efectes. L'impost sobre la terra (no d'ús residencial) i l'impost sobre les rendes del treball solen concloure's com a assignables, principalment, a l'autonomia local.

concerts forals, poden servir d'exemple. D'això en direm l'enfocament sobiranista de la balança fiscal, i equival a una valoració comparativa (*'as if'*) de recaptacions potencials i de despeses públiques territorials en un escenari de plena autonomia financera. Per a aquest exercici, caldrà valorar el saldo fiscal assumint que els fluxos no fiscals i les pautes de consum, renda i despesa continuen inalterats, malgrat que s'alteren els escenaris fiscals.

Sota aquest enfocament, es partiria del reconeixement de l'existència de drets recaptatoris per part dels diferents territoris o jurisdiccions, tot mantenint un sistema fiscal únic o harmonitzat. Es tractaria de calcular quin seria el saldo fiscal si un territori assumís el conjunt de la despesa dels seus nacionals ara observada, a partir de la cessió de tota la tributació, mantenint la legislació i la gestió fiscal avui observades, tal com deriva d'un mateix sistema tributari, i finalment, donats els fluxos econòmics i socials a l'origen dels fets imposables del conjunt de béns gravats.

D'una altra banda, l'enfocament territorial no sobiranista de la balança fiscal es limitaria a la simple valoració de la localització geogràfica de la incidència suposada en els ingressos i dels recursos públics derivats de l'expressió d'un únic poder fiscal. El seu resultat il·lustraria, simplement, el grau en què aquesta potestat interpreta correctament els principis constitucionals d'equitat fiscal i de suficiència financera de les poblacions de cadascuna de les jurisdiccions. Aquí l'exercici requereix la identificació dels beneficiaris de la política pressupostària general sobre els diferents territoris.

En aquest enfocament territorial simple no existirien –en el cas del còmput de la balança fiscal– uns drets a la cessió de la recaptació tributària a favor de la jurisdicció, sinó l'interès dels habitants de les zones respectives d'identificar el saldo entre les seves aportacions (es concretin allà on es concretin) i els beneficis de què puguin fruir, com a residents d'aquesta jurisdicció, vistes la legislació fiscal i la política pressupostària de despesa pública vigent. La incidència i les hipòtesis de beneficis d'aquesta actuació estaria en la seva base de càlcul.

Vistos els dos casos extrems d'assignació de capacitats fiscals i de despesa assenyalats anteriorment, les vies intermèdies no resulten particularment senzilles.

1.1.1. Alguns altres comentaris addicionals sobre la naturalesa de les balances fiscals: la perspectiva individual enfront de la territorial

En qualsevol cas, sigui quin sigui l'escenari en què s'inscriuran les relacions fiscals territorials, cal valorar, en primer lloc, l'interès del còmput i la publicació de les balances fiscals en països mínimament descentralitzats, atesa la major transparència que comporta en termes d'actuació pública pel que fa als saldos redistributius. Aquest coneixement és en si mateix un valor democràtic que no convé menysprear.

En segon lloc, si bé resulta obvi que són sempre els individus l'objecte últim d'anàlisi ("ells són els que paguen els impostos i reben els beneficis de la despesa pública", Barberán, 1999)⁵, també ho és que només en aquells territoris en què els individus observen un sentit de pertinença nacional que els cohesiona suficientment, pot fer rellevant l'estudi de la situació fiscal a escala comunitària. Aquest fet possiblement no es dona avui a totes les comunitats espanyoles, com no es dona entre comarques i províncies, posem per cas, dintre d'aquelles comunitats autònomes que sí que mantenen la cohesió social suficient perquè tingui sentit parlar d'un residu fiscal territorial.

Dit això, cal valorar addicionalment que és territorial també, i no solament personal, una part important de l'acció pública en matèria de despesa, tal com preveu la Constitució espanyola vigent.

En tercer lloc, el càlcul és sens dubte complex, particularment en l'enfocament no sobiranista que intenta localitzar sobre els territoris els beneficiaris últims de les polítiques fiscals. Com veurem més endavant, aquest enfocament requereix un conjunt d'hipòtesis fortament controvertibles. En l'enfocament alternatiu el còmput és més senzill i, en qualsevol cas, la seva naturalesa no divergeix de les polítiques d'igualació fiscal territorial, allà on sigui que aquestes es practiquin: es tracta d'estimar capacitats fiscals i necessitats de despesa (necessitats que en l'enfocament sobiranista romandrien en mans dels parlaments respectius).

⁵ Vegeu R. Barberán (1999): 'La estimación de las balanzas fiscales regionales. Análisis de la experiencia española'. Ponència presentada al II Encuentro de Economía Aplicada, Saragossa, juny.

Efectivament, la dificultat més gran del càlcul de les balances fiscals procedeix de l'aspiració a concebre'l en termes de la incidència última dels beneficiaris i dels individus que suporten finalment les càrregues fiscals: és a dir, en el segon escenari abans esmentat. No en el primer escenari '*as if*', tal com es fixa, per exemple, en alguns punts de connexió per a les diputacions forals basques. Així, mentre que en el primer supòsit establiríem, posem per cas, diverses hipòtesis d'incidència sobre l'impacte de les cotitzacions socials (una part es trasllada a preus, una altra part a sous, una altra a rendibilitat empresarial, etc.), en el segon ens basaríem en les retribucions. Per exemple, en els concerts forals, les imputacions realitzades per l'IVA, que com a impost sobre el consum final s'ajusta per operacions exteriors (duanes) i monopolis, es fan segons consum territorial, i no buscant, a través d'un exercici suposadament sofisticat, identificar els seus contribuents o 'suportadors', de l'impost⁶ en últim terme.

Al nostre parer, l'estimació efectiva de la incidència última de les polítiques fiscals sobre el territori, que hauria de perseguir efectivament una perspectiva econòmica d'equilibri general, és un objectiu diferent, o que sobrepassa, si més no, el propi de les balances fiscals. Això no implica que l'exercici del còmput d'incidència personal final de la política fiscal no sigui important. Simplement es tracta d'un altre exercici, que perd interès acadèmic, precisament, quan el territorialitzem, tot justificant l'agregació territorial de les situacions personals (renunciant a la informació de tall individual a favor d'uns valors geogràfics mitjans). Amb altres paraules, l'ajustament en les imputacions sobre la base d'on s'hagi elaborat el producte que es consumeix en una determinada comunitat pot importar per establir *ex-post* els mecanismes de compensació territorial que s'estimin oportuns, o per determinar la contribució solidària que es desitgi per a la cohesió conjunta, vist el global de les relacions econòmiques. Però no, possiblement, per valorar les capacitats fiscals territorials, i menys al cost d'introduir un important nivell de 'soroll' metodològic. Com és sabut, l'estimació de la incidència última dels residus fiscals acaba fàcilment contaminada per una diversitat d'hipòtesis que no sempre se sostenen amb una base empírica suficient.

⁶ De manera similar per al càlcul del que s'ha de finançar via contribució foral pels beneficis de la despesa que continua assumint l'Estat al País Basc. Aquí les imputacions es fan sobre la base de la seva valoració a nivell estatal (i no del seu cost efectiu a la comunitat). O per la via de la participació en renda (i no segons l'esforç fiscal) en la imputació de la contribució foral al Fons de Compensació Interterritorial.

Precisat el punt anterior, ens resta també matisar, en justa correspondència, les divergències en l'abast de cadascun dels dos enfocaments, vista la utilització potencial que es pot fer dels resultats del càlcul de les balances fiscals. No pot ser una sorpresa per a ningú el fet que les comunitats més riques mostrin un saldo negatiu. Més interessant resulta la seva magnitud (el grau de solidaritat que contenen)⁷. Les balances fiscals són, en aquest sentit, un element que pot informar un procés de decisió sobre l'abast de la redistribució territorial de l'acció pública, que és eminentment polític. Per això, s'hauria de poder basar, en democràcia, en unes determinades regles de joc, conegudes i discutides socialment⁸. Les opcions són, finalment, polítiques, i no tècniques⁹. El saldo de les balances no és conseqüència directa de cap mandat constitucional perpetu i irreversible, sinó resultat d'una determinada estructura tributària i de la distribució vigent de la despesa pública. El seu coneixement pot resultar políticament controvertit. Però més costosa i problemàtica és, sens dubte, la seva ignorància.

1.1.2. Comentaris sobre alguns aspectes tècnics de la balança fiscal derivats de la utilització de la teoria de la incidència

Limitats a l'estudi, encara rellevant i decisiu, de l'actuació del sector públic central en els diferents territoris, vist el seu pes sobre el conjunt de la despesa pública, convé

⁷ Per exemple, la discussió en el cas de Catalunya s'ha centrat en el fet que aquesta magnitud resulta molt elevada, i és superior a la d'altres comunitats d'Europa en situació similar a la catalana. Recordem que Catalunya constitueix una comunitat rica en un estat relativament pobre i, a la vegada, una comunitat relativament pobre en una Europa rica.

⁸ Qualsevol que s'intenti aproximar al primer tema pot analitzar inicialment les diferències entre rendes primàries (abans d'impostos directes i subvencions) i rendes finals per valorar la magnitud de la distribució de recursos en què està immersa l'acció pública a l'Estat espanyol.

⁹ Amb dues importants addendes: La primera, que en països federals com Canadà, Alemanya o Bèlgica, no s'arriba a la igualació financera de la despesa mitjana *per capita* (la igualació es fa prenent com a referència les fonts de ingressos), i menys encara de manera independent de l'esforç fiscal de la comunitat. La segona, que els fons instrumentats amb objectius redistributius haurien de condicionar la despesa a combatre les causes que originen la desigualtat que es tracta de corregir, i no a la lliure decisió de governs locals que tendeixen a acostar-se als buscadors de renda més propers (amb el consegüent incentiu d'aquests governs per a perpetuar la seva posició com a receptors).

definir d'entrada els diversos enfocaments de les relacions econòmiques i fiscals, abans de pronunciar-nos sobre l'aproximació desitjable en el seu càlcul.

Com dèiem abans, bona part de les crítiques que genera la metodologia utilitzada per construir les balances fiscals territorials deriva precisament d'enfocar-les des de l'òptica de la incidència final, tal com passem a comentar a continuació.

Efectivament, perseguir el fil de la incidència última de la política fiscal requereix un important gruix de supòsits que en limiten les implicacions posteriors. A tall de mostra, a continuació se'n discuteixen algunes per als diferents impostos.

1.1.2.1. La imposició sobre la renda personal

En un context de model competitiu hom pot concloure teòricament que la imposició sobre la renda personal probablement no es repercuteix sobre tercers, de manera que la població resident en un territori suporta la càrrega de l'impost. Així, des d'un punt de vista sempre d'incidència fiscal, suposaríem que l'impost no es trasllada. Fins i tot però en aquest cas –relativament poc controvertit–, per validar aquest supòsit hem d'assumir prèviament que els subjectes gravats, treballadors i inversors, no modifiquin, com a resultat de l'establiment de l'impost, el nombre d'hores treballades i/o els seus nivells d'estalvi. El primer dels efectes no és del tot clar pel que fa al cas del treball de les segones rendes en el si de la unitat familiar o del treball dels joves. El segon no ho és tampoc si l'economia no se situa en el sender de plena ocupació (acompanyat normalment d'una taxa d'estalvi constant, i així independent del seu nivell de renda). És a dir, només en el cas que assumim que el total d'hores treballades i/o la taxa d'estalvi són fixes podem donar per suposat que l'impost no es traslladarà a tercers, essent suportat completament pels contribuents. Malgrat aquestes consideracions, i tal com comentàvem, la hipòtesi de no translació resulta predominant en les estimacions.

A l'observació anterior cal incorporar-hi, en el pla de la comparació territorial, la composició de l'oferta de treball dels ciutadans de les distintes jurisdiccions i les diferències en les taxes d'estalvi. Ambdues marcarien diferències també en la incidència territorial sobre la renda personal. Més encara, en economies obertes, és probable que

l'elasticitat de l'estalvi trobi un referent de cost d'oportunitat (assignacions entre alternatives d'estalvi) global transnacional, atesa la lliure mobilitat del capital, amb la qual cosa l'homogeneïtzació dels seus valors és més previsible entre territoris. No s'aplicaria però igualment l'argument per a l'elasticitat d'oferta del treball, que suporta, com és conegut, unes restriccions més grans a la mobilitat.

Tot i això, aquests extrems se solen ignorar en els estudis de la balança fiscal suposadament basats en la teoria de la incidència. Convindria, per tant, matisar l'anterior conclusió de no translació, si volem ser rigorosos en l'aplicació de la teoria de la incidència, a la vista com a mínim, de la composició territorial efectiva de l'oferta en el mercat de treball: participació de la mà d'obra femenina, dels joves, nivell de pluriocupació...

Així mateix, les variacions territorials en economia submergida podrien ser considerades territorialment, en el sentit que la reacció a una major imposició pot derivar en un increment de renda real per la via d'una major elusió fiscal, diferent entre comunitats, vista la seva distinta estructura industrial. A tot això en són insensibles les hipòtesis convencionals d'incidència impositiva.

1.1.2.2. La imposició sobre vendes

Pel que fa a la imposició general sobre vendes, comunament s'assumeix que l'impost el suporten els consumidors en proporció a la seva despesa total. Essent l'impost de caràcter general, aquest no canviaria el nivell relatiu de preus dels béns i serveis, i en conseqüència no alteraria les pautes de consum. En aquesta apreciació cal afegir que els impostos generals (per exemple, l'IVA) tenen en realitat més d'un tipus impositiu, de manera que la seva distinta evolució o el fet que afectin de manera diferent en el territori (a la vista de la composició dels grups de béns gravats, que entren de manera diferent en les cistelles de les famílies) pot de nou marcar diferències en els criteris convencionals (proporcionals) d'incidència.

En el cas concret de la imposició sobre el consum, les hipòtesis d'incidència han assumit convencionalment que, per exemple, els fets imposables dels diferents impostos

es recullen de manera proporcionada o similar en cadascun dels territoris (composició de les cistelles de consum), quan aquest no sol ser el cas en la realitat, i de fet aquests components no tenen un tracte homogeni. Només recentment Barberán i altres (1998) han corregit aquestes deficiències amb els resultats següents:

QUADRE 1.1

GRAVAMEN PER GRUPS DE BÉNS EN L'IVA. COMPOSICIÓ DE LES CISTELLES DE CONSUM (IPC) PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Consum classificat segons l'IVA suportat el 1998 aplicat a l'estructura de consum de l'Enquesta de pressupostos familiars de 1991				
	Consum 4%	Consum 7%	Consum 16%	Total
Andalusia	16,76	14,96	14,59	15,02
Aragó	2,75	3,04	3,04	3,01
Astúries	2,91	3,01	3,24	3,12
Balears	1,77	1,75	2,04	1,9
València	9,39	8,52	9,4	9,09
Canàries	4,12	3,05	3,09	3,22
Cantàbria	1,24	1,38	1,35	1,34
Castella i Lleó	5,85	6,12	6,3	6,17
Castella-la Manxa	3,95	3,88	3,97	3,94
Catalunya	18,46	18,58	18,89	18,73
Ceuta i Melilla	0,33	0,26	0,21	0,24
Extremadura	2,27	1,96	2,21	2,13
Gàlícia	6,53	6,55	6,58	6,56
La Rioja	0,6	0,66	0,62	0,63
Madrid	13,36	16,41	14,19	14,85
Múrcia	2,62	2,22	2,5	2,41
Navarra	1,35	1,49	1,76	1,61
País Basc	5,74	6,16	6,02	6,03
Espanya	100	100	100	100

Font: Barberán i altres (1998)

QUADRE 1.2

EN PERCENTATGE EN EL CONSUM DE CADA COMUNITAT AUTÒNOMA

	Superreduït (4%)	Reduït (7%)	General (16%)	Total
Andalusia	15,28	34,74	49,98	100
Aragó	12,53	35,28	52,19	100
Astúries	12,79	33,75	53,46	100
Balears	12,71	32,04	55,25	100
València	14,15	32,67	53,18	100
Canàries	17,51	33,12	49,37	100
Cantàbria	12,7	35,91	51,39	100
Castella i Lleó	12,99	34,55	52,46	100
Castella-La Manxa	13,76	34,34	51,9	100
Catalunya	13,5	34,6	51,9	100
Ceuta i Melilla	18,39	37,01	44,6	100
Extremadura	14,56	32,09	53,35	100
Galícia	13,62	34,78	51,6	100
La Rioja	13,02	36,2	50,78	100
Madrid	12,32	38,52	49,16	100
Múrcia	14,83	32,01	53,16	100
Navarra	11,49	32,22	56,29	100
País Basc	13,03	35,63	51,34	100
Espanya	13,69	34,87	51,44	100

Font: Barberán i altres (1998)

Hem de notar, també, que un impost proporcional sobre el consum equival, de fet, a un impost sobre les rendes salarials (a productes encarits, menor renda real), de manera que des de la teoria de la incidència rebrotaria, per aquesta via, algun dels efectes comentats anteriorment sobre l'oferta de treball, qüestió de nou ignorada en els estudis empírics de còmput, des de la teoria de la incidència, de la balança fiscal.

Cal acceptar que els impostos específics canvien els preus relatius dels béns i els serveis, afectant majorment els consumidors concrets d'aquests productes. En els estudis empírics, es considera comunament, però, que la incidència no abasta les fonts de renda, ja que s'assumeixen canvis en els factors que es traslladarien fora de les indústries relativament més gravades, i acabarien, suposadament, rebent rendes similars, una volta reocupades en les indústries relativament menys gravades. A la base d'això trobem la hipòtesi que més oferta de treball d'un factor, menys salari real, donats els supòsits de competència perfecta i perfecta mobilitat de treball i capital. En aquest terreny, les matisacions territorials són de més complexa identificació. Així, en sentit

estricte, caldria valorar les diferències en l'elasticitat de demanda d'aquests productes específicament gravats, la ubicació geogràfica de la seva producció (concentració relativa territorial d'aquest tipus d'indústries) i la mobilitat real dels factors. Suposàriem per això una baixa de la producció, a resultes de l'impost, vista l'elasticitat de la demanda d'aquest producte, que provocaria un determinat grau d'atur –segons el grau d'intensitat relativa dels factors emprats per a aquell producte– i les diferències en les capacitats de reutilitzar-los en una indústria de producció menys gravada, segons sigui de completa l'estructura industrial de cada territori i els costos idiosincràtics respectius a la mobilitat personal. En definitiva, res tan lluny de la realitat per poder aproximar-la al nivell operatiu de la incidència territorial aquí pretès.

1.1.2.3. L'impost de societats

En relació amb l'impost sobre les persones jurídiques, el gravamen en principi afectaria, segons les hipòtesis convencionals, les taxes de benefici de les empreses societàries. El capital emigraria doncs al sector no societari, que tindria inicialment taxes de benefici més elevades, ja que no estaria essent gravat específicament al mateix nivell que el societari. Però la importació de nou capital acabaria deteriorant la taxa de rendibilitat inicial, restaurant-se l'equilibri, i tot el capital de l'economia acabaria per aquesta via suportant l'impost. Essent la disponibilitat de l'estalvi fixa per al conjunt de l'economia, això 'impermeabilitzaria' els treballadors davant la necessitat d'haver de suportar el gravamen, ja que no hi hauria processos de substitució treball-capital. L'efecte complet, suportat pel capital, es traduiria finalment en els preus relatius dels productes, en diferent impacte segons la composició relativa de les aplicacions de renda (consum) observades entre treballadors i perceptors de rendes de capital.

En el cas que ens ocupa, se'ns fa difícil postular evidència de comportaments diferenciats territorialment pel que fa als efectes previsibles d'aquest impost, tot i poder qüestionar amb claredat algunes de les hipòtesis en què es basa la seva teòrica incidència.

Dit d'una altra manera, no resulta difícil criticar la plausibilitat de les hipòtesis d'incidència, sobretot a la vista del grau de mobilitat perfecta dels factors productius que assumeix l'existència d'un mercat competitiu¹⁰.

Val a dir, addicionalment, que aquell tipus de conclusió no es pot derivar en abstracte, a la vista de la legislació, sinó de la realitat del sistema fiscal del país. És a dir, dels tractaments de les despeses fiscals en cada impost, la proporcionalitat del tipus en societats respecte de la progressivitat en renda de les persones físiques, de la regulació de la transparència fiscal, etc.

El que convé destacar, en tot cas, és que si el capital no emigrés, a resultes de l'impost, des del sector societari al no societari, la càrrega fiscal seria suportada exclusivament pels propietaris del capital de les empreses amb forma societària. Ben cert és que les empreses poden prefixar un objectiu de retribució per capital invertit, que es veuria preservat (en funció, entre altres raons, del poder monopolístic de l'empresa en el sector), repercutint finalment als consumidors o als treballadors la càrrega de l'impost. D'aquí que, en conclusió, convingui valorar –realitzar la corresponent anàlisi de sensibilitat– alternativament la imputació a dividends, a la propietat del capital en general, o, com suggereix Pechman (*op. cit.*), meitat a dividends, meitat a propietat del capital, o meitat a dividends, una quarta part a consum i la restant a retribució d'empleats, o bé, meitat a renda de propietat i meitat a consum. És clar, per tant, que no es pot parlar en aquest terreny de manera definitiva i considerar una d'aquestes hipòtesis superior a les altres, tot i recórrer a la teoria o a la literatura comparada.

1.1.2.4. Les cotitzacions socials

Tradicionalment s'ha assumit que les contribucions socials les suporten els treballadors, ja que difícilment pot pensar-se en un abandó o reducció en l'oferta de treball a causa de l'impost. Es considera que els mateixos treballadors, amb impost o sense, buscarien els mateixos llocs de treball. Efectivament, per a l'empleador, l'impost no fa els

¹⁰ En concret, el supòsit que per aquesta via de mobilitat l'impost de societats afecta el sector no societari, que augmentaria el seu pes en l'economia, pot no ajustar-se a la realitat. Així es diu almenys als Estats Units. A Espanya el camí pot ser més aviat el contrari, ja que molt sovint el millor tractament relatiu de

treballadors més productius, de manera que no els pagarà doncs més. I això s'aplica tant a les cotitzacions socials pagades pels treballadors com pels empresaris.

No creiem que en aquest context d'anàlisi el factor territorial pugui matisar majorment els resultats d'incidència comentats, atesa l'estructura de negociacions salarials i l'impacte sindical en la fixació interterritorial dels convenis col·lectius, tot i que aquesta circumstància pot canviar en el futur.

QUADRE 1.3 VARIANTS D'INCIDÈNCIA DE LES COTITZACIONS

Variants convencionals	Indicadors de territorialització
Variànt 1 (no translació)	Treballadors: treballadors donats d'alta a Catalunya Empresaris: empresaris donats d'alta a Catalunya
Variànt 2 (no translació)	Treballadors: remuneració relativa d'assalariats a Catalunya Empresaris: Excedent brut d'explotació relatiu de Catalunya
Variànt 3 (treballadors: no translació; empresaris: translació per igual al consum, Catalunya remuneració assalariats i capital)	Treballadors: remuneració relativa d'assalariats a Catalunya Empresaris: Excedent brut d'explotació, consum economies domèstiques, remuneració d'assalariats

Font: Martínez, 1997

QUADRE 1.4

INCIDÈNCIA DE LES COTITZACIONS SOCIALS SEGONS LES DIFERENTS VARIANTS (MPTA)

Any	Si totes les cotitzacions traslladessin consum, imputacions Catalunya	les Per es participació al Catalunya en les rendes treball d'Espanya	19,16% Variant 1	Variant 2	Variant 3
1986	629.630	684.036	675.047	650.241	650.676
1987	690.543	746.015	746.245	715.093	716.820
1988	766.927	826.921	837.706	801.400	799.199
1989	877.524	950.321	951.819	939.832	925.067
1990	999.685	1.073.562	1.078.452	1.054.614	1.045.196
1991	1.120.845	1.184.693	1.158.624	1.164.700	1.159.443
1992	1.284.874	1.348.810	1.314.778	1.337.429	1.325.473
1993	1.356.241	1.415.587	1.370.595	1.390.795	1.384.884
1994	1.429.303	1.495.737	1.413.375	1.505.395	1.469.475

Font: Elaboració pròpia i Martínez, 1997

les societats, respecte del relatiu a les persones físiques, afavoreix les primeres i no les segones formes

En termes similars al que s'acaba de comentar per a la imposició de societats, resulta discutible la hipòtesi d'incidència utilitzada convencionalment (p.e. 'a meitats' entre treballadors i empresaris) a la vista, per exemple, que els sindicats poden forçar un increment salarial més o menys gran a resultes de l'impost, d'acord amb el respectiu poder de negociació. De fet, si les empreses tenen suficient poder de mercat, l'impost pot acabar essent repercutit als preus finals. D'aquí que no existeixi un resultat generalment acceptat independentment del sector referit, de la conjuntura econòmica i de la realitat sindical. Això portaria a una anàlisi de sensibilitat respecte de les hipòtesis d'imputació compartida, entre retribució dels treballadors i consum, o a retribucions salarials, i en aquest cas, tant en relació amb la part de cotització a càrrec de l'empresari com en relació amb la del treballador.

1.1.3. L'enfocament de fluxos monetaris territorials

Des d'aquesta òptica, sobiranista o no, es tracta simplement de valorar les recaptacions a la llum de les bases que els donen lloc (les activitats econòmiques, els rendiments dels factors), tenint en compte si de cas les desviacions que una determinada organització de l'Estat (tant política com des del punt de vista de la mateixa administració tributària), pot estar generant en un moment donat.

Per tant, per fer l'exercici que ens proposem, ens interessarà valorar amb cura els biaixos recaptatoris que generen determinades imputacions que no es corresponen efectivament amb on es realitza l'activitat econòmica, no per la naturalesa dels moviments lliures dels fluxos econòmics, sinó per algun mandat administratiu que es pot considerar que desapareixeria (per exemple, en raó de la capitalitat única de l'Estat) en cas de valorar escenaris alternatius ('*as if*'). A la vegada, buscarem minimitzar aquelles imputacions que incorporin en si mateixes elements personals redistributius, ja que serà amb posterioritat a l'estimació del saldo quan s'haurà de valorar l'aportació solidària pertinent, ara també, als individus que integren el territori destinatari de la política distributiva¹¹.

d'organització de l'activitat empresarial.

¹¹ Per exemple, a Alemanya, les imputacions als länder de l'IVA es realitzen parcialment sobre base *per capita*, tot i coneixent que aquest criteri ni recull el valor afegit creat en producció ni el consum relatiu de

Hem vist fins ara, per la banda dels ingressos fiscals, que els estudis de la balança fiscal han seguit una aproximació molt centrada en el criteri de la incidència impositiva. Aquesta exclusivitat en preveure la territorialització dels ingressos fiscals és discutible per diferents raons. En primer lloc, perquè la incidència se sol postular més sobre la base del disseny teòric de l'impost que de la seva rellevància pràctica (basta recordar per exemple, la diferència entre la progressivitat formal i la real del nostre IRPF, de manera que l'impost sobre la renda de les persones físiques és menys progressiu en la realitat que sobre el paper). De manera similar pel que fa a la imposició sobre el consum, que en aquest cas mostra una direcció contrària: una tendència a la proporcionalitat que alleugera la suposada regressivitat. Altrament, els resultats provenen de considerar la imposició sense fer-la acompanyar del seu grau de compliment, l'efecte de les deduccions fiscals o bonificacions que depenen de l'actuació del contribuent o que són externes a ell en certa mesura: composició de les seves bases imposables, composició familiar, edat, cistelles de consum... És clar que una manera d'obviar el problema és, en renda, utilitzant puntualment el criteri de la recaptació en quotes, defugint els estudis d'incidència. Per fer això es pot arribar a dir que l'impost no es trasllada, però sabem que això és un supòsit més. Recordem que per poder afirmar-ho s'haurien de tractar de manera diferent les rendes del treball de les de l'estalvi (la incidència en equilibri parcial almenys de les rendes del treball dependrà efectivament de l'elasticitat de l'oferta i la demanda de treball), i les del capital, del mercat de capital. Així mateix, les oportunitats de translació impositiva són diferents per als treballadors per compte propi que per compte aliè, etc. La dificultat porta a la simplificació: efectivament, a l'abandó del criteri que en teoria es pretén seguir. Més encara, si no recorrem a la recaptació efectiva, sinó a les imputacions fetes a patró únic¹² per a tot l'Estat, de nou ens allunyem molt de la realitat, amb importants pèrdues d'informació.

En segon lloc, donem per fet a l'anàlisi el compliment dels criteris fiscals de l'equitat horitzontal i de l'equitat vertical. Qui més renda obté més ha de pagar. A igual renda, igual pagament fiscal. Cert, però potser voldríem saber quelcom sobre la composició de

manera prou ajustada. Si es fa és perquè d'aquesta manera s'afavoreix la redistribució (de fet la mecànica de territorialització de l'IVA a Alemanya aporta fins a una quarta part de la perequació total horitzontal).

¹² Vegeu C. Lee i P. Pashardes 'Who pays indirect taxes', Institute for Fiscal Studies Report Series n. 32, 1988.

la renda: què costa en termes d'esforç obtenir igual o més renda. Els estudis d'incidència haurien de mantenir aquí també el referent de benestar per la via del residu fiscal individual. Quina part d'aquesta renda eludeix pagament fiscal o sobre quins altres factors es generen les fonts de renda (pensions, mínims exempts, subsidi d'atur) que poden ser rellevants i fer que, a igual nivell mitjà de renda, es produeixi una recaptació fiscal¹³ diferent.

QUADRE 1.5. COMPOSICIÓ REGIONAL DE LA RENDA: REMUNERACIÓ D'ASSALARIATS, EXCEDENT BRUT D'EXPLOTACIÓ, PENSIONS PÚBLIQUES

*Estructura de la renda familiar neta disponible 1995 (% sobre el total de renda familiar abans dels impostos)

COMUNITATS	Sous i salaris bruts	Rendes mixtes i de capital	Prestacions socials
ANDALUSIA	51%	27%	23%
ARAGÓ	53%	28%	18%
ASTÚRIES	52%	24%	25%
BALEARS	50%	36%	15%
CANÀRIES	60%	24%	16%
CANTÀBRIA	49%	29%	22%
CASTELLA LA MANXA	48%	33%	19%
CASTELLA I LLEÓ	48%	32%	20%
CATALUNYA	56%	26%	18%
VALÈNCIA	53%	29%	18%
EXTREMADURA	49%	28%	23%
GALÍCIA	50%	28%	21%
MADRID	64%	21%	15%
MÚRCIA	52%	26%	21%
NAVARRA	55%	28%	17%
PAÍS BASC	55%	26%	19%
RIOJA (LA)	50%	34%	16%
CEUTA I MELILLA	65%	21%	15%
TOTAL	55%	27%	19%

Font: Fundación BBV

*Sense considerar altres transferències

En definitiva, cal prudència a l'hora de jutjar sota reflexos d'automatisme una qüestió tan complexa en la teoria de la hisenda pública com és la de la incidència de les polítiques fiscals.

¹³ Vegeu A. Wagstaff i altres 'Redistributive effects, progressivity and differential tax treatment: Personal Income Taxes in 12 OECD Countries' *Journal of Public Economics*, 1999 (73-98), i J.R. Aronson i altres 'Estimates of the changing equity characteristics of the US income tax with international conjectures (UK and Spain)', *Public Finance Review*, 138, vol 27, 2, march 1999.

2. ESTIMACIÓ DE LA BALANÇA FISCAL DE CATALUNYA EN EL PERÍODE 1995-1998

L'estimació de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central per al període 1995-1998 parteix, amb molt lleugeres variacions, de l'aproximació seguida en estudis anteriors, que s'inicià amb la proposta de metodologia de G. López i M. Colldeforns¹⁴ (1990), amb el treball consegüent de M. Colldeforns (1991)¹⁵, i que continuà amb els estudis d'E. Martínez (1997)¹⁶ i amb M. Colldeforns i E. Martínez (1999)¹⁷, que han quantificat els saldos fiscals fins a l'exercici 1994.

2.1.1. Aproximació metodològica

En el present treball l'anàlisi s'estén fins a l'any 1998, per la qual cosa es poden comparar les magnituds obtingudes i la composició del dèficit fiscal de Catalunya amb l'Administració central entre 1986 i 1998¹⁸.

Cal destacar, però, que el treball que aquí presentem s'ha beneficiat d'una millora en les fonts d'informació relatives a les cotitzacions a la Seguretat Social i les prestacions rebudes. Ara s'ha disposat dels imports de les contribucions realitzades per Catalunya, a partir dels centres de treball i de les prestacions efectivament rebudes, informació que ha estat proporcionada per la mateixa Intervenció de la Seguretat Social, i que ens ha permès aprofundir en la metodologia basada en la noció de flux monetari.

La magnitud que es presenta en aquesta balança, i les submagnituds en què es descompon, s'obtenen a partir d'una aproximació que consisteix, bàsicament, quant als ingressos del Govern central, en l'enfocament convencional esmentat. Tot i reconèixer les seves llacunes, comptar amb un marc de referència sobre el qual poder concloure la

¹⁴ 'Una nova aproximació metodològica a l'estimació de les balances fiscals', mimeo, Institut d'Estudis Autònomic, 1990.

¹⁵ M. Colldeforns i Sol (1991): *La balança fiscal de Catalunya amb l'Estat, 1986-1988*, Institut d'Estudis Autònomic.

¹⁶ E. Martínez i Garcia (1997): "La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat", a *La balança de pagaments de Catalunya*, IEA-Departament d'Economia i Finances, Generalitat de Catalunya.

¹⁷ M. Colldeforns i E. Martínez (1999): "La incidència del Govern central a Catalunya. Una aproximació de balança fiscal, 1986-1994", *Nota d'Economia*.

sèrie històrica i complementar addicionalment en la mesura possible les variacions formulades en les seccions precedents, ho ha fet recomanable. Així, la recaptació impositiva de l'Administració central es distribueix generalment sobre bases territorials a partir de diverses hipòtesis d'incidència dels tributs i de distints indicadors de territorialització. D'aquesta manera s'obté l'aportació de Catalunya Govern central. Cal destacar però, que pel que fa a les cotitzacions a la Seguretat Social, s'ha optat, per primera vegada, pel criteri d'aportacions realitzades per Catalunya, atès que hom disposa d'informació al respecte.

Quant a les despeses, en coherència amb el que s'ha comentat, s'ha optat per aprofundir en el criteri de 'flux monetari'. Es tracta, per tant, de comptabilitzar les despeses realitzades a Catalunya, en els termes següents:

totes les transferències rebudes pels residents a Catalunya (persones físiques i jurídiques) i les realitzades als governs subcentrals; les inversions realitzades a Catalunya, les remuneracions de l'Administració central al seu personal a Catalunya i les compres de béns i serveis destinats a Catalunya.

No s'adopten doncs hipòtesis d'incidència específiques per a les despeses, ni s'intenta quantificar el benefici que se n'obté, en termes d'utilitat.

La diferència entre ambdues magnituds (despeses rebudes menys ingressos aportats), és la magnitud del saldo fiscal estimat de Catalunya. El saldo que s'obté amb el mètode esmentat és el que podem comparar amb l'obtingut per als anys anteriors a 1995, tal com es quantificà en els estudis esmentats.

El criteri "flux monetari", o "de fons", que s'ha adoptat en la territorialització de les despeses del Govern central, s'ha aplicat sempre tractant d'evitar qualsevol infravaloració de la magnitud d'aquestes despeses a Catalunya. Es tracta d'un element de prudència a fi d'evitar crítiques simples que sobre aquesta base tractin d'invalidar el resultat del nostre còmput. Aquest criteri afecta especialment les despeses de l'Estat.

¹⁸ Són especialment comparables els saldos que es mostren en el treball de M. Colldeforns i E. Martínez (1999) i l'actual.

Aquesta part del treball conté les seccions següents:

- En primer lloc es mostra l'abast de l'estudi, pel que fa als agents del Govern central analitzats i als ingressos i despeses considerats; alhora es realitzen uns breus comentaris sobre l'abast de les relacions financeres amb la Unió Europea que es tenen en compte en aquest treball. També es comenten les fonts d'informació utilitzades.
- A continuació s'analitzen els ingressos del Govern central i els ingressos estimats a Catalunya, i de manera similar les despeses del Govern central a Catalunya. Com a resultat dels dos punts anteriors es mostra i es comenta el saldo fiscal obtingut.
- Finalment, es fa un conjunt de consideracions generals i es revisa la sèrie històrica de saldos fiscal estimats per al període que va des de 1987 a 1998, que s'interpreta a la llum de distintes hipòtesis.

2.1.2. Àmbit de l'estudi

L'abast institucional de l'estudi és constituït pel subsector Estat (inclosos els organismes constitucionals -p.e. el Tribunal de Comptes i les Corts Generals-), els ens de l'Estat (p.e. l'Agència Estatal de l'Administració Tributària)¹⁹, els organismes autònoms administratius (p.e. la Prefectura de Trànsit), i la Seguretat Social. Aquest conjunt d'ens públics constitueixen l'Administració central que analitzem. Per tant, no es considera, com en la majoria d'estudis anteriors, tal com destaca Barberán (1999), el sector públic empresarial, ja que per la seva naturalesa i finançament requereix una anàlisi diferenciada.

Sí que s'han tingut en compte, però, part de les transferències que l'agent Estat realitzà a les empreses públiques, quan s'ha disposat d'informació sobre la seva destinació territorial (per exemple a Catalunya, en concepte de subvencions al transport metropolità de Barcelona.). No cal dir que l'Estat és l'agent de l'Administració central analitzat que més aportacions realitzava a les empreses públiques i que més ingressos en

¹⁹ Ens amb crèdits del seu pressupost de despeses amb caràcter limitatiu, concretament l'Agència Estatal de l'Administració Tributària, l'Institut Cervantes, l'Agència de Protecció de Dades, el Consell Econòmic i Social, el Consell de Seguretat Nuclear, i el Consell d'Administració del Patrimoni Nacional.

rebia. Les transferències de l'Estat al sector públic empresarial, que no es consideren en aquest anàlisi, van representar 390.142 milions l'any 1995, i 359.744 l'any 1998, xifres que representen l'1,96% i l'1,21% del total de despeses de l'Estat, respectivament.

En tot cas, en el moment d'extreure del total d'ingressos i despeses del Govern central els fons que 'provenen de', o 'subvencionen', les seves empreses públiques, s'està modificant el total de l'activitat financera a considerar i, per tant, la magnitud final de la balança fiscal, tant en termes absoluts com relatius²⁰.

Quant als tipus d'ingressos i despeses, són objecte d'estudi les partides reals que més s'ajusten a l'activitat financera fiscal del sector públic, a les fonts de finançament i a les activitats que més s'apropen a allò que la Comptabilitat Nacional defineix com a recursos propis de les administracions públiques. En relació amb els ingressos, s'analitzen els impostos directes i els indirectes, les taxes i les transferències corrents i de capital. Quant a les despeses, s'analitzen les despeses en remuneracions de personal i compres de béns i serveis (capítols 1 i 2 respectivament dels pressupostos), les despeses en transferències corrents i de capital (capítols 4 i 7) i les despeses en inversions reals (capítol 6).

Per tant, no es consideren els ingressos patrimonials, l'alienació d'inversions reals (capítols 5 i 6 del pressupost, que són una part relativament minoritària dels ingressos totals²¹), ni tampoc els de tipus financer (capítols 8 i 9 del pressupost) que reflecteixen els derivats d'actius financers i l'endeutament de l'any, respectivament. Tampoc no s'analitzen les despeses financeres (capítol 3 de despeses), tal com es justifica àmpliament en aquest tipus d'estimacions²².

Quant als ingressos per transferències, s'eliminen els que reben els ens que integren l'Administració central, procedents d'altres ens també inclosos, per evitar la seva doble

²⁰ Així, si per a un any concret augmenten les transferències netes que reben les empreses públiques, pot significar una menor despesa en altres finalitats i que la balança fiscal amb Catalunya aparegui encara més negativa, tot i que no hagi de ser necessàriament així.

²¹ Si bé les privatitzacions d'empreses públiques en els anys analitzats han estat una font important d'ingressos

²² Raons que ja s'exposaren en els treballs anteriors de M. Colldeforns (1991) i d'E. Martínez (1997), als quals remetem el lector més interessat.

comptabilització. El mateix procediment de consolidació es realitza per a les despeses en transferències.

També cal esmentar que el saldo de Catalunya analitzat és un saldo mixt amb el Govern central i la Unió Europea: el saldo calculat recull l'aportació fiscal de Catalunya a la Unió Europea²³, mitjançant la contribució als ingressos de l'Estat; però només recull una part de les despeses de la Unió Europea a Catalunya (aquelles que s'integren al pressupost de despeses de l'Estat)²⁴. Si es computessin les despeses de la Unió Europea a Catalunya que no s'integren al pressupost de l'Estat, el saldo deficitari estimat de Catalunya es reduiria en magnituds que podrien estar al voltant de 50.000 MPTA cada any²⁵. És clar, però, que si es fes el mateix per a la resta de comunitats autònomes, atesa la millora que aquestes experimentarien, previsiblement superior a la de Catalunya, la posició del saldo fiscal de Catalunya comparada amb la de la resta d'Espanya empitjoraria, vista la distribució territorial que observem a Espanya dels beneficis nets procedents dels fluxos amb la Unió Europea.

En general, el procediment seguit respecte dels fluxos del Govern central amb l'exterior ha estat el de excloure'ls a l'hora de realitzar els còmputos de la balança fiscal. Així, es resten del total d'ingressos de l'Administració central els procedents de l'exterior, i quant a les despeses realitzades, s'extrauen les realitzades a l'exterior, ja que els ingressos procedents de l'exterior no poden imputar-se com a aportats per cap comunitat, ni les despeses a l'exterior com a rebudes per cap comunitat.

El quadre següent mostra de manera resumida els ingressos i les despeses analitzats. No hi figura, com es pot comprovar, el saldo financer del Govern central amb l'exterior.

[QUADRE 2.1.]

²³ Una discussió completa al respecte es pot trobar a R. Barberán (*op. cit.*). També es poden consultar les mencions que es fan a M. Colldeforns i E. Martínez (*op. cit.*).

²⁴ Per a una estimació dels saldos amb la Unió Europea, vegeu D. Correa i S. Maluquer (1998): *Efectes regionals del pressupost europeu a Espanya*, Barcelona, Institut d'Estudis Autònomic, 1998.

²⁵ Segons M. Colldeforns i E. Martínez (1999) pàg. 106: "Correspon a uns 30.000 MPTA de FEOGA, garantia per al sector agrícola, i uns 15.000-20.000 MPTA per a les administracions públiques catalanes".

Cal destacar que el dèficit que es reflecteix en el quadre anterior, que hem anomenat "dèficit numèric", no coincideix amb el dèficit real, a causa dels ingressos i les despeses que resten exclosos de l'anàlisi. El dèficit real, no financer, és la diferència entre els ingressos i les despeses dels capítols de l'1 al 7 dels pressupostos d'ingressos i despeses.

Quant a les fonts d'informació, l'import dels ingressos i de les despeses s'ha obtingut, sempre que ha resultat possible, de les liquidacions dels pressupostos dels diferents agents de l'Administració central (despeses reconegudes i drets liquidats). Els components més rellevant de les despeses per la seva magnitud (les realitzades per l'Estat i la Seguretat Social), han estat subministrats en la major part per la Intervenció General de l'Estat i de la Seguretat Social, respectivament.

Pel que fa a les despeses de l'Estat, la informació consisteix en obligacions reconegudes, per una part de les quals es disposa de la informació territorialitzada, tal com es comenta amb més detall a l'apartat de les despeses de l'Estat. La informació és l'elaborada per l'Estat a partir del Sistema d'Informació Comptable de l'Administració de l'Estat (SICOP). Pel que fa a les despeses de la Seguretat Social, hem disposat de la informació proporcionada per la Intervenció de la Seguretat Social (també en termes d'obligacions reconegudes), que distingeix la seva destinació territorial per components de despesa, la qual cosa representa una millora important d'informació respecte de la utilitzada en les balances elaborades en els treballs abans esmentats.

La Intervenció de la Seguretat Social també ha proporcionat la informació sobre els ingressos del sistema de la Seguretat Social, distingint les quotes a la Seguretat Social de la resta d'ingressos i identificant-ne l'origen territorial. La informació relativa als ingressos tributaris procedeix dels informes anuals de recaptació de l'Agència Estatal de l'Administració de l'Estat, complementada amb les liquidacions dels pressupostos d'ingressos de l'Estat i els informes sobre tributs concertats amb les comunitats autònomes de règim foral. La resta d'ingressos analitzats s'han obtingut de les liquidacions dels pressupostos dels ens respectius, i a partir d'informació complementària en el cas que aquesta fos insuficient o no estigués disponible. A cada apartat de l'anàlisi es comenten amb més detall les fonts d'informació utilitzades.

Abans de mostrar i comentar els resultats obtinguts, cal tornar a incidir en el fet que tota l'anàlisi que segueix es refereix als ingressos i les despeses de l'Administració central que han estat objecte d'estudi, i no a la totalitat dels ingressos i les despeses de l'Administració central.

En els següents apartats es mostren els resultats i es detalla el procediment seguit per conèixer els ingressos obtinguts per l'Administració central a Catalunya i les despeses que hi destinà, respectivament, explicitant les hipòtesis d'anàlisi, els indicadors de territorialització i les fonts d'informació utilitzats.

2.1.2.1. Els ingressos de l'Administració central a Catalunya

Comencem amb els ingressos del subsector Estat i ens, dels seus organismes autònoms administratius i, finalment, els ingressos de la Seguretat Social.

La metodologia emprada pel que fa a l'estimació dels ingressos que Catalunya aporta a l'Administració central ha estat la més generalitzada en aquest tipus d'estudis²⁶.

Els ingressos del subsector Estat

Abans d'endinsar-nos en l'estimació dels ingressos que Catalunya aportà a l'Estat, es detalla l'abast dels ingressos totals, i els que han estat analitzats (quadres 2.2, 2.3 i 2.4 següents).

[QUADRES 2.2 , 2.3 i 2.4]

Els ingressos totals de l'Estat van ser de 18,73 bilions l'any 1995, i de 27,16 bilions l'any 1998 (quadre 2.2). Exceptuant els ingressos per variació d'actius i passius financers (exclosos de l'anàlisi tal com justifiquen la majoria d'estudis -vegeu E. Martínez, 1997-), els imports eren, per als dos anys esmentats, de 13,33 bilions i 17,68 bilions respectivament (quadre 2.3), dels quals s'analitzen al voltant del 87% (el 87,44,% l'any

²⁶ Vegeu per exemple el treball d'A. Castells i M. Parellada (1993): "Los desequilibrios territoriales en España", *Primer Simposio sobre igualdad y distribución de la renta y la riqueza*, Fundació Argentària, i la bibliografia allà citada. Vegeu també Barberán *et al.*, (1999). Oviedo.

1995 i el 87,59% l'any 1998, quadre 2.4). Els ingressos no analitzats són principalment, quant a la magnitud, els que cobreixen la necessitat d'endeutament de l'Estat (capítol 9 d'ingressos). La resta d'ingressos no analitzats són els patrimonials, dels quals la major part procedeixen del sector públic empresarial (per exemple per la participació de l'Estat en els beneficis d'empreses públiques), i els ingressos per alienació d'inversions reals, que en el període estudiat han experimentat un creixement important.

Quant a les transferències rebudes, s'eliminen les procedents de la resta d'agents que configuren l'Administració central, amb la intenció d'evitar, com hem dit, la seva doble comptabilització, i les procedents del sector públic empresarial, ja que aquest últim no és objecte d'anàlisi. Totes les hipòtesis anteriors són convencionals i acceptades en la totalitat dels treballs ressenyats.

Per tant, la metodologia emprada per obtenir els ingressos impositius de l'Administració central amb incidència a Catalunya, i concretament els de l'Estat, ha estat la més generalitzada en aquest tipus d'anàlisi. A partir de les hipòtesis d'incidència dels impostos i d'indicadors de territorialització, s'estima l'import dels tributs amb incidència sobre els residents a Catalunya.²⁷ Les hipòtesis d'incidència dels impostos s'introdueixen per recollir l'efecte d'una possible translació de la càrrega de l'impost.²⁸

Malgrat les diferències, en termes de translació, que es poden donar a partir dels condicionants anteriors, els treballs aplicats de balança fiscal acostumen a diferir relativament poc en les hipòtesis d'incidència adoptades. La manca d'estudis empírics suficients d'incidència, actualitzats per a cada país i cada impost objecte d'anàlisi, en funció de les característiques pròpies dels mercats afectats, obliga, si més no, a mantenir una actitud crítica al respecte. En tot cas, generalment, hom acostuma a introduir diverses hipòtesis en aquells impostos més conflictius en els termes esmentats. Aquest

²⁷ Als manuals d'hisenda pública es pot consultar la teoria de la translació impositiva.

²⁸ És a dir, el subjecte passiu obligat legalment a tributar pot traslladar l'impost a un tercer, mitjançant l'alteració dels preus relatius. En cas de donar-se la translació econòmica, les xifres de recaptació en un territori no coincidarien necessàriament amb la contribució per impostos dels residents en el territori. Recordem, tal com ja hem dit, que la possibilitat de traslladar la càrrega dels impostos es veu condicionada per una sèrie de factors, entre els quals es troben les característiques dels mercats (competència perfecta, situació oligopolística, etc.), de l'elasticitat de l'oferta i demanda en els mercats de factors productius i en el de béns, i del context d'anàlisi (p.e. equilibri general *versus* equilibri parcial), que ja hem comentat a bastament a la primera part de l'estudi.

ha estat també el procediment seguit en aquest treball, i que es mostra al quadre següent²⁹.

[QUADRE 2.5]

Els tributs de l'Estat³⁰ corresponents a Catalunya, estimats d'acord amb les hipòtesis i els indicadors del quadre 2.5, es recullen al quadre 2.6 següent.³¹ Oscil·len entre uns valors màxims i mínims, a causa que per a l'Impost de societats s'utilitza més d'una hipòtesi d'incidència i més d'un indicador de territorialització. D'aquests dos valors s'obté una estimació mitjana que s'utilitza per calcular l'import del saldo fiscal de Catalunya amb el Govern central, per simplificar l'exposició.

[QUADRE 2.6]

Les estimacions per a Catalunya del tributs de l'Estat se situen en 2,36 bilions l'any 1995 i 3,09 bilions l'any 1998. Els imports corresponents als impostos directes són superiors als dels indirectes, coincidint en aquest sentit amb la distribució de la recaptació de l'Estat entre els impostos directes i els indirectes. Per figures tributàries, destaquen l'IRPF, l'IVA i els impostos especials, i l'Impost de societats³². El quadre 2.7

²⁹ Els indicadors de territorialització estan relacionats amb les hipòtesis d'incidència adoptades, i intenten aproximar la incidència a Catalunya dels diferents impostos analitzats. Per exemple, en el cas de l'Impost sobre el valor afegit, la hipòtesi d'incidència que hem adoptat consisteix en el fet que són els consumidors finals dels béns gravats els que suporten la càrrega de l'impost. Atès que és un impost que grava el consum en general, aproximem l'aportació de Catalunya a la recaptació a Espanya per l'IVA, en funció del consum a Catalunya de les economies domèstiques. L'aproximació més acurada i consistent amb la línia d'anàlisi exposada diferencia el consum territorial de cada tipus de bé gravat als diferents tipus impositius de l'impost.

³⁰ Informació obtinguda de l'Informe Anual de Recaudación Tributaria", AEAT, diversos anys.

³¹ A l'any 1997 es recaptà pel gravamen sobre revalorització d'actius empresarials (només vigent en aquest any). L'estimació de la incidència a Catalunya s'ha realitzat amb les mateixes hipòtesis que per a l'Impost de societats. La part d'aquest gravamen que afecta l'Impost sobre el patrimoni queda recollit en la recaptació de l'Estat per aquest tribut (que correspon a la comunitat autònoma de Madrid). Respecte de la recaptació per aquest gravamen pel que fa al País Basc i a Navarra, s'ha considerat que correspon íntegrament a l'Impost sobre societats, i s'han aplicat les mateixes hipòtesis d'incidència que per a aquest impost.

³² En el període analitzat s'incorporen dos impostos especials nous: l'Impost sobre l'electricitat i l'Impost sobre primes d'assegurances. Aquest últim es creà l'any 1997 (Llei 13/1996), i augmentà en dos punts percentuals els tipus impositius l'any 1998, passant del 4 al 6%; la recaptació de l'Estat no recull la realitzada a les comunitats forals per ser un tribut concertat (en el cas del País Basc, en virtut de la Llei 38/1997, de 4 d'agost, per la qual s'aprova la modificació del concert econòmic del País Basc). L'Impost

següent mostra els imports dels ingressos de l'Estat per les diferents figures tributàries, i el quadre 2.8 la participació estimada de Catalunya en aquests ingressos.

[QUADRE 2.7 i QUADRE 2.8]

La participació esmentada s'estima en un 20,31% l'any 1995 i un 20,28% l'any 1998, de mitjana³³. Aquestes xifres superen la participació de Catalunya en el PIB d'Espanya (un 19,36% l'any 1995 i un 19,17% l'any 1998), essent l'IRPF i l'IS els tributs en què la diferència entre la participació en el PIB i la participació estimada en els ingressos de l'Estat és superior³⁴.

Respecte dels impostos especials, cal notar que l'increment observat en la participació de Catalunya els anys 1997 i 1998 obeeix en part al fet que la recaptació de l'Estat es va reduint, a conseqüència de la cessió dels impostos de fabricació (alcohol, begudes derivades i productes intermedis, sobre la cervesa, sobre les labors del tabac i els hidrocarburs) al País Basc l'any 1997, en virtut de l'aprovació de la modificació del concert econòmic (amb efectes a partir de l'1 de gener). També els impostos sobre primes d'assegurances i sobre l'electricitat són tributs concertats. Això provoca que part dels ingressos per aquests impostos, que recaptava l'Estat, passin a ser atribuïts al País Basc, fet que altera el volum d'ingressos de l'Estat, però no el criteri d'estimació de la incidència d'aquests ingressos a Catalunya, ja que s'estimen en funció del consum final.

sobre l'electricitat es creà l'any 1997 –Llei 66/1997, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social-, que grava el consum d'energia elèctrica a un tipus impositiu del 4,864% i substitueix el recàrrec sobre la tarifa elèctrica vigent fins a 1997. Els seus efectes quant a ingressos recaptatoris es produeixen l'any 1998. La incidència a Catalunya de l'Impost sobre primes d'assegurances s'ha estimat en funció del consum final de les famílies residents, en considerar-se que qui acaba suportant l'impost és el consumidor final dels béns gravats. Com a indicador de territorialització s'ha utilitzat el consum final de les famílies residents al territori, atès que no es disposa d'una sèrie de dades prou vàlida sobre la distribució territorial del consum específic que grava l'impost. Per a l'Impost sobre l'electricitat s'ha utilitzat el consum relatiu d'energia elèctrica.

³³ El percentatge obtingut per a l'any 1998 està afectat pel fet que en l'IRPF s'han considerat recaptacions en comptes de quotes líquides.

³⁴ Per a l'Impost sobre la renda de les persones físiques, s'ha considerat que qui en suporta la càrrega és el subjecte passiu, i s'han utilitzat les dades de quota líquida pagada per aquest tribut pels residents a Catalunya (excepte per a l'any 1998, en què no es disposava d'aquesta dada i s'ha utilitzat la recaptació a les delegacions territorials d'Hisenda a Catalunya). Aquesta és una informació directa sobre els pagaments realitzats per aquest impost pels residents a Catalunya. Els imports de recaptació a Catalunya i quota líquida no coincideixen. Els imports consignats com a recaptació per l'IRPF de l'Estat inclouen l'assignació tributària a l'Església catòlica.

L'impost d'hidrocarburs també passa a ser un tribut concertat amb la comunitat foral de Navarra, amb efectes econòmics a 1 de gener de 1998, i com a conseqüència de la modificació del conveni econòmic³⁵. Això també implica una minoració dels ingressos de l'Estat per aquest impost, si bé resultà compensada, en termes equivalents, per l'aportació que la comunitat autònoma ha de realitzar a la hisenda central. Quant als efectes sobre l'estimació de la incidència de l'impost a Catalunya, és aplicable el mateix que s'ha comentat per al País Basc.

Els ingressos per transferències (corrents i de capital) es distingeixen segons el seu origen³⁶. Algunes les aporten les comunitats autònomes de règim foral (en virtut del seu sistema de finançament); altres, la CA de Canàries, que es deuen a la compensació per la supressió de l'IGTE i la seva substitució per l'I.E. indirecte canari (per import de 17.383 milions l'any 1995; 16.170 l'any 1996; 17.208 l'any 1997; i 19.000 milions l'any 1998); i altres les aporta la comunitat autònoma de Madrid, en raó del model de finançament autonòmic (7.501 milions l'any 1997 i 34.700 l'any 1998). La resta de transferències analitzades són aquelles de les quals es quantifica una possible aportació de Catalunya, que s'estima en funció de la participació de Catalunya en el VABcf. d'Espanya (quadre 9). Atesa la composició dels ingressos de l'Estat per transferències analitzades, l'aportació estimada de Catalunya esdevé d'import reduït.

Cal esmentar que les oscil·lacions que s'observen al llarg dels quatre anys en els imports analitzats de les transferències són conseqüència del fet que estem considerant imports en termes de drets reconeguts (no pressupostats), i també a causa de la naturalesa d'aquests ingressos. Respecte d'aquest últim fet és de destacar l'efecte de la manca de regularitat temporal de les aportacions del País Basc i Navarra a l'Estat³⁷. A més, els

³⁵ Aprovat per la Llei 19/1998, de 15 de juny.

³⁶ Les procedents del sector públic central (que no són objecte d'anàlisi en aquest apartat) inclouen, com a partida més rellevant, els ingressos per loteries. Les procedents de l'exterior són aportades principalment per la Unió Europea.

³⁷ Per exemple, l'import per a l'any 1996 només inclou l'aportació de Navarra. L'aportació del País Basc prevista en el pressupost d'ingressos de l'Estat de l'any 1996, per un import de 35.000 milions de pessetes, no es reflectí en drets reconeguts el mateix any.

increments observats els anys 1997 i 1998 responen a les modificacions derivades del sistema de finançament autonòmic d'aquestes comunitats³⁸.

El quadre següent mostra el resum de la contribució estimada de Catalunya als ingressos analitzats del subsector Estat. Cal recordar que aquests ingressos són nets dels procedents de l'exterior, ja que aquests no són imputables a cap comunitat.

[QUADRE 2.9]

Els ingressos dels organismes autònoms administratius i ens públics

S'analitzen en aquest subapartat els ingressos dels organismes autònoms administratius i dels ens públics. S'inclouen entre aquests últims aquells amb crèdits del seu pressupost de despeses amb caràcter limitatiu, segons l'article 1 de la Llei 65/1997, de PGE per a l'any 1998, entre els quals: l'Agència Estatal de l'Administració Tributària, l'Institut Cervantes, l'Agència de Protecció de Dades, el Consell Econòmic i Social, el Consell de Seguretat Nuclear i el Consell d'Administració del Patrimoni Nacional.

El quadre següent mostra el total d'ingressos d'aquests organismes. S'analitzen els capítols 3, 4 i 7 (per taxes i altres ingressos i per transferències corrents)³⁹. Com en els altres casos, s'exclouen els ingressos per transferències procedents de l'Administració central i d'empreses públiques. Els ingressos per quotes (capítol 1) corresponen a l'INEM, al FOGASA i a les mútues de funcionaris (ISFAS, MUGEJU, MUFACE). Aquests s'analitzen juntament amb la resta d'ingressos de tipus seguretat social. Cal notar, altrament, que gran part de les transferències que reben els organismes autònoms i altres ens considerats procedeixen de la mateixa Administració central (bàsicament l'Estat), per la qual cosa els ingressos analitzats dins d'aquest apartat són d'importos relativament menors.

³⁸ L'any 1998 es produí la cessió de l'Impost sobre hidrocarburs a Navarra, compensada amb un increment de l'aportació d'aquesta comunitat a l'Estat. L'any 1997 s'acordà la cessió dels impostos especials de fabricació al País Basc, la qual cosa també alterà l'import de la quota que realitzava aquesta comunitat autònoma a l'Estat.

³⁹ Els organismes autònoms administratius no tenen ingressos per imposició indirecta. Els ens no tenen ingressos impositius.

Els ingressos patrimonials i els provinents de l'alienació d'inversions reals, juntament amb els ingressos per actius i passius financers, no són objecte d'anàlisi, seguint el criteri general adoptat en aquest treball. El quadre 2.10 mostra el total d'ingressos i aquelles partides que són finalment analitzades, un cop extretes, entre d'altres, les procedents de l'exterior. Així mateix mostra l'estimació de l'aportació de Catalunya al conjunt.

[QUADRE 2.10]

No es disposa d'informació sobre la procedència dels ingressos per "taxes i altres" (capítol 3), per la qual cosa s'estima l'aportació de Catalunya en un percentatge igual a la participació de Catalunya en el PIB d'Espanya. Per als capítols 4 i 7 d'ingressos, l'estimació es realitza en funció de la població resident a Catalunya⁴⁰. En conjunt, en resulta una estimació del 19,18% l'any 1995 i del 17,81% l'any 1998 (quadre 2.10).

Els ingressos de la Seguretat Social

Quant als ingressos de la Seguretat Social, s'analitzen els del sistema i els ingressos per cotitzacions dels organismes autònoms de què es disposa de dades⁴¹. S'han exclòs les transferències procedents d'altres agents de l'Administració central analitzat (per evitar la doble comptabilització)⁴² i els ingressos dels capítols 5, 6, 8 i 9 del pressupost.

Les cotitzacions són la font de recursos més rellevant. Per estimar l'aportació de Catalunya s'han utilitzat dues hipòtesis d'incidència que es mostren al quadre següent.

⁴⁰ De l'any 1998 no es disposa de la informació en termes de drets liquidats amb relació a la composició dels ingressos per transferències. Per aquest motiu, s'han considerat les xifres pressupostades respecte dels imports d'ingressos per transferències procedents de l'Administració central i del sector públic empresarial, i les procedents de l'exterior. En cas que per a aquest tipus d'ingressos, els imports pressupostats i liquidats difereixin considerablement, també ho faran els imports estimats a Catalunya (ja que l'estimació a Catalunya parteix d'aplicar el percentatge de població a les "transferències internes" i aquestes es calculen per diferència del total d'ingressos per transferències, menys les procedents del sector públic central i les procedents de l'exterior).

⁴¹ Cal recordar que la resta d'ingressos dels organismes autònoms han estat analitzats a l'apartat anterior.

⁴² També s'han considerat com a transferències internes entre agents del Govern central analitzat les transferències que l'INEM realitza a la Seguretat Social per cotitzacions dels aturats i per foment de l'ocupació, i que comptabilitza com a transferències a famílies.

D'aquestes en resulten dues estimacions, de les quals s'extreu una mitjana per a Catalunya⁴³.

[QUADRE 2.11]

Per a la primera variant s'han utilitzat els imports de recaptació a Catalunya proporcionats per la Intervenció General de la Seguretat Social (que també ha facilitat els imports recaptats a tot Espanya), els quals fan referència a les cotitzacions centralitzades a la Tresoreria General.

En la segona variant a l'hora de realitzar la hipòtesi d'incidència, s'analitzen per separat les cotitzacions dels diferents règims de cotització, distingint entre les que són formalment a càrrec del treballador i les que són a càrrec de l'empresari.

La informació sobre la recaptació per les cotitzacions no centralitzades en el sistema de la Seguretat Social (les cotitzacions d'empresaris i treballadors per contingències d'atur i formació professional, el Fons de Solidaritat, els ingressos del capítol 1 de les mútues de funcionaris)⁴⁴ s'ha extret de les liquidacions dels pressupostos dels organismes autònoms que les inclouen en els seus pressupostos d'ingressos, i de la informació publicada als informes estadístics del Ministeri de Treball i Afers Socials. La informació disponible, però, no permet distingir l'origen territorial de la recaptació, per

⁴³ Tal com hem vist a la primera part del treball, les hipòtesis d'incidència intenten determinar qui suporta efectivament les cotitzacions a la Seguretat Social, i pot ser el mateix treballador (en forma d'una reducció de les remuneracions), l'empresari -el capital- mitjançant una reducció en els beneficis nets, o bé els consumidors dels béns produïts amb el factor treball gravat, a través d'un augment en el preu d'aquests béns. Les condicions del mercat per a cada bé i els factors de producció, en cada lloc i moment, determinarien qui acaba efectivament suportant la càrrega de les cotitzacions. La primera de les dues variants d'incidència utilitzades considera que no es produeix translació de la càrrega, essent els treballadors i els empresaris qui suporten, respectivament, les cotitzacions que són a càrrec seu. La recaptació a Catalunya territorialitzada és la que resulta de la ubicació territorial dels llocs de treball. La segona hipòtesi recull la possibilitat de translació de les cotitzacions a càrrec de l'empresari, i suposa una distribució per igual entre el benefici empresarial (aproximat mitjançant l'excedent brut d'explotació), els consumidors, i els assalariats.

⁴⁴ No s'analitzen les cotitzacions de les mútues patronals perquè tampoc no s'han analitzat les seves prestacions. El total d'ingressos per cotitzacions d'atur, al Fons de Garantia Salarial i per formació professional, s'ha extret de les següents fonts. Per a les cotitzacions per atur i al Fons de Garantia Salarial, s'han considerat els ingressos pel capítol 1 de l'INEM i del FOGASA respectivament, drets reconeguts, segons les liquidacions dels seus pressupostos. També s'hi han inclòs les cotitzacions dels treballadors en atur, segons la informació proporcionada per la IGSS. Per a les cotitzacions per formació professional, s'han utilitzat les xifres publicades als "Informes Estadísticos" del Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Aquests, però, no estan disponibles per a l'any 1998, i per tant per a aquell any no s'han pogut analitzar.

la qual cosa s'ha estimat la part procedent de Catalunya de la següent manera: en la primera variant, s'han estimat els imports recaptats a Catalunya utilitzant el nombre de treballadors i empresaris donats d'alta a Catalunya; en la segona variant, s'han aplicat els mateixos indicadors que per a la resta de cotitzacions⁴⁵.

Els resultats obtinguts per a Catalunya es mostren al quadre 2.12. Els valors són superiors als que apareixen al quadre 2.13, perquè s'hi ha de descomptar la part de cotitzacions que han finançat, residualment, les despeses sanitàries⁴⁶.

[QUADRE 2.12]

La resta d'ingressos analitzats en aquest apartat són els del sistema de la Seguretat Social pel capítol 3 (taxes i altres ingressos), i els ingressos per transferències. Aquests últims procedeixen quasi íntegrament de l'Administració central, la Seguretat Social i el sector públic empresarial. Les transferències no són objecte d'anàlisi, a fi de no comptabilitzar doblement ingressos i despeses, i atès que el sector públic empresarial queda fora de l'àmbit d'estudi, tal com ja hem comentat.⁴⁷ Quant als ingressos pel capítol 3, s'han considerat els procedents de Catalunya segons la Intervenció General de la Seguretat Social (IGSS), més una part dels que estan registrats com a ingressos centralitzats (utilitzant la població com a criteri de territorialització d'aquests ingressos centralitzats). Aquest segon component del total d'ingressos del capítol 3 procedents de Catalunya representa un import menor, tal com es pot comprovar.

⁴⁵ Aquest procediment s'ha utilitzat per a les cotitzacions per atur, formació professional i al Fons de Garantia Salarial. Prèviament però s'han estimat els imports de recaptació a càrrec dels empresaris i dels treballadors, ja que la font d'informació no oferia aquesta distribució, aplicant els percentatges establerts a la normativa vigent de cada any analitzat. Quant a les cotitzacions de les mútues de funcionaris, es disposava de menys informació que en els casos anteriors, motiu pel qual s'ha estimat la part procedent de Catalunya aplicant als imports de recaptació de cada any el mateix percentatge que l'obtingut per la resta de cotitzacions, per a cada variant d'incidència.

⁴⁶ L'evolució és, en aquest sentit, la següent: l'any 1995, els Pressupostos generals de l'Estat finançaven la despesa sanitària Insalud en el 77,4%, el 82,8% l'any 1996, el 91,9% l'any 1997 i el 95,2% l'any 1998.

⁴⁷ Respecte dels ingressos per transferències de capital, només l'any 1998 hi hauria un import a tenir en compte (75,03 milions procedents de l'exterior), ja que la resta procedeixen de l'Estat. Quant als ingressos per transferències corrents, les de major quantia són les procedents de l'Estat (per finançar les prestacions sanitàries, les pensions no contributives, etc.). La resta corresponen als òrgans autònoms administratius (INEM i FOGASA), a empreses públiques i altres ens, i a la Seguretat Social. Dins d'aquestes últimes s'insereixen les procedents de les mútues per capitals renda, reassegurances d'accidents de treball, mort, invalidesa...

Com a resultat, l'aportació de Catalunya per ingressos (excloses les cotitzacions que financen sanitat) es quantifica per a l'any 1998 en 1,82 bilions de pessetes de mitjana, sobre un total d'ingressos d'aquestes administracions (excloses les cotitzacions que financen sanitat) de 9,55 bilions, un 19,06% (quadre 2.13).

[QUADRE 2.13]

2.1.2.2. Les despeses de l'Administració central a Catalunya

A continuació analitzem les despeses de l'Administració central, estimant les realitzades a Catalunya, seguint el criteri "flux de fons", tal com ja s'ha explicat breument a la introducció i que es detalla en el subapartat dedicat a l'anàlisi de les despeses del subsector Estat⁴⁸.

Comencem amb les despeses del subsector Estat, per continuar amb les dels organismes autònoms administratius i altres ens, i acabar amb les de seguretat social.

Les despeses del subsector Estat

Quant a l'Estat, s'han analitzat les despeses de funcionament (remuneracions de personal i compres de béns i serveis), les transferències corrents i de capital i les inversions. Tal com hem argumentat anteriorment, no s'analitzen les despeses financeres (capítols 8 i 9 del pressupost), ni tampoc els pagaments d'interessos del deute. De les despeses en transferències es treuen de l'anàlisi aquelles que es destinen als altres agents objecte d'anàlisi (organismes autònoms i altres ens, i la Seguretat Social) per evitar comptabilitzar dues vegades la mateixa despesa. Tampoc no s'analitzen les transferències a les empreses públiques, excepte aquelles que en la base d'informació ja apareixen territorialitzades (p.e. les subvencions al transport metropolità de Barcelona). Un cop fets aquests ajustaments, i extraient també les despeses que es destinen a l'exterior, la despesa analitzada objecte de distribució territorial se situa entre 8,29 bilions de pessetes (any 1995) i 9,52 bilions (any 1998) (quadre 2.14).

⁴⁸ El lector més interessat en les qüestions metodològiques pot consultar també els treballs de M. Colldeforns (1991), E. Martínez (1997), i M. Colldeforns i E. Martínez (1999), ja que la metodologia emprada en el present treball té les mateixes característiques bàsiques.

[QUADRE 2.14]

Tal com es pot observar, s'estima que Catalunya rebé 0,99 bilions l'any 1995, i 1,20 bilions l'any 1998 (quadre 2.16). A continuació es detalla el procediment seguit per estimar la despesa que l'Estat realitzà a Catalunya, i que es mostra als quadres 2.15 i 2.16.

[QUADRE 2.15 i QUADRE 2.16]

La font d'informació sobre les despeses del subsector Estat ha estat proporcionada per la Intervenció General de l'Administració de l'Estat, i consisteix en obligacions reconegudes, classificades per capítols i articles de despesa, per centres gestors i per programes (segons el Sistema d'informació comptable SICOP). A més, consten d'un codi que identifica el destí de la despesa. Aquest codi permet conèixer el destí de 6,56 bilions (any 1995) i 7,65 bilions (any 1998) de despesa, que anomenem "despesa territorialitzada"⁴⁹, i que inclou, entre d'altres, la major part de les despeses dirigides a l'exterior d'Espanya. Del total de despesa territorialitzada, a Catalunya se'n destinaren, a grans xifres, entre 860.000 i 1.000.000 milions (p.e 1.038.938 milions l'any 1998, quadre 2.15 anterior), i a la resta d'Espanya 6,60 bilions (el mateix any).

Per a la resta de despeses de l'Estat analitzades, de les "no territorialitzades" (1,88 bilions l'any 1998) no se'n coneix amb claredat la destinació, ja que els codis de territorialització adjunts poden abastar diverses províncies de diferents comunitats autònomes, serveis centrals, organismes públics, o caure a l'epígraf "altres-indeterminat". Les despeses no territorialitzades a la font d'informació representen, un cop eliminades les transferències internes i al sector públic empresarial, uns valors situats en uns marges al voltant d'un 20% i un 23% de la despesa de l'Estat analitzada a efectes de la distribució territorial (quadre 2.17).

Aquestes despeses "no territorialitzades" les hem dividides en dos grups: aquelles que no són imputables a Catalunya -"no imputables"-, perquè es considera que no es

⁴⁹ S'hi troben incloses les participacions de les comunitats autònomes en el tram autonòmic de l'IRPF.

realitzaren a Catalunya; i les "imputables", ja que Catalunya en podria ser potencialment destinatària.

La distinció entre ambdós grups s'ha realitzat en funció dels factors següents:

- a) el tipus de despesa de què es tractava (programa)
- b) qui n'era el centre gestor (ministeri)
- c) la naturalesa econòmica del programa (capítol i article pressupostari)
- d) la informació proporcionada pels pressupostos de l'Estat i les seves liquidacions de cada any analitzat
- e) les competències transferides o no en cada matèria, a la Generalitat de Catalunya
- f) d'acord amb una anàlisi específica de la despesa ja territorialitzada a la font d'informació de base, distingint per capítols, programes i centre gestor, així com altra informació complementària diversa

Les despeses no territorialitzades en el SICOP inclouen les partides següents. En el codi "serveis centrals" es troben generalment les despeses d'administració, direcció i serveis generals de les seus centrals de les seccions ministerials. Aquestes despeses no han estat, en general, objecte d'imputació a Catalunya, ja que per la seva naturalesa no són realitzades a Catalunya, a excepció de part del capítol 2 de despesa i de les transferències, i en alguns casos, fins i tot del capítol 1. En el codi "diverses províncies de diverses comunitats autònomes" s'agrupen despeses amb origen a diferents comunitats autònomes. El criteri general ha estat el d'imputar a Catalunya aquesta despesa (amb un indicador de territorialització). Al codi "organismes públics" s'inclouen bàsicament les transferències entre subsectors. Aquestes no són objecte d'anàlisi, ja que o bé són transferències internes, o bé es dirigeixen al sector públic empresarial. S'han mantingut dins l'anàlisi, però, les transferències al sector públic empresarial que ja estan territorialitzades (a Catalunya o a altres comunitats autònomes). La decisió de considerar-les en l'anàlisi s'ha pres perquè es coneixia l'àrea de destinació de la despesa. Les despeses restants, dins d'altres codis com a "no regionalitzables", són objecte d'imputació a Catalunya, les quals poden incloure conceptes com transferències a sindicats. En cas de dubte, generalment s'ha optat per considerar que Catalunya podria ser receptora de despesa, i com a tal s'ha inclòs dins del grup "imputable".

Del total de despeses "imputables", s'imputa la part realitzada a Catalunya utilitzant indicadors de territorialització (majoritàriament la població; en altres casos s'han utilitzat altres indicadors -p.e. el PIB-, per la naturalesa de la despesa). Per a l'any 1998, s'estima que l'Estat realitzà a Catalunya despesa del grup "no territorialitzada" per import de 163.952 milions. Les despeses "no imputables" són les que es considera que no es realitzen a Catalunya, sinó a altres comunitats.

[QUADRE 2.17]

Entre la despesa "territorialitzada" a la font d'informació de base (SICOP), més l'estimada del grup "no territorialitzada", es calcula que Catalunya rebé 1,20 bilions (any 1998), d'un total de 9,52 bilions analitzats el mateix any (quadre 2.16 anterior); és a dir, el 12,62% de la despesa que l'Estat destinà a l'interior del país. Aquest últim percentatge fluctuà entre un mínim de l'11,75% de l'any 1995, i un màxim del 12,62% l'any 1998 (quadre 2.16). Aquestes participacions són sensiblement inferiors a la participació de Catalunya en la població d'Espanya (15,36% segons el cens de l'any 1996).

Per últim, pel que fa a la despesa territorialitzada i no territorialitzada i pel que fa a la font d'informació utilitzada, cal assenyalar el següent: La despesa de l'Estat per la qual la IGAE identifica el seu destí territorial és la part més quantiosa de tota la despesa de l'Estat analitzada (al voltant del 80%, o superior fins i tot si afegim a les xifres del quadre 2.15 les que es destinen a l'exterior). D'aquestes, Catalunya en rebé entre un 13,10% i un 13,82% (p.e. 13,59% l'any 1998, quadre 2.17).

La despesa per la qual el SICOP no identifica una destinació territorial representava al voltant del 20% (entre un 19,76% i un 22,35%) de la despesa objecte d'anàlisi. A Catalunya n'hem imputat entre un 7,06% (any 1996) i un 8,71% (any 1998) (quadre 2.17). Respecte de la despesa "imputable", hem computat a Catalunya al voltant del 14% o 15% (quadre 2.17). Cal tenir present que gran part de la despesa no territorialitzada estava centralitzada a la capital d'Espanya, en correspondre als serveis centrals de l'Administració de l'Estat; i una altra part no es destinà a Catalunya per ser

despeses en serveis que han estat transferits a la Generalitat de Catalunya, però no així als governs d'altres comunitats autònomes⁵⁰.

Els quadres del 2.18 a 2.21 mostren la composició, per capítols pressupostaris, de la despesa de l'Estat i la realitzada a Catalunya, obtinguda a partir del procediment explicat.

[QUADRES 2.18, 2.19]

Tal com s'aprecia al quadre 2.19, els components més rellevants de la despesa de l'Estat analitzada (extraient la destinada a l'exterior), quant als seus imports, són les despeses de personal (capítol 1) i les transferències corrents (capítol 4). Dintre d'aquestes últimes hi ha incloses les transferències als governs subcentrals, que l'any 1998 absorbién el 43,52% de la despesa en transferències corrents.

Per a Catalunya, també el component de despesa rebuda més rellevant és el de les transferències corrents (p.e. el 68,71% del total de despesa rebuda l'any 1998, quadre 2.20), essent les transferències als governs subcentrals les més importants (el 63,63%, any 1998). La participació de Catalunya en cada capítol de despesa de l'Estat analitzada (exclosa la dirigida a l'exterior) es mostra en el quadre 2.21. Tornem a trobar que és el capítol 4 el més substancial, amb una participació l'any 1998 del 17,76%. Els altres components més destacats, per magnitud, són les transferències de capital i les inversions, si bé la participació de Catalunya en aquests dos últims és força inferior a la participació en les transferències corrents. Cal destacar que l'increment notable de la participació de Catalunya a les inversions que s'observa l'any 1998 es deu principalment a les despeses en infraestructures de carreteres (la despesa territorialitzada a Catalunya

⁵⁰ En una hipòtesi extrema en què la despesa que hem considerat "no imputable" la distribuïssim territorialment igual *per capita* a totes les comunitats autònomes, la participació global de Catalunya en la despesa de l'Estat analitzada seria com a màxim d'un 14,16% (any 1997), percentatge calculat extraient la despesa que l'Estat destina a l'exterior. També cal afegir que els indicadors de territorialització utilitzats per distribuir a Catalunya part de la despesa "imputable" han estat majoritàriament la població i el VAB de Catalunya, cap dels quals considerem que puguin implicar una infravaloració de la despesa imputada a Catalunya.

en aquest concepte, segons el sistema d'informació comptable de l'Estat, va ser de 23.172 milions de pessetes l'any 1997, i 69.223 milions l'any 1998)⁵¹.

[QUADRES 2.20 i 2.21]

El quadre 2.22 mostra la participació de Catalunya en les despeses de l'Estat que tenien una distribució territorial a la base d'informació del SICOP (les despeses "territorialitzades"). De la comparació entre la informació continguda en aquest quadre i la del quadre 2.21, es desprèn que els criteris utilitzats per al càlcul a Catalunya de la despesa "no territorialitzada" fan que les despeses imputades a Catalunya representin un percentatge de les "no territorialitzades" superior al que resulta per a les "territorialitzades", capítols 1, 2 i 6 de despeses. Així, les inversions territorialitzades a Catalunya eren, l'any 1998, el 9,90% de les inversions territorialitzades a la base de dades del SICOP (quadre 2.22). De les no territorialitzades, s'ha estimat una inversió a Catalunya del 10,24%.

[QUADRE 2.22]

En aquest apartat s'analitzen també les despeses sanitàries i de serveis socials i la seva distribució territorial. Aquestes despeses s'estudien aquí, i no en l'apartat de despeses de la Seguretat Social, perquè el seu finançament es basa en ingressos no afectats, procedents dels Pressupostos generals de l'Estat. La font d'informació utilitzada ha estat les liquidacions pressupostàries (obligacions reconegudes) proporcionades per la Intervenció General de la Seguretat Social.

Les despeses destinades a Catalunya són directament identificables, ja que corresponen a serveis transferits a la Generalitat de Catalunya. També s'ha computat com a despesa realitzada a Catalunya una part de les despeses que a la font d'informació apareixen centralitzades als serveis centrals de les entitats gestores estatals, quan la naturalesa de la despesa així ho ha requerit. Aquestes representen, però, un import menor.

⁵¹ Cal també tenir present que les despeses dels capítols 6 i 7 del pressupost poden presentar oscil·lacions més notables entre els diferents anys que la resta de despeses, ja que la informació és en termes d'obligacions reconegudes, no de despeses pressupostades.

El quadre 2.23 mostra els imports de despesa de les entitats gestores d'aquestes despeses del sistema de Seguretat Social, per a cada any analitzat, i les realitzats a Catalunya. Tal com s'observa al quadre, la major part de les despeses a Catalunya corresponen a transferències corrents pel finançament de les competències transferides.

[QUADRE 2.23]

Les despeses dels organismes autònoms administratius i altres ens públics

Pel que fa a les despeses dels organismes autònoms administratius i altres ens, s'ha seguit en aquest apartat una metodologia d'anàlisi homogènia, quant als aspectes bàsics, amb la de les anteriors balances fiscals, però s'han pogut introduir millores en l'estimació de manera coherent amb l'enfocament de flux monetari aquí pretès, ja que s'ha disposat d'una base d'informació més acurada relativa a la distribució territorial de les inversions i de les despeses de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària, tal com es comenta més endavant.

Respecte a l'àmbit que abasten les despeses analitzades, s'inclouen totes les realitzades pel conjunt dels organismes autònoms i altres ens, excepte les transferències a famílies per part de l'INEM (p.e. prestacions als aturats) i del Fons de Garantia Salarial (FOGASA), que s'analitzen juntament amb la resta de prestacions de seguretat social. Quant a l'abast per naturalesa de les despeses, s'analitzen les realitzades en remuneracions de personal i compres corrents, transferències (extretes les esmentades i les destinades a altres agents del Govern central analitzat), i inversions reals.

[QUADRE 2.24]

La imputació a Catalunya de les despeses analitzades s'ha realitzat d'acord amb els criteris següents: Els capítols 1 i 2 de despesa (remuneracions de personal i compres corrents) s'han imputat a Catalunya en funció del personal de l'Administració general de l'Estat a Catalunya, per a aquells organismes amb seu a Catalunya. Per a la resta d'organismes, no s'imputa cap despesa d'aquesta naturalesa a Catalunya, ja que es considera que no generen fluxos monetaris al nostre país.

Quant a les despeses en transferències corrents -excloses les analitzades com a despeses de seguretat social-, que són majoritàriament a famílies i entitats sense ànim de lucre, i també a corporacions locals i altres administracions subcentrals (p.e. les realitzades per l'INEM en polítiques actives de foment del treball), es desconeix quina és la seva distribució territorial. Per aquest motiu, s'ha optat per imputar-les a Catalunya en funció de la població. El mateix criteri s'ha seguit pel que fa a les transferències de capital.

Quant a les despeses en inversió, la IGAE n'ha proporcionat la distribució regionalitzada, per a cada organisme i per als anys 1995 i 1996. Aquesta regionalització no abasta però el 100% de les inversions de tots els organismes. Per a les inversions no regionalitzades, s'ha suposat que Catalunya en rebia en la mateixa proporció que en rebia de les regionalitzades. Aquestes proporcions s'han calculat i aplicat per a tots i cadascun dels organismes autònoms.

No es disposa d'informació regionalitzada per als anys 1997 i 1998. Els imports d'inversió a Catalunya s'han hagut de calcular aplicant al total d'inversions dels organismes autònoms la mitjana dels percentatges de despesa a Catalunya que resultà per als anys 1995 i 1996, segons el procediment anteriorment descrit.

Quant als ens, gran part de la despesa correspon a l'Agència Estatal de l'Administració Tributària (AEAT) (el 86,61% l'any 1998). La despesa de l'AEAT ha estat atribuïda a Catalunya segons la regionalització que ha proporcionat la mateixa Agència. Cal destacar, al respecte, que tan sols es realitzava a Catalunya el 13,37% de la despesa de l'Agència, i era bàsicament en despeses de funcionament.

Per a la resta d'ens, com que no es disposa d'informació directa sobre la distribució regional de la despesa, i atès el tipus d'organismes de què es tracta, s'han imputat a Catalunya les despeses en transferències segons la població relativa de Catalunya en el si de l'Estat.

[QUADRE 2.25]

El total de despesa estimada a Catalunya pels conceptes anteriors va ser de 102.656 milions l'any 1998, xifra que representava el 10,19% de la despesa analitzada que es

realitzava a l'interior d'Espanya. Cal destacar que la participació de Catalunya en les despeses d'aquests organismes i altres ens és reduïda. Així, en compres corrents i remuneracions de personal la participació de Catalunya se situava entre el 10% i l'11% en tot el període analitzat. De les transferències corrents i de les de capital, s'ha estimat una participació que varia, segons els anys, entre un 12% i un 13%. Finalment, menys d'un 4% de les inversions es realitzaven a Catalunya⁵².

Les despeses de la Seguretat Social

En aquest apartat s'analitzen les despeses de tipus seguretat social, que es financen amb cotitzacions a la Seguretat Social. No es consideren, per tant, les despeses en serveis sanitaris i socials, que s'han inclòs en les despeses realitzades per l'Estat, ja que són finançades bàsicament (al 100% finalment l'any 1999) amb ingressos no finalistes.

Quant a les despeses de seguretat social a què fem referència, la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS) ha proporcionat la informació de les realitzades a Catalunya per les entitats del sistema de la Seguretat Social⁵³. També es disposa dels imports rebuts pels residents a Catalunya de les prestacions realitzades per l'INEM i les realitzades pel FOGASA⁵⁴, que incorporem en aquest apartat.

D'entre les despeses analitzades, destaquen les prestacions econòmiques a famílies i, dins d'aquestes, les pensions i les prestacions vinculades a l'atur (quadre 26). Dels imports rebuts per Catalunya també destaquen els mateixos components (quadres 27 i 28). El 82,45% de les despeses a Catalunya de l'any 1995 s'estima que correspon a prestacions econòmiques. Aquesta proporció augmentà al 88,43% l'any 1998, paral·lelament a la reducció en les prestacions rebudes vinculades a l'atur (s'estima que passaren de 248.631 milions, l'any 1995, a 175.963 l'any 1998). La reducció en les prestacions per atur cal emmarcar-la en el context de creixement econòmic experimentat

⁵² L'AEAT és un dels ens més importants quant a la despesa realitzada a Catalunya. L'any 1998 hi realitzà 18.917 milions de despeses, dels quals 17.898 milions corresponien a despeses de funcionament (capítols 1 i 2 del pressupost).

⁵³ Gran part de la despesa estava ja territorialitzada a la font d'informació, especialment les prestacions econòmiques, que són la xifra principal de despeses. S'han territorialitzat part de les despeses de serveis centrals que, per la seva naturalesa, podrien realitzar-se a Catalunya (p.e. algunes remuneracions de personal de l'INSS).

per Catalunya en els anys analitzats i en la reducció de les taxes d'atur (19,90% l'any 1995, enfront d'un 14,40% l'any 1998, segons dades de l'EPA⁵⁵, a la vista que el nombre d'aturats registrats passà de 307.100 l'any 1995, a 211.800 l'any 1998).

[QUADRE 2.26, QUADRE 2.27, QUADRE 2.28]

La participació de Catalunya en les despeses de Seguretat Social se situà en la mitjana del període analitzat, en un 17,25% (quadre 2.29), sense experimentar oscil·lacions especialment notables. Això es deu, bàsicament, a la preponderància de les prestacions econòmiques, que mantenen una gran estabilitat en els quatre anys analitzats.

Quant a les prestacions vinculades a l'atur, la reducció en la taxa d'atur de Catalunya en aquests anys va fer disminuir la participació de Catalunya en el total, d'un 15,95% de l'any 1995, a un 13,06% de l'any 1998, fet que reflecteix, al mateix temps, una millora diferencial entre Catalunya i la resta d'Espanya en el seu conjunt.

[QUADRE 2.29]

A les xifres anteriors, cal afegir-hi les despeses imputades a Catalunya realitzades per les mútues de funcionaris, que ascendiren als imports següents (en milions de pessetes): 4.949 (1995), 5.439 (1996), 5.751 (1997), i 6.430 (1998) (quadre 2.30). Per obtenir la despesa d'aquestes mútues realitzada a Catalunya, s'han utilitzat indicadors de territorialització tan ajustats a la realitat com ha estat possible per a cada despesa en qüestió. Seguint aquest criteri, les despeses en transferències corrents realitzades per exemple per l'Institut Social de la Marina s'han imputat a Catalunya en funció del nombre de beneficiaris a Catalunya; i les de la Mutualitat de Funcionaris de l'Administració civil de l'Estat (MUFACE) en funció del nombre d'efectius de l'Administració general de l'Estat, més el nombre d'efectius de les universitats, ja que ambdós col·lectius són els beneficiaris a Catalunya⁵⁶. Els resultats obtinguts es mostren al quadre següent.

⁵⁴ La informació relativa a les prestacions de l'INEM a Catalunya ha estat proporcionada per l'Institut d'Estadística de Catalunya.

⁵⁵ Les taxes d'atur a Catalunya dels anys 1995 i 1998, calculades a partir de l'atur registrat, foren respectivament d'un 11,60% i un 7,80%.

⁵⁶ Per a les transferències realitzades per la Mutualitat de Funcionaris de l'Administració de Justícia (MUGEJU), s'ha utilitzat com a indicador de territorialització a Catalunya, a manca d'altra informació

[QUADRE 2.30]

2.1.3. El saldo fiscal de Catalunya amb l'Administració central

A partir dels càlculs anteriors, obtenim el saldo fiscal estimat per a Catalunya, que resulta negatiu en els quatre anys analitzats. És a dir, Catalunya aportà més ingressos a l'Administració central que despeses en rebé. El dèficit fiscal se situà en 0,78 bilions l'any 1995 i 1,32 bilions l'any 1998 (quadre 2.31), la qual cosa representà, respectivament, el 5,78% i el 8,37% del PIB pm de Catalunya (quadre 2.32). Els saldos negatius expressats per habitant van ser de 128.291 ptes. l'any 1995 i de 216.581 l'any 1998 (quadre 2.33).

[QUADRES 2.31, 2.32, 2.33]

El quadre 2.34 mostra quina va ser l'aportació de Catalunya i les despeses que rebé, en proporció als ingressos i les despeses analitzats de l'Administració central⁵⁷.

[QUADRE 2.34]

S'ha estimat que Catalunya aportà, com a mitjana dels quatre anys, un 19,81% dels ingressos del Govern central (p.e. 19,60% l'any 1998), i que rebé, també de mitjana, el 14,93% de les despeses (p.e. 15,03% l'any 1998). En el mateix quadre s'aprecia un equilibri diferencial entre les diferents partides de despesa, destacant la major participació en les de tipus sanitat i serveis socials i en les prestacions econòmiques de la Seguretat Social, més vinculades que altres a les característiques sociodemogràfiques de la població.

disponible més rellevant, el nombre d'efectius a Catalunya de l'Administració general de l'Estat. Font: "Boletín estadístico del Registro Central de Personal", MAP, 1999.

⁵⁷ Recordem que l'anàlisi és en relació amb les despeses realitzades a l'interior d'Espanya i els ingressos que el Govern central obtingué a l'interior (és a dir, un cop extrets els ingressos procedents de l'exterior i les despeses destinades a l'exterior).

D'acord amb el que ja hem comentat sobre la diferència entre el dèficit numèric i dèficit real, el quadre 2.35 mostra, a títol il·lustratiu, quin hauria estat el saldo fiscal de Catalunya si els ingressos analitzats del Govern central haguessin estat del mateix import que les despeses analitzades (extrets els fluxos amb l'exterior). En el primer cas (A), l'anàlisi es realitza situant les despeses al mateix nivell que els ingressos; en el cas (B) se situen els ingressos al mateix nivell que les despeses. En ambdós supòsits el càlcul es realitza mantenint la participació de Catalunya en els ingressos i les despeses del Govern central als nivells anteriorment estimats.

[QUADRE 2.35]

El quadre 2.36 mostra la situació de Catalunya, sota les hipòtesis fetes fins ara, en termes de despeses rebudes per cada 100 d'aportades al Govern central; i el mateix respecte de la resta de comunitats autònomes en conjunt. Aquesta situació ha anat empitjorant per a Catalunya des de 1995, passant d'una relació del 80,11% al 73,31% l'any 1998. Per al conjunt de la resta de comunitats autònomes, la situació era molt més favorable, ja que reberen més despesa que ingressos aportaren, amb una relació de 101,00% l'any 1998, que tot i que també empitjorà des de 1995 (112,96%), continuà sent favorable.

[QUADRE 2.36]

El quadre següent permet comparar el saldo de Catalunya i el de la resta de comunitats per habitant. Cal interpretar els imports corresponents a la resta de comunitats, en conjunt, com una referència de comparació, sense oblidar que aquest nivell d'agregació amaga un grau de dispersió important entre les comunitats integrants. Noteu que si bé es produeix un empitjorament en aquests dos saldos al llarg del període analitzat (en pessetes corrents), per a Catalunya és sempre negatiu, mentre que per a la resta de comunitats, en conjunt, és positiu.

[QUADRE 2.37]

2.1.4. El dèficit fiscal de Catalunya i la seva composició

Els quadres 2.38 i 2.39 resumeixen la composició percentual dels ingressos i les despeses analitzats del Govern central, i dels ingressos aportats i les despeses rebudes per Catalunya.

[QUADRE 2.38 i QUADRE 2.39]

A partir dels quadres anteriors, s'observa que el saldo de la balança de Catalunya amb l'Administració central depèn, quant a les despeses, de les que es rebin en tres grans components: en sanitat i serveis socials, altres despeses que realitzi el sector Estat i les prestacions econòmiques de la Seguretat Social. La distribució territorial d'aquestes últimes és resultat, bàsicament, de la composició demogràfica i de la contraprestació directa a unes aportacions prèvies (en forma de cotitzacions).

Pel que fa als dos altres grans components de la despesa, les de sanitat i serveis socials, s'han finançat amb acords de finançament específic que, a part d'ajustar-se per diversos factors, tenen el seu pilar bàsic en el component demogràfic. Dins les despeses varies realitzades pel subagent Estat, les realitzades en concepte de finançament de les competències transferides i als ens locals són les més importants. Tal com s'ha vist anteriorment quan s'analitzava la composició de la despesa de l'Estat a Catalunya, els altres components de la despesa, amb major grau de discrecionalitat quant a la distribució territorial, representaven per a Catalunya un import menor en comparació amb la resta.

L'anàlisi realitzada fins ara ens permet observar que la relació més desfavorable per a Catalunya és la que fa referència a les despeses del Govern central que es financen amb els impostos (i que inclou la despesa en sanitat i serveis socials entre d'altres); mentre que la relativa a les despeses en prestacions econòmiques de la Seguretat Social, prestacions per atur, etc., amb finançament afectat, la relació és menys desfavorable⁵⁸.

⁵⁸ Aquesta situació és el resultat, d'una banda, que les despeses rebudes pel segon concepte (seguretat social), deriven d'una composició demogràfica de Catalunya que la fa receptora de prestacions econòmiques (p.e. pensions). També és el resultat del fet que les despeses analitzades del Govern central per aquest concepte hagin estat superiors als ingressos analitzats. Aquest segon fet però, afecta positivament totes les comunitats autònomes en general.

Per exemple, l'any 1998, la primera era del 61,98% i la segona del 92,54% (quadre 2.36). La situació relativament més favorable (o menys desfavorable) respecte de la Seguretat Social és, però, un tret que també s'observa per a la resta de comunitats autònomes en conjunt.

La Seguretat Social, tal com l'hem considerada, va anar reduint el dèficit analitzat en el període 1995-1998 (p.e. la relació entre despeses i ingressos era per al conjunt d'Espanya de 119,75% l'any 1995, i es redueix al 104,06% l'any 1998). Aquest fet implica per a Catalunya un canvi en relació amb la Seguretat Social (passant d'una relació entre despeses i ingressos de 107,81% l'any 1995 a 92,54% l'any 1998), sorgint dèficit també per aquest concepte; canvi de signe que no es produeix, malgrat la nova situació, per a la resta de comunitats en conjunt (relació de 121,49% l'any 1995 *versus* 105,66% l'any 1998). Per a Catalunya la pèrdua del superàvit inicial s'arribà a transformar en dèficit, mentre que el conjunt de comunitats restants van continuar mantenint una posició de superàvit⁵⁹.

Així doncs, ja a partir de 1997 es pot considerar que Catalunya tenia una situació de dèficit amb el Govern central en els dos grans components d'ingressos i despeses analitzats.

Quant als ingressos que s'ha estimat que Catalunya aportà a l'Administració central, el principal component és el d'ingressos per impostos i les cotitzacions a la Seguretat Social, cosa lògica si hom té present que aquests són també els ingressos bàsics de l'Administració central analitzat. Els pagaments que cada regió realitza en cotitzacions a la Seguretat Social, ajustada per la població i el seu creixement al llarg del temps, són el resultat de diferents factors, entre els quals cal destacar el creixement econòmic, i especialment la dinàmica del mercat de treball, la seva estructura i el grau de compliment fiscal.

⁵⁹ Cal remarcar que el seu dèficit "numèric" es va anar reduint en el període analitzat, gràcies en part a un augment dels ingressos per cotitzacions superior a l'augment de les prestacions, i en part a l'alleugeriment que representà anar deixant de finançar les despeses sanitàries (especialment notable l'any 1997). Per a Catalunya fou especialment destacada la reducció de les prestacions vinculades a l'atur, molt superior a l'experimentada pel conjunt d'Espanya, gràcies especialment a la bona situació econòmica dels anys en qüestió.

Quant als ingressos per impostos, tant l'aportació estimada de cada comunitat autònoma com la recaptació en cada una d'aquelles, depèn, deixant de banda l'organització administrativa tributària, de factors tals com la renda generada a la comunitat i el grau de compliment fiscal. Catalunya és una comunitat autònoma amb una renda per habitant superior a la mitjana, la qual cosa implica, per als impostos progressius, una recaptació superior a la que resultaria si fos proporcional a la renda. Quant a la resta d'impostos, l'aportació de Catalunya i la seva evolució al llarg del temps, també estan directament vinculades al creixement econòmic de Catalunya. És més, si hom té en compte els resultats obtinguts en balances fiscals anteriors⁶⁰ i en aquesta ara estimada, s'observa una tendència a l'empitjorament de la balança de Catalunya en èpoques de creixement econòmic i una certa millora en anys de crisi econòmica, cosa que no pot sorprendre massa.

⁶⁰ Vegeu M. Colldeforns i E. Martínez (1999), *op. cit.*

Segona part

3. AJUSTAMENTS A LA BALANÇA FISCAL DE CATALUNYA

3.1. ALTERNATIVA D'APROXIMACIÓ I REFLEXOS D'AQUESTA EN EL CÀLCUL DE LA BALANÇA FISCAL DE CATALUNYA

Una visió diferent, alternativa a la convencional de la incidència, podria construir-se a partir de les consideracions⁶¹ següents:

- (i) El reconeixement que l'estimació de la balança fiscal té més a veure amb una assignació territorial de recaptacions i despeses (ja sigui efectiva, d'acord amb l'escenari actual, ja sigui potencial, a la vista de certs canvis, amb una organització diferent que cal en tot cas especificar) que amb la pretensió d'identificar els beneficis últims de la política fiscal.
- (ii) Si s'optés efectivament per l'aproximació de la incidència s'hauria d'estimar l'excés de gravamen, a través de l'estudi de les variacions compensatòries o equivalents, com a reflex dels canvis d'utilitat individuals (i agregats com a

⁶¹ Una via alternativa de càlcul es basaria (A. Fernández, 1999) en la construcció del saldo fiscal de les administracions territorials espanyoles a partir dels comptes regionals de l'INE. Per a això es consolida primer el conjunt dels comptes de les administracions públiques de la Comptabilitat Nacional Espanyola amb els de la Unió Europea, com si d'un agent més es tractés. A continuació es fa un aïllament dels diferents comptes a nivell regional, imputant, quan és necessari a l'efecte de garantir els seus agregats, els saldos fiscals de les administracions amb la resta de l'economia espanyola. Respecte d'això es separarien els diferents components, inclosa la identificació del saldo fiscal de cada comunitat amb les administracions centrals i amb les de la Seguretat Social. La regionalització (de la qual s'exclou el compte de capital) es basa en el territori de residència de les unitats de producció, essent el saldo net d'interessos la part més important dels valors exclosos.

En aquest sentit, el mètode és proper, per la banda de la despesa, a la noció del flux monetari, i tributari per la banda dels ingressos de les hipòtesis d'imputació de l'INE quant als impostos lligats a la producció i a la importació.

Amb aquesta metodologia, el saldo fiscal de Catalunya amb les administracions públiques espanyoles, considerant les necessitats de finançament de les seves administracions públiques territorials com un impost més de cada comunitat autònoma, era l'any 1994 (últim any de què es disposa de dades) de 1.017 mM (-654 mM per a Andalusia, 188 mM per a Balears i 404 mM per a Madrid, entre d'altres) (vegeu A. Fernández (1999) *El Sector público y las CC.AA.*, mimeo, comunicació presentada al XXV Encuentro de la Asociación Española de Ciencias Regionales, Sevilla, 2000).

excedents socials). Contràriament, el càlcul basat en la recaptació en si mateix ens diu poc sobre la incidència de l'impost: una recaptació fiscal elevada pot haver-se derivat de gravar els béns de demanda inelàstica, com en el cas de determinats consums especials, amb escassa o nul·la pèrdua de benestar. De la mateixa manera, una minsa recaptació pot representar un excés de gravamen, molt elevat pel fet d'afectar béns de demanda o oferta molt elàstica⁶².

- (iii) En la majoria d'estudis de balança fiscal que fan servir criteris d'incidència, no s'utilitzen les hipòtesis convencionals d'incidència diferencial (canvis marginals o comparant situacions amb impostos o sense), en un context d'equilibri parcial o general i amb un conjunt d'agents que reaccionen als canvis maximitzant la seva utilitat sota determinades restriccions. Així mateix, per respectar un exercici d'incidència cal tot un conjunt d'hipòtesis de comportament i supòsits de repercussió impositiva, tant per la banda de la font de renda (origen dels recursos) com de la seva utilització (destí o despesa). Els estudis en el nostre país el que fan és 'importar' determinades hipòtesis, fruit d'altres sistemes econòmics i realitats fiscals. Sovint, sense prou anàlisi de sensibilitat, es deriven determinats resultats, sota la cambra de protecció de la literatura comparada⁶³.

De manera similar per als beneficis de la despesa, no coneixem suficientment, per poder utilitzar la teoria de la incidència, les preferències dels agents respecte dels béns proveïts públicament, atès que contenen un fort component de voluntarietat. Això ens porta a pensar que el còmput en el territori en què impacta la despesa és menys controvertible pel que fa als seus efectes macroeconòmics (multiplicadors, arrossegament sectorial, etc.) i, finalment, que per poder utilitzar la teoria de la incidència hem d'assumir la separabilitat entre la despesa feta en aquests béns de provisió pública i la realitzada en béns privats, quan sabem que aquesta hipòtesi no se sol complir en la realitat.

Les valoracions anteriors requeririen una nova agenda de treball per a l'estimació de la balança fiscal. Per la banda de la despesa, l'aproximació basada en el flux monetari

⁶² Vegeu Joseph A. Pechman 'Who paid taxes?' The Brookings Institution, 1985.

⁶³ Vegeu W.J. Keller, 'Tax incidence. A general equilibrium approach' North Holland, 1980.

aniria en la direcció anterior, i es pot considerar ja iniciada. Per la banda dels ingressos, calen treballs impost per impost⁶⁴. Només tendencialment i temptativament introduïrem en el present treball certes variacions que, tot i seguir algunes de les alternatives comentades, no permeten substituir completament els supòsits tradicionals. D'aquí que en el text es presentin determinats ajustaments per la banda dels ingressos només de manera complementària.

Hem vist com la qüestió de la territorialització dels ingressos fiscals es pot tractar tant des del punt de vista de qui (territori en què té el domicili fiscal) acaba pagant l'impost en termes de minoració de renda, com de qui fa la recaptació local a la vista d'on neixen els diferents fets imposables: és a dir, atesa la recaptació total que fa l'Administració central, d'on prové previsiblement la recaptació, s'hagi o no liquidat en aquest mateix territori, vistos els fets imposables, les bases fiscals, els perfils de contribuents. Això equivaldria a eliminar les distorsions procedents de la tributació, sigui segons el principi imperant de residència sigui segons el de la font, ja per no coincidència del domicili fiscal amb el lloc on es desenvolupa l'activitat, ja per la generació de bases sobre diferents indrets territorials. Qui acabi resultant l'afectat en últim terme per la imposició no és rellevant: en la mesura en què el pagament s'associa a una decisió lliure, quin bé comprar o on residir, valorant en cada cas el residu de benestar al qual s'associa cada fet imposable, restaria a la discreció individual. Aquesta perspectiva es correspon tant amb supòsits de reconeixement de més d'una sobirania fiscal en el si d'un estat, com, ben al contrari, a estats relativament centralitzats que volen simplement assignar recaptacions (*revenue assignment*) sobre bases territorials amb diferents propòsits⁶⁵.

El que farem a continuació serà explorar com podem anar de lluny en la comprensió de les assignacions recaptadores de base territorial, a la vista de la problemàtica dels diferents impostos. La resta d'alternatives sobrepassen qualsevol objectiu mínimament realista. I és que, recordem-ho, l'anàlisi de la incidència última, que alguns autors postulen en termes de benestar, de pèrdua o excés de gravamen, obligaria a estudiar la distorsió que genera en l'economia el fet que la imposició entorpeixi l'eficiència

⁶⁴ A l'estil dels treballs de la Task Force de l'Eurostat 'Regional Accounts Methods' EUROSTAT, juny, 1998.

⁶⁵ Vegeu, per exemple, Douglas H. Clark 'Assessing Provincial Revenue-raising capacity for Transfers' a E. Ahmad *Financing decentralised expenditures. An international comparison of grants*. Londres, 1997.

assignativa o assoleixi l'objectiu redistributiu acompanyat d'un malbaratament de mitjans. Això requereix, a la vegada, aproximar empíricament els canvis de benestar i enfosqueix el que són efectivament els purs mecanismes de redistribució interterritorial.

En resum,

- a) L'aproximació de la incidència des de l'anterior perspectiva obligaria a l'estudi dels efectes de la imposició en el marc de l'equilibri general. Aquest és un marc de referència que requereix múltiples hipòtesis: sobre elasticitat preu-demanda, elasticitat creuada entre béns, elasticitat de la renda, de substitució factorial, d'economies d'escala en producció, sobre possibles imperfeccions en el mercat de factors, ja sigui en termes de mobilitat o de retribucions, etc.
- b) Aquest tipus d'anàlisi forçaria a definir els horitzons de la incidència en el cicle vital per al consum (hipòtesi de renda permanent) o en el seu impacte intergeneracional (comptabilitat intergeneracional de càrrega fiscal, vegeu Auerbach i Kotlikoff, 1987)⁶⁶, o a partir, per exemple, de la seva equivalència entre impostos (impost proporcional general en consum i impost sobre la renda salarial, impost sobre els factors de producció i impost sobre el preu dels productes que aquests factors utilitzen, etc.).

En canvi, sí que podem aproximar en major mesura qui paga l'impost, a la vista de la definició del mateix impost i de la realitat econòmica i empresarial en la qual incideix. És clar que aquesta és una alternativa menys pretensiosa, però més diàfana i no contaminada per una multitud d'hipòtesis que altrament se superposen. Aquesta és l'aproximació aquí argumentada, que en la pràctica implica establir criteris d'assignació de capacitats fiscals, independentment (relativament) de la incidència dels impostos, i tenint en compte la definició de l'impost i de la realitat econòmica i empresarial en la qual incideix. Alguns d'aquests acompanyaran, en el nostre cas, l'estimació de tall més convencional que realitzem posteriorment.

3.1.1. L'impost sobre la renda de les persones físiques

⁶⁶ *Dynamic Fiscal Policy*, New York, Cambridge Univ. Press.

Pel que fa a l'impost sobre la renda de les persones físiques, la hipòtesi normal d'incidència és la del perceptor de renda. Com a variants, podrien considerar-se les següents:

- 1- Una primera opció podria consistir a prescindir de les recaptacions⁶⁷ i formular l'assignació a partir de la renda dels individus, segons quantia i composició. Això podria fer-se valorant les bases als tipus mitjans nominals (creixents amb renda) o efectius (tenint en compte el perfil mitjà d'individu pel que fa a les deduccions a les quals es té dret). Equivaldria a normar la recaptació, donant per suposat un determinat compliment fiscal, i responsabilitzar fiscalment la jurisdicció imputada sobre les desviacions que es puguin produir.
- 2- Un segon còmput partiria de les recaptacions directament realitzades a les distintes delegacions territorials de les quotes a ingressar de l'impost, fent un ajustament per divergències justificades⁶⁸. Els ajustaments es justificarien en aquells casos en què el contribuent obtingués renda en més d'una comunitat o quan mostrés un domicili fiscal en lloc diferent d'allà on treballa. Efectivament, en aquest supòsit trobaríem una manca d'adequació entre qui recapta territorialment l'ingrés i qui el provoca, a la vista, per exemple, de les retencions realitzades en l'Impost sobre la renda de les persones físiques.

Aquest últim plantejament ofereix la següent casuística com a aproximació a la realitat:

- a) En el cas dels treballadors d'organismes estatals i militars que actuen en àmbits territorials desconcentrats o descentralitzats. Això implica, per exemple, un excés de recaptació a la delegació territorial d'Hisenda de Madrid en detriment de la recaptació que altrament realitzaria Catalunya.
- b) Pensions i prestacions de la Seguretat Social (per exemple, d'invalidesa), amb retencions realitzades pel mateix INSS, de nou a Madrid.
- c) Comercials a Catalunya al servei de grans empreses estatals (quimicofarmacèutiques, d'assegurança, de distribució...) amb seu a Madrid.

⁶⁷ La utilització de la quota líquida en lloc de la recaptació efectiva ja representa un pas en aquesta línia.

⁶⁸ Vegeu la nota anterior.

- d) Minutats de professionals que treballen fora de Catalunya, i viceversa. El saldo net possiblement deteriora la potencialitat recaptadora de Catalunya.
- e) Artistes i esportistes catalans que guanyen renda fora de Catalunya (el saldo net possiblement deteriora la potencialitat recaptadora de Catalunya).
- f) De treballadors d'empreses públiques o privades (incloses aquí el conjunt de les financeres) amb domicili fiscal fora de Catalunya, que realitzen la seva activitat a Catalunya, si bé les retencions es produeixen fora (bàsicament a la delegació territorial d'Hisenda de Madrid). Cal considerar aquí les grans empreses de serveis públics (telefonía, companyies de transport, construcció de grans equipaments, etc.).
- g) De rendes de capital procedents d'institucions financeres d'empreses localitzades a Madrid però que operen a Catalunya, i de persones físiques titulars amb domicili fiscal a Catalunya. Cal valorar aquí la influència de Madrid en la localització de les societats de valors o d'inversió, sobretot en la mesura que es vinculen amb la banca o amb la borsa de valors madrilenya.
- h) Saldo (més incert en el seu signe) de retencions de rendes a Catalunya *versus* retencions de catalans realitzades fora del territori espanyol, seguint el criteri de la font de renda.

El còmput a realitzar en aquest extrem té a veure amb el pes sectorial d'aquestes empreses o activitats localitzades a Madrid, la importància de les retencions, vistes les rendes generades, que en cas de calcular-se correctament haurien de correspondre's aproximadament amb el que pertocaria tributar al lloc de residència, i amb el saldo net quan existeixi interrelació de Catalunya amb Madrid, com a principal focus de localització fiscal, o amb la resta de l'Estat (altres comunitats poden valorar igualment l'atracció de la capitalitat respecte també de Catalunya).

3.1.2. L'impost de societats

Quant a l'impost de societats, tres són les alternatives disponibles:

- 1- Des l'òptica d'assignació impositiva, per calcular formalment el benefici atribuïble a cada jurisdicció podria utilitzar-se una aproximació comptable.
- 2- De nou des de l'òptica d'assignació tributària (*tax assignment*), es podria fer servir una fórmula que recollís les diferents fonts imposables dels subjectes passius de

l'impost sobre societats, gravades corresponentment (així es fa, per exemple, en el cas de les províncies canadenques (vegeu Clark (1997), *op. cit.*): persones jurídiques, fons d'inversió, de pensions..., vista la generació de les seves rendes, bonificacions i deduccions.

- 3- Reconsiderar els supòsits de gravamen entre els consumidors (a la vista del seu possible trasllat a preus), els treballadors (en termes de menors salaris) i els accionistes (com a propietaris del capital), a la vista dels indicadors d'imputació territorial corresponents: consum final de les llars, remuneració d'assalariats i renda bruta disponible. Les hipòtesis anteriors podrien així contrastar-se amb el que és la recaptació territorial, complementada amb determinats ajustaments, a la vista, sobretot, del valor afegit brut afectat en les rendes de l'activitat empresarial o de l'impacte sobre les retencions atesa la localització de determinades empreses (de nou a Madrid, sobretot pel que fa a dividendes i rendiments del capital del sector financer, assegurança, immobiliari i empreses de grans serveis públics). En l'exercici convindria a més valorar que, en general, el pes de la repercussió està molt lligat al cicle econòmic pel qual travessa l'economia.
- 4- Altres qüestions relatives a l'Impost de societats que requeririen un estudi més detallat: amb actuacions com la privatització d'algunes empreses públiques (la CTNE, p.e.) es generen ingressos per retenció de capital mobiliari i ingressos per l'Impost de societats per part de la Societat Estatal de Participacions Industrials, o pel que fa a les fusions empresarials. (Ambdós elements influenciarien a l'alça la recaptació territorial madrilenya).

3.1.3. L'IVA

En relació amb l'impost sobre el valor afegit (IVA), pot reproduir-se la discussió, prou coneguda en els estudis de fiscalitat internacional, sobre si ha de regir el principi sobre origen o sobre destí del consum en les valoracions recaptatòries. De manera similar, hom pot discutir la naturalesa de l'impost actual, bé com a gravamen de la producció bé del consum.

1- Com és sabut, en coherència amb el principi d'autonomia i mercat lliure, hauria de prevaler la recaptació feta per la imposició general sobre el valor afegit. Des d'aquesta òptica, l'estructura de l'impost grava el valor afegit, i en aquest sentit la renda. Si el referim com a 'impost sobre el consum' és pel fet que considerem, en la determinació de la seva base imposable, la deducció de les inversions. Són elements redistributius els que fan optar pel criteri de consum: basta comprovar la desigualtat entre territoris productors i consumidors. Però en principi, aquest és un element que, amb més transparència, es pot acabar recollint igualment, *ex post*, en els mecanismes de cohesió que coetàniament actuen acompanyant els d'assignació territorial⁶⁹.

2- La interpretació d'aquest impost com a impost sobre la producció, valorable sobre dades macro en el total del valor de la producció a cada comunitat, fent-hi ajustaments, en qualsevol cas, pel biaix que poden generar les exempcions observades, permetria analitzar la imputació també de l'IVA a partir del valor afegit deduint-ne la inversió⁷⁰. L'efecte redistributiu que això ocasiona pot en qualsevol cas refer-se en el moment de valorar la quantia del fons de cohesió o solidaritat territorial.

3- Pel que fa a la seva consideració com a impost sobre el consum, imputant, per tant, la recaptació central d'acord amb dades agregades de consum localitzat a les diferents comunitats, de nou cal introduir determinats ajustaments. Això és el que s'escau quan es fa servir, com a criteri d'imputació territorial, el consum final de les famílies, tot i tenir en compte diferents grups de productes a la vista dels diferents tipus impositius, tal com hem comentat abans (Barberán i altres, 1998).

Rest a aquest punt valorar, en tot cas, l'impacte del frau fiscal en l'IVA. Això es deuria al fet que un nivell territorial desigual en el compliment fiscal de l'IVA (i en general de tots aquells impostos susceptibles d'imputació de la recaptació total

⁶⁹ Aquest debat també té vigència en el cas de la solidaritat territorial en el si de l'Estat espanyol, com succeeix a la Unió Europea.

⁷⁰ El punt anterior elimina –fa que esdevingui un tema diferent, i exclou l'anàlisi de l'impacte de la directiva sisena de la Unió Europea– la polèmica sobre la cessió de l'impost, en totes o alguna de les seves fases, a les comunitats autònomes. Es tracta tan sols de la qüestió sobre a quina jurisdicció correspondria la recaptació de l'IVA del sistema fiscal espanyol.

estatal amb paràmetres aproximatius) restaria de fet participació als territoris amb nivells de compliment relativament superiors⁷¹.

3.1.4. Les cotitzacions socials

Les cotitzacions socials presenten una problemàtica molt similar a l'esmentada per al cas de l'impost de societats. Tradicionalment, s'ha separat aquí la part corresponent als empleadors i als assalariats, assumint que per al primer cas ens trobem amb un supòsit similar al de l'impost de societats: incidència sobre propietaris, consumidors i treballadors, amb imputació p.e. a terços segons renda bruta disponible, consum final de les llars i remuneració dels assalariats (exclosa la relativa a les administracions públiques centrals).

Aquesta aproximació és discutible sota l'òptica següent:

- a) No sembla molt propera a la realitat la distinció entre els dos components de les cotitzacions socials: tant per la part del treballador com de l'empresari es tracta de dos elements de cost que s'intentaran traslladar conjuntament cap a tercers.
- b) Finalment es traslladaran, sota determinades circumstàncies, bé cap a preus (en funció del grau de competitivitat del sector en què ens trobem, l'elasticitat preu de la demanda del bé i la fase, en general, del cicle econòmic imperant), bé cap a salaris (de nou amb caracterització sectorial i conjuntural que marca diferències efectives de capacitat de trasllat). No observem cap cas en què aquests elements s'hagin tingut en compte en l'aplicació empírica al nostre país, com no s'ha distingit tampoc en relació amb el règim de què es tractava (tot i la seva diferent referència sectorial), si bé en alguns casos podem trobar-hi referències que esmenten aquesta qüestió.

D'aquí que, al nostre entendre, criteris d'imputació del tipus de la pura recaptació territorial o segons nombre de treballadors afiliats (per categories), bases de cotització i tipus vigents per a cada categoria (o, si de cas hi manca, el VAB corresponent) podrien ser també computats.

⁷¹ D'aquí que en el cas concret de l'estimació de la balança fiscal de Catalunya, i d'acord amb els estudis de què es disposa, 'normar' a nivell d'Estat el grau de compliment de Catalunya ha de generar un ajustament a l'alça en la recaptació per l'IVA, tal com calcularem més endavant.

Tema diferent és el relatiu a les cotitzacions reals dels autònoms (aquí la categoria de treballador i propietari coincideixen, equivalent per tant al supòsit ja formulat abans); a les cotitzacions corresponents als desocupats (hom compta per a això amb els pagaments realitzats per l'INEM per prestacions contributives a l'atur), o a les cotitzacions socials dels empleats de l'Estat, imputables a la vista del cost salarial d'aquests últims. Per a tots, els arguments d'imputació convencionals semblen menys discutibles.

3.1.5. Altres ingressos

Una major problemàtica genera la imposició especial sobre determinats consums.

Les hipòtesis d'incidència van aquí des de la consideració de la recaptació territorialitzada, com en el cas de l'impost de matriculació, a la utilització de dades sobre el nombre de consumidors en general, o de consumidors específics (en hidrocarburs, tabac o begudes alcohòliques) en distinta proporció. Per exemple, Barberán i altres pesen en un terç la despesa de les famílies en hidrocarburs i en dos terços la despesa general, a la vista de la seva probable repercussió, en aquest últim cas, en preus finals.

En aquest sentit, sembla que, efectivament, algun criteri d'imputació s'hauria de fer servir en aquest cas a la vista, sobretot, de la recaptació centralitzada a Madrid de bona part d'aquests consums, i en particular de la producció i la distribució de petroliis. Noteu que són impostos part dels quals es graven en la producció, que es troba centralitzada.

Un tractament similar pot ser necessari per a l'Impost de matriculació de mitjans de transport de vehicles nous o importats ateses les seues de les companyies distribuïdores o fabricants.

Els drets passius i la imposició sobre el patrimoni, per la seva naturalesa, no s'imputen sinó que es consideren sufragats al lloc on es recapten. Així mateix per a la resta d'impostos cedits, si bé alternativament, amb vista a alguna possible distorsió per la banda de la producció o la riquesa, també es pot postular la imputació segons el VAB.

Les taxes i altres ingressos s'internalitzarien valorant-los segons el lloc de recaptació. Incloem aquí també les taxes per venda de béns, interessos de demora, recàrrecs de

constreyniment, sancions tributàries, prestació de serveis de l'Administració financera i vendes residuals.

Els ingressos per transferències corrents i de capital (excloses les de la Seguretat Social i les transferències internes –per tal d'evitar la doble comptabilització -), per exemple de determinades empreses públiques, poden imputar-se de manera diferent segons la seva naturalesa, essent la població i la renda disponible de la comunitat de procedència, a meitats, les hipòtesis convencionalment escollides. Barberán i altres (1998), com tampoc nosaltres, no hi consideren els ingressos per transferències de la Unió Europea, que comptabilitzem dintre dels fluxos de l'Administració central, atesa la dificultat de discernir quina part de la despesa finançada pel sector públic central correspon als fons europeus i com es distribueix finalment entre els distints conceptes.

3.2. ALGUNES ESTIMACIONS PER A LA CORRECCIÓ DE BIAIXOS EN LA TERRITORIALITZACIÓ DE LA RECAPTACIÓ I DE LES PRESTACIONS

Fetes les valoracions anteriors, correspon ara refinar en la mesura possible l'estimació de la balança fiscal, des de l'òptica comentada, per neutralitzar: a) els biaixos en les dades disponibles amb vista a pal·liar els efectes 'seu' que imposa Madrid sobre la geografia, i b) el diferent grau de compliment fiscal, en aquells casos en què els càlculs de recaptació es basen, com dèiem, en les imputacions realitzades sobre paràmetres estadístics que assumeixen nivells de frau fiscal homogenis.

3.2.1. L'efecte seu de la capitalitat de l'Estat

Una primera valoració del primer dels efectes el basarem en la informació sobre fluxos de transferència que recullen els treballs sobre renda nacional de la Fundación BBV (1998).

QUADRE 3.1

Pes de les transferències netes rebudes per la comunitat de Madrid d'altres autonomies, referents als factors de producció.

	milions de pessetes			% sobre VAB		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
Madrid	756.168	726.826	781.096	7,33	6,71	6,71

Font: Fundación BBV, 1998.

D'acord amb les dades de renda provincial subministrades per la Fundación BBV, les comunitats autònomes receptores netes de renda d'altres autonomies són fonamentalment Cantàbria, Madrid i el País Basc, com a conseqüència de ser comunitats on radica la seu social de grans entitats financeres i d'altres empreses. L'excedent net empresarial no distribuït (estalvi net de societats i empreses) es localitza a la seva seu social. Sobre la base d'aquest valor, considerarem que un 19,7% (participació en renda) correspon a rendes procedents de Catalunya. Això implica que si neutralitzéssim l'efecte capitalitat (escenari anomenat '*as if*'), Catalunya veuria augmentar la seva base fiscal en 153.876 MPTA de 1995, que, d'acord amb la distribució mitjana observada de rendes (un 68% rendes del treball i un 32% rendes mixtes i del capital), incrementaria la recaptació fiscal de Catalunya per l'Impost sobre la renda de persones físiques i jurídiques⁷² al tipus prevalent mitjà respectiu observat a Catalunya.

ESTIMACIÓ:

Més base fiscal (153.876 MPTA) per l'IRPF i l'IS corresponent a l'excés que té Madrid per l'efecte "seu fiscal". D'aquesta base de més, el 68% es considera que correspondria a rendes del treball, i el 32% a rendes mixtes i del capital (% en funció de la participació de cada tipus de renda a Catalunya).

Base addicional per IRPF Milers de PTA	Tipus mitjà ⁷³ (IRPF recaptat a Catalunya per 6,29 bilions de rendes del treball) 16,08%	Recaptació addicional per IRPF Milers de PTA 16.822.323	Base addicional per IS Milers de PTA 49.240.320	Tipus mitjà IS més (IS cat/3,355 recaptació de per IS rendes del Milers capital) PTA 6,61%	3.254.035	MÉS RECAPTACIÓ TOTAL (milers de PTA) 20.076.358
---	--	--	---	---	-----------	---

⁷² Hem fet aquí abstracció del fet que les rendes del capital tributen en l'IRPF, i hem assumit que totes les rendes mixtes i de capital contribueixen exclusivament en l'Impost de societats.

⁷³ No es tracta de tipus efectius pròpiament dits, ja que en realitat són el resultat de dividir la quota líquida de l'impost corresponent per la base econòmica (i no la fiscal) que millor es relaciona, suposadament, amb l'anterior.

L'actualització per a 1998 de les xifres anteriors, per a l'IRPF, es pot intentar aproximar d'acord amb l'evolució potencial de la base imposable o bé de la recaptació. A efectes pràctics, d'acord amb el PIB nominal, o amb l'augment de la quota líquida del mateix impost a Catalunya. Això representaria un valor entre els 21.673 i 19.582 milions de pessetes.

Pel que fa a l'impost de societats, i d'acord amb les dues hipòtesis anteriors aplicades a aquest impost, la xifra se situaria entre els 4.192 i els 6.948 milions de pessetes.

Un segon índex de l'efecte 'seu' de Madrid el buscarem per mitjà del component estalvi des de l'òptica de la utilització de la renda. Això no resulta fàcil, ja que l'estimació de l'estalvi brut del sector privat a les autonomies espanyoles, a part dels problemes estadístics inherents al seu càlcul, planteja problemes metodològics en relació amb l'estalvi de les societats i empreses, que és precisament el component que aquí ens interessa més. En la mesura en què l'estalvi net s'imputa a la seu central de l'empresa i no a les províncies on se situen els seus centres de treball, podem valorar per aquesta via indirecta -a partir de l'ajustament que es fa en el còmput de la renda autonòmica (de nou, Fundació BBV, 1998)- l'efecte 'capitalitat'. Entendrem aquí "l'excés" d'estalvi que apareix localitzat a Madrid a partir d'un referent d'estalvi "normal", que comentarem a continuació.

Efectivament, la quota més gran d'estalvi privat total es dona a les comunitats autònomes que tenen en el seu territori la seu central dels bancs i de les grans empreses⁷⁴. Per intentar valorar l'efecte anterior, prenem l'estalvi familiar brut, la localització del qual presenta menys dubtes des del punt de vista metodològic, sobre el qual imputarem l'estalvi empresarial 'normal' corresponent a Madrid, entenent per "normal" una ràtio idèntica a la que presenta Catalunya, d'acord amb el quadre adjunt.

⁷⁴ L'estalvi net empresarial resta doncs vinculat a la seu social, mentre que el consum de capital fix correspon al centre de producció.

QUADRE 3.2

Ràtio de l'estalvi brut total (inclòs l'empresarial) sobre el familiar

	1991	1993	1995
BALEARS	1,235	1,237	1,264
NAVARRA	1,536	1,571	1,488
PAÍS BASC	1,687	1,734	1,707
CANTÀBRIA	1,823	2,059	1,993
ARAGÓ	1,756	1,625	1,633
CATALUNYA	1,890	1,762	1,713
MADRID	2,363	2,098	1,992
ASTÚRIES	2,085	1,866	1,662

Font: Fundación BBV

Així doncs, la *proxy* pel valor 'seu social' per a la mitjana dels tres anys considerats de Madrid superaria el de Catalunya en un 20,3%. Això vol dir que si Madrid tingués un estalvi empresarial per sobre del familiar similar al de Catalunya (tractant-se de comunitats autònomes de nivells de renda similars), l'indicador seria un 20% inferior a l'observat. Aquest escriu entre el 'normal' i el real, l'atribuïrem a l'efecte 'seu financera' de Madrid. Aplicat aquest percentatge⁷⁵ al total de l'estalvi de Madrid, la xifra resultant s'imputa, com abans, a Catalunya en % a la participació en renda alternativament, es podria imputar segons el pes de les rendes no del treball de Catalunya en el total espanyol pel mateix concepte⁷⁶: un 18,46% per a l'any 1995. Finalment, en el nostre escenari '*as if*' això es tradueix en base i recaptació fiscal d'acord amb el tipus impositiu imperant en la imposició directa.

Estalvi net familiar de Madrid (1993) 590.993 MPTA.

Estalvi net total (valorat en la mateixa ràtio diferencial estalvi brut-estalvi net que per al familiar⁷⁷): 1.177.849 MPTA.

Valorat l'escriu en un 20,3%, i imputat a Catalunya en un 19,5%, resultat gravat al tipus mitjà estimat del 6,61%: 3.082 MPTA (1993).

⁷⁵ Noteu que sovint apliquem percentatges d'anys que no corresponen a la xifra absoluta del mateix període, però considerem que la disponibilitat de dades i el caràcter estructural de molts d'aquests paràmetres no esbiaixen significativament els resultats.

⁷⁶ Inclou beneficis empresarials, rendes de professionals, beneficis retinguts per empreses, rendes de lloguer i propietat immobiliària i un petit ítem d'impostos a càrrec de l'empresa.

⁷⁷ És a dir, descomptant-hi les amortitzacions.

Amb la hipòtesi alternativa (segons el pes de les rendes no del treball de Catalunya en el total espanyol pel mateix concepte), el valor és de 2.918 milions de pessetes (1993).

L'actualització d'aquell escriu, formulat sobre la base de l'evolució del PIB pm, situaria les xifres anteriors entre els 4.154 i els 3.933 milions de pessetes el 1998.

3.2.2. La valoració del grau de compliment fiscal en la territorialització impositiva

Un segon tipus d'ajustament en l'enfocament de territorialització impositiva té a veure, tal com hem dit, amb el grau relatiu de compliment fiscal territorial.

Pel que fa a l'IRPF, no existeixen gaires estudis sobre el grau de compliment fiscal, tot i que A. Zabalza (1999⁷⁸), amb dades de 1988-92, i Lasheras i Zabalza (Documentos de Trabajo de la Facultad de Ciencias Económicas de la Universidad de Valencia, 1998) analitzen l'evidència disponible. Aquests autors parteixen del reconeixement que si la diferència de distribucions entre els ingressos i la recaptació fiscal per comunitat autònoma no fos molt important, ambdues representacions s'alinearien sobre una hipotètica recta de 45 graus. D'entrada, però, això només succeeix a tres comunitats d'entre 15 (Aragó, Cantàbria i La Rioja), amb desviacions inferiors al 5%. La diferència se situa entre el 5 i el 10% per a Andalusia, Astúries, Catalunya, València i Castella i Lleó, mentre que per a Múrcia, Balears, Canàries, Castella-la Manxa i Galícia, és d'entre el 10 i el 20%. Extremadura se situa en un 24,6% per sota, mentre que Madrid ho fa un 25,3% per sobre. És clar, però, que per fer més acurada l'anàlisi, hem de tenir en compte la progressivitat fiscal, així com la relació entre la productivitat fiscal i la real. Noteu, així, que un increment en la progressivitat en renda augmentarà el nivell de compliment fiscal en aquelles comunitats en què la productivitat fiscal se situa per sobre de la productivitat real (i viceversa).

Per a aquesta última variable, només Catalunya, Madrid, Canàries, Múrcia, Extremadura i Castella i Lleó mostren una productivitat fiscal relativa alineada en un 5% de desviació respecte de la seva productivitat real. En els casos d'Andalusia,

⁷⁸ 'Progressivity and territorial indices of relative fiscal compliance', *Investigaciones Económicas*, vol XXIII, n. 2, maig (pàg. 147-172).

València, Castella-la Manxa, Astúries i Balears, la diferència era d'entre el 5 i el 10%, i per a Galícia, Cantàbria, La Rioja, i Aragó se situava per sobre del 10%. Per a aquest resultat compta el percentatge de potencials contribuents per sota del mínim exempt i, per suposat, el grau d'ocultació de la base productiva de la comunitat.

La conjunció de resultats ofereix la següent perspectiva de compliment fiscal per al cas espanyol de l'IRPF: Madrid i Catalunya se situen en el contorn de base fiscal elevada amb relació a la seva renda, i també amb ràtios altes d'eficàcia en transformar productivitat real en productivitat fiscal. Castella i Lleó, La Rioja, València, Andalusia, Múrcia, Canàries, Balears, Castella-la Manxa i Extremadura se situen en el contorn contrari. En resum, fora dels casos de Madrid i Catalunya, l'ordenació de l'índex de compliment fiscal reflecteix valors d'un 10% per sota de l'índex normalitzat per a Astúries i Cantàbria, per sota d'un 20% per a Extremadura, i entre un 10 i un 20% per a la resta de comunitats autònomes.

QUADRE 3.3

Índex de compliment fiscal en l'IRPF i evolució recent

	1992	Mitjana (1988-92)
Andalusia	0,889	0,885
Aragó	0,873	0,876
Astúries	0,883	0,911
Balears	0,669	0,754
Canàries	0,869	0,867
Cantàbria	0,878	0,900
Castella la Manxa	0,678	0,776
Castella i Lleó	0,922	0,865
Catalunya	1,074	1,114
Extremadura	0,790	0,723
Madrid	1,302	1,264
Múrcia	0,815	0,846
La Rioja	0,820	0,808
València	0,856	0,869

	1988	1989	1990	1991	1992
Desviació estàndard	0,136	0,1541	0,1368	0,1391	0,1459

Font: Zabalza (1999)

El fet que s'assumeixi ja de manera generalitzada que l'IRPF el suporten els ciutadans de les respectives jurisdiccions, fa efectivament predominant el criteri de recaptació, a corregir tal com comentàvem anteriorment. Però en aquest reconeixement, la utilització

de les quotes líquides elimina la necessitat d'ajustament pel nivell de compliment fiscal major que mostra Catalunya (un 11,4%) respecte de la mitjana de l'Estat.

Pel que fa a dades disponibles a nivell de comunitat autònoma sobre el grau de compliment fiscal en l'IVA, ens basarem en el treball d'Ávila, Sánchez Maldonado i Avilés (1997), els resultats del qual es resumeixen en el quadre següent⁷⁹:

QUADRE 3.4

Grau de compliment fiscal en l'IVA, segons la participació regional del PIB irregular en el comptabilitzat (%)

	1993	Mitjana (1988-93)
País Basc	15,1	11,1
Catalunya	9,5	6,1
Galícia	30,1	19,9
Andalusia	21,8	15,0
Astúries	40,6	26,5
Cantàbria	21,6	12,6
La Rioja	26,7	19,8
Múrcia	21,3	15,9
València	21,3	15,4
Aragó	31,7	24,6
Castella la Manxa	38,6	27,3
Canàries	5,5	2,2
Navarra	17,7	13,2
Extremadura	41,8	28,9
Balears	18,6	12,7
Madrid	6,4	2,9
Castella i Lleó	37,5	27,7
Total Espanya	18,8	12,8

Font: Ávila, Sánchez Maldonado i Avilés ("Economía Irregular y Evasión Fiscal", Unicaja y Analistas Económicos de Andalucía, 1997)

En resum, el treball esmentat mostra com les comunitats autònomes de València, Múrcia, Andalusia, Extremadura, Galícia, Astúries, les dues castelles, Aragó i La Rioja mantingueren, durant el període 1988-1993, un pes en les activitats irregulars superior a la mitjana estatal i diferencials entre la importància de la recaptació impositiva i el valor afegit brut.

⁷⁹ Un treball similar és el de J. Ma. Serrano de la Universitat de Saragossa per a la Confederación Regional de Empresarios de Aragón (Desigualdades regionales en la economía sumergida, 1998), que estima per al conjunt de l'Estat un 14,1% del PIB, quelcom per sota del treball d'Ávila i altres (entre el 18 i el 20%). Destaca el País Basc a la banda baixa (el 9,1%) i Balears a la banda alta (un 19%). Un resum dels diferents treballs es pot trobar a 'La Economía sumergida en relación a la Quinta Recomendación del Pacto de Toledo'. Colección Informes. Consejo Económico y Social. Madrid, 1999.

Si acceptem aquests càlculs, la recaptació relativa per l'IVA a Catalunya respecte de la que correspon per la imputació de criteris externs (consum territorial relatiu) sobre la base dels nivells de compliment fiscal mitjans, s'hauria d'incrementar, *ceteris paribus*, un 6,7%. És a dir, si el nivell de frau fiscal mitjà per a l'Estat fos el de Catalunya (inferior a l'actual), i no el que s'observa, Catalunya recaptaria un 6,7% més⁸⁰. Altrament, el major frau fiscal relatiu de la resta de comunitats autònomes resta imputació d'ingressos a Catalunya. Aquesta és la diferència en termes de PIB entre el frau mitjà i el relatiu a Catalunya. Noteu que ara, a diferència d'abans, utilitzem criteris de beneficiaris i no de fluxos monetaris.

ESTIMACIÓ: 644.332 (Martínez, 1997), inflactada al 6,7%:

687.503 MPTA (1994), amb un increment de 43.171 MPTA 1994

Actualitzada la xifra anterior per a 1998, d'acord amb la variació del consum privat de Catalunya, l'ajustament per l'efecte compliment representa la xifra de 55.062 milions de pessetes.

Alternativament, en cas de suposar que aquest 'excés' de compliment es produeix igualment sobre les recaptacions per l'IVA estimades any rere any a Catalunya, la xifra per a 1998 se situaria en 59.351 milions de pessetes.

3.2.3. La qüestió de la comptabilització dels fluxos de l'Administració de la Seguretat Social

Malgrat que sovint s'ha qüestionat el tipus de tractament que s'havia de donar a la comptabilització dels fluxos fiscals de la Seguretat Social, les objeccions s'han basat en el fet que existissin transferències creuades que han operat tradicionalment entre administracions (vegeu Martínez, 1997, *op. cit.*, pàg. 202). La discussió es limitava a remarcar que no és possible compartimentar els dèficits fiscals per tipus d'administracions, ja que no existia una correspondència entre els seus ingressos i les seves despeses. En els últims anys (de fet fins al pressupost de 1999) ha existit una transferència fins i tot finalista d'ingressos de l'Estat a la Tresoreria de la Seguretat Social per finançar les prestacions sanitàries.

⁸⁰ Òbviament, estem suposant que aquesta major base es veu afectada pel tipus impositiu mitjà conjunt de l'Estat, i que l'impacte es limita a la variació de la recaptació en l'IVA.

La discussió de fons a efecte de com es pot tractar la partida esmentada es pot remetre a la qüestió de quina Administració hem de responsabilitzar efectivament de la competència finançada. Així per exemple, si considerem que la sanitat és una prestació de la Seguretat Social, això voldria dir que en absència de la transferència de l'Estat cap a la Seguretat Social, l'Estat podria baixar els impostos, al cost que la Seguretat Social augmentés les seves cotitzacions, per a igual nivell de despesa. A la vista del diferent criteri d'atribució entre cotitzacions i impostos, aquest simple fet milloraria la balança fiscal total de Catalunya: el menor dèficit per la part relativa a l'Administració central, com a mínim compensaria l'empitjorament (més superàvit fiscal) del component de la Seguretat Social.

Altrament, en el cas contrari, tal com resulta a la pràctica del Pacte de Toledo, amb un major finançament per la via dels impostos per sufragar la despesa sanitària. És a dir, que s'hagi de finançar la sanitat amb ingressos de l'Estat empitjora el saldo fiscal més ràpidament que no ho faria l'augment corresponent de les cotitzacions, amb vista a equilibrar el pressupost de la Seguretat Social (tot i obviant el compromís de l'Estat en aquesta prestació social) que ja no justificaria la determinació de cap transferència interna entre administracions.

En qualsevol cas, i més enllà de l'observació anterior, creiem que el saldo fiscal de la Seguretat Social⁸¹ s'hauria de considerar de manera diferent a la resta de saldos. Efectivament, el saldo dels components contributius de la Seguretat Social aporten poca informació rellevant, a la vista del propòsit últim de la balança fiscal, si es consideren aïlladament en un moment donat del temps. La seva consideració requereix una perspectiva temporal més àmplia (estesa al llarg del cicle vital dels individus), sense oblidar el seu caràcter de compromís intergeneracional que es merita individualment (donada la seva naturalesa contributiva).

Així, el superàvit fiscal recent de Catalunya (més pensions, per l'envelliment relatiu, que contribucions) tal com recull el quadre 31, de ben segur que prové d'un elevat dèficit en el passat (moltes més cotitzacions que prestacions), ja que altrament els drets

⁸¹ Per problemes de comparabilitat, tampoc R. Prud'homme no computa el pressupost de la seguretat social en el seu estudi 'Flujos fiscales interregionales en siete países europeos' (vegeu A. Castells i N. Bosch, editors a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*. Ariel Economía. Barcelona, 1999).

passius actuals no s'hagueren produït. A més, no existeix un escenari '*as if*' alternatiu que suposi la plena discrecionalitat pressupostària per a aquest tipus de despesa, tractant-se, com es tracta, d'un deute públic implícit assolit de manera coactiva. Ni el trencament territorial d'aquests fons, ni la potencial arbitrarietat política del pressupost anual, permetrien, des del nostre punt de vista, posar en qüestió la naturalesa contributiva i personal (de carreres professionals i bases de cotització) del deute de la Seguretat Social.

En resum, i en coherència amb el que hem comentat, no trobem cap tipus de justificació teòrica per continuar consolidant en la xifra del saldo fiscal total l'estimació dels fluxos de la Seguretat Social, per suposat, ni quan restava dèficit, ni quan el suma com ara. A més, el finançament separat de la sanitat fa que, ara més que mai, desaparegudes les transferències creuades, sigui necessari separar els resultats d'ambdós saldos: tot i que sens dubte incorporen informació valuosa, la seva consideració conjunta confon el significat del saldo de la balança fiscal.

ESTIMACIÓ: D'acord amb les dades disponibles (E. Martínez, 1997), els 474.600 milions de pessetes (1994) que constitueixen el superàvit de la Seguretat Social, no s'haurien d'haver restat en la seva totalitat del dèficit de la balança fiscal amb l'Estat (1.267.400 MPTA 1994), sinó tan sols la part corresponent al finançament de la sanitat (27,28% del total, o 130 mil milions, aproximadament). Això implicaria per a l'any 1994 elevar en 345.129 milions de pessetes el saldo valorat.

Per la mateixa argumentació, per a l'any 1998 el saldo del dèficit fiscal s'hauria de reduir en 129.455 milions (el corresponent a la Seguretat Social), deixant la xifra en 1.196.606 milions de pessetes (a la vista del superàvit actual que mostra per a Catalunya el saldo de la Seguretat Social i l'aportació ja pràcticament nul·la d'ingressos de la Seguretat Social a la sanitat).

3.2.4. La qüestió de l'anàlisi dels fluxos fiscals comptabilitzats en termes reals

En cas de comptabilitzar efectivament el saldo fiscal en termes reals, vista la diferent capacitat adquisitiva de la pesseta sobre el territori i el diferencial més elevat de Catalunya respecte de la mitjana estatal, no hi ha dubte que l'impacte de la despesa en termes reals a la comunitat catalana minora⁸².

Existeixen arguments suficients per identificar la diferent capacitat adquisitiva d'una pesseta a diferents zones de la geografia espanyola. De fet, són escassos els dubtes sobre la importància de la variació geogràfica en els costos d'aprovisionament de determinats serveis i la seva influència en les necessitats de despesa de les diferents unitats proveïdores de serveis públics. Per tant, davant diferents capacitats de compra, resulta evident que en termes de distribució vertical de recursos i de resultats previsibles a partir d'aquests recursos, no sembla exigible un nivell igual de responsabilitat en el compliment d'objectius d'eficiència o equitat, sense recórrer a cap tipus d'ajustament.

Tal com remarca C. L. Shoup, "l'equitat horitzontal, el tractament igual dels iguals, és un objectiu acceptat de política fiscal (...)." Tot i així, aquest tema ha passat desapercbut o ha resultat invisible a molts economistes, ja que són molt pocs els que hi han fet referència (...). L'equitat horitzontal, des de l'òptica dels beneficis públics, ha de ser analitzada en termes d'unitats físiques de serveis, i no de recursos monetaris. És doncs el nombre i la qualitat de les unitats físiques dels serveis el principal paràmetre per estandarditzar el tractament igual dels iguals? Amb un to similar, en el cas del finançament de la sanitat territorial, el Ministeri de Sanitat de Gran Bretanya⁸³ deia ja en un informe del 1976: "Recomanem amb certa urgència que es realitzi un estudi detallat amb la finalitat d'establir l'escala i la significació de la diferència geogràfica en el cost dels recursos i el seu efecte sobre l'aprovisionament dels serveis sanitaris a nivells

⁸² Un tret interessant és el del tractament que haurien de rebre els ingressos des de l'òptica real. No existeixen, en el nostre entendre, arguments per postular-ne la deflació, ja que el 'convertidor' no és, per a les aportacions financeres procedents de territoris de preus relatius elevats, el seu cost territorial, sinó l'estatal o general. És a dir, per al finançament que rep l'Estat per a les seves competències, l'índex de preus general (normalitzat a 1, la qual cosa equival a la no deflació), és l'aplicable per a la conversió d'aquelles contribucions a una cistella de béns i serveis reals. Un altre efecte no considerat, que penalitza més encara els territoris de preus relativament elevats, es deriva del fet que no ajustant la tarifa de l'Impost sobre la renda pel diferencial anterior, situa la renda d'un individu pertanyent a una comunitat de preus relatius elevats, a un estrat de la tarifa (progressiva) més alt que el que correspondria en termes reals. Amb altres paraules, a igual renda dues persones, una situada en un indret de preus relativament alts i l'altra en un de preus relatius baixos, la renda disponible real (neta de l'impost) penalitza la primera respecte de la segona. L'efecte és similar al conegut en la hisenda pública com el de rêmora fiscal.

regionals i subregionals. Entretant, aconsellem que es continuï mantenint un ajustament pel cost extra que representa Londres i la seva àrea en la determinació de les consignacions pressupostàries i dels objectius”.

La conveniència de realitzar ajustaments pel diferent poder adquisitiu que té una moneda a diferents punts de la geografia ha estat reconeguda per la literatura de la hisenda pública (R. Bennet 1980, entre d'altres). Les variacions territorials observades en els costos d'aprovisionament de determinats serveis semblen fonamentar la procedència d'aquest ajustament⁸⁴.

En el camp de les comparacions internacionals, l'EUROSTAT, a través de “l'índex de poder adquisitiu”, realitza un ajustament similar. L'objectiu de l'EUROSTAT és comparar els valors reals de consum, inversió entre països, i l'índex que utilitzen aproxima la taxa a la qual ha de convertir-se una moneda en una altra per tal de poder comprar un conjunt semblant de béns i serveis. Sens dubte hi ha evidència, o almenys intuïció suficient, que aquestes variacions també existeixen sobre la geografia d'un mateix país.

Aquest extrem resulta important sobretot quan un treball recent d'Ollolqui, Sosvilla i Alonso (FEDEA, 1999) reitera que el cas espanyol demostra que coexisteixen a l'Estat diferències territorials significatives en els nivells de preus, que és probable que es mantinguin malgrat la integració monetària europea, tot i una moneda comuna i una mateixa política monetària. El resultat d'Ollolqui i altres és plenament consistent amb el d'Izquierdo, Ley i Ruiz Castillo (FEDEA, 1999) que, analitzant la capacitat explicativa de les distintes fonts de variabilitat de la inflació espanyola entre 1993 i 1998, obtenen la dimensió espacial (efectivament provincial) com a factor més important per sobre d'altres, com serien la grandària de la llar, els decils de despesa, etc.

Contràriament a aquest últim supòsit, podria argumentar-se que per a un mateix país els factors que causen un poder adquisitiu diferent en un mateix nivell de recursos no

⁸³ També als Estats Units per al programa públic de Medicare. Vegeu D.M. Cutler i L. Steiner *The Geography of Medicare*. NBER, Washington, abril, 1999.

existeixen, o no haurien d'existir, atesa la tecnologia existent i el seu nivell de difusió, la productivitat de la mà d'obra, "know how", etc. Al marge del desacord mostrat sobre aquest supòsit per part d'autors com Hodgson (1984) per a països com Gran Bretanya, amb fortes diferències regionals, les simples variacions existents en el cost unitari per hora treballada, entre zones rurals i urbanes, sembla que hauria de merèixer més atenció que la rebuda fins ara per part dels economistes.

També pot argumentar-se en aquest punt que essent els costos salarials un component més dels costos unitaris d'aprovisionament de béns i serveis, el mercat de treball i les negociacions salarials han de captar qualsevol diferència geogràfica que pugui existir (a través, per exemple, d'un procés de modificació de salaris i preus de béns i serveis fins a la consecució d'un punt d'equilibri). Malgrat tot, la negociació de convenis no sempre es produeix a nivells geogràfics. Aquest és especialment el cas per a la política de rendes instrumentada en el sector públic amb determinació salarial uniforme sobre la geografia. L'elevada relació treball/capital en la majoria dels serveis públics agreuja les conseqüències d'aquesta política. En aquest cas, la recerca de l'equilibri pot perseguir-se de manera individual a través de mesures que incideixin, per exemple, sobre els nivells de productivitat per hora treballada.

Un segon argument per rebutjar la necessitat d'ajustar pel fet que quantitats iguals de recursos financers no compren, en termes reals, idèntica quantitat de recursos (ajustament "preu relatiu") podria basar-se en el fet que un major preu relatiu pot incidir sobre la demanda desaccelerant la utilització de determinats *in puts*, amb una major necessitat de finançament. L'ajustament es produiria, doncs, implícitament, a través de la gestió interna del servei variant, per exemple, la combinació dels factors productius, a la vista dels costos relatius existents i buscant un nou òptim de producció. Tot i així, solament podrà ser cert per a aquells casos en què, d'una banda, existeix voluntarietat en la resposta a la situació generada per la desigualtat en els costos relatius, i, d'una altra, es reconeix autonomia per a la gestió descentralitzada del servei⁸⁵.

⁸⁴ Una descripció dels ajustaments actualment en pràctica al Regne Unit es pot trobar a G. Bramley: *Las transferencias de nivelación en el Reino Unido desde una perspectiva comparada europea*, a Castells i Bosch (eds.) Ariel, 1999, *op. cit.*

⁸⁵ Així a Gran Bretanya es realitza un ajustament explícit en el "Rate Support Grant", mecanisme de distribució de recursos des de l'Estat central a les autoritats locals. S'hi han inclòs tradicionalment dos tipus d'ajustaments: un pels majors costos laborals unitaris que es registren entre diferents regions, i un altre pels majors costos d'aprovisionament

Tal com destaquen Akehurst i Blackburn (1979), l'acceptació que la utilització del criteri de voluntarietat és molt problemàtic per a una gestió eficient de recursos és conflictiu per diverses raons. Darrere del criteri de voluntarietat se sol deixar a la part afectada la possibilitat que realitzi l'ajustament de manera implícita, podent arribar a desvirtuar els objectius de política social perseguits (en el cas dels serveis sanitaris des del cobrament d'"iguals", al frau en la comptabilització de la pràctica publicoprivada en l'exercici professional). A més, i fora ja del capítol de personal, en els supòsits en què hi ha un menor grau de discrecionalitat en la despesa, com pot ser el cas de certes pràctiques relatives a la compra a tercers de béns i serveis, l'argument de la voluntarietat resulta menys plausible. Les diferències en els costos de producció deguts, com a mínim, al transport i al temps associat al seu subministrament, preu del sòl, lloguers, fiscalitat del local, etc., poden representar variacions significatives en els costos relatius.

En resum, si l'objectiu és igualar territorialment les possibilitats d'accés als serveis, això no és possible a través d'una política de descentralització sanitària que no garanteixi que una pesseta pugui comprar la mateixa quantitat de recursos independentment del lloc geogràfic en què aquesta es gasti. L'ajustament que requereix és sempre previ a l'exigència que de la utilització d'aquests recursos s'aconsegueixi un impacte igual en l'estat de salut de l'individu (objectiu últim del sistema).

QUADRE 3.5

Índex regional de preus. General^(*)

de serveis públics (educatius, socials...) que es produeixen a l'àrea de Londres ("London weighting"). Paral·lelament, en l'àmbit més específic de la distribució de la despesa sanitària, el "Resource Allocation Working Party" ha anat realitzant, de manera explícita, un ajustament referit a la prestació de serveis a Londres i la seva àrea. La revisió a la qual s'ha sotmès recentment la RAWP britànica estableix una ponderació ("weighting") i una subsidiació ("allowance") territorial. En concret, aquestes s'apliquen de la següent manera: a) afegint al salari bàsic una part per la localització a Londres, en relació amb la despesa salarial dels professionals sanitaris, b) com a factor relatiu a les forces de mercat per la despesa exògena al relatiu dels professionals sanitaris ("the market forces factor"), a l'efecte d'afavorir la concertació amb una major adequació als costos del mercat, a la vista de les zones de major cost. Concretament es porta a terme a través d'un ajustament diferencial sobre la geografia basat en tres grans zones (el gran Londres, resta de la regió del Tàmesi i resta d'Anglaterra), que oscil·la, sobre la mitjana 100 de 93,5 fins a 125, i c) una addició suplementària del 3% per als districtes del nord del Tàmesi, i de l'1% per als del sud en concepte de cost de capitalitat. Similarment, en un àmbit tan diferent com és el dels Estats Units, en el pagament dels hospitals associats al programa públic Medicare s'utilitza com a variable *proxy* de l'efecte anterior la ubicació del centre en una zona rural o en una d'urbana, i fins i tot, en l'actualitat s'està discutint la possibilitat d'ajustar directament la tarifa del DRG (pagar segons el tipus de patologia) a partir de les diferències salarials que es registren entre diferents àrees geogràfiques.

Espanya = 100

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Andalusia	98,0	98,3	98,1	98,0	97,6	97,6	97,7	97,6	97,1	96,7
Aragó	97,6	97,3	97,8	97,9	97,5	97,4	97,1	97,4	97,5	97,0
Astúries	100,0	99,8	100,5	100,6	100,8	101,0	101,4	101,4	103,4	102,9
Balears	106,5	105,6	104,7	104,0	103,5	104,0	104,3	104,5	107,0	106,0
Canàries	98,3	98,3	97,1	96,6	97,3	97,3	98,3	97,4	97,8	98,4
Cantàbria	101,3	100,2	99,8	100,2	99,5	99,1	99,1	99,1	99,1	99,2
Castella i Lleó	97,9	97,6	97,3	97,0	96,7	96,9	96,8	96,8	96,8	96,5
Castella-La Manxa	93,8	93,5	93,4	93,3	93,2	93,2	93,5	93,7	93,6	93,2
Catalunya	102,6	103,5	104,2	105,0	105,6	105,4	105,3	105,6	105,8	106,1
Extremadura	91,2	90,3	89,6	89,7	89,7	90,1	90,3	90,8	90,7	90,3
Gàlícia	99,3	99,1	99,0	98,5	98,7	99,0	99,0	98,9	98,9	99,0
La Rioja	98,2	98,6	98,1	97,9	98,1	98,4	98,8	99,5	100,1	100,3
Madrid	102,5	102,1	101,9	102,0	102,0	101,9	101,4	100,9	100,7	100,6
Múrcia	96,6	97,0	97,5	97,1	96,4	96,4	96,6	96,9	97,1	97,5
Navarra	108,3	108,5	109,1	108,9	109,4	110,3	111,2	112,0	113,0	113,2
País Basc	105,2	104,9	104,5	103,8	103,9	104,1	104,4	104,7	105,0	105,9
València	100,8	100,4	100,5	100,5	100,1	99,6	99,5	99,5	99,4	99,5

(*) El terme general s'utilitza per comprendre la cistella el cost de la qual s'avalua en béns i serveis de tots els sectors d'activitat.

Font: Institut d'Estadística de Catalunya (1999).

D'acord amb la informació que recull la taula anterior, un ajustament de la despesa ara imputada fent servir criteris d'incidència real, hauria de deflactar les xifres convencionals, en termes mitjans, en un 5,4% per a l'any 1994, any que primer considerarem en la informació sobre saldos de balança fiscal⁸⁶.

ESTIMACIÓ: Despeses imputades (E. Martínez, 1997, llindar superior), Estat: 936.060 MPTA (1994) + part despesa Seguretat Social corresponent a sanitat 569.020 (PTA 1994)⁸⁷, deflactades a 5,4%: 1.427.970 (en lloc de 1.515. 080 MPTA de 1994). És a dir, 87.110 milions de pessetes, que 'en termes reals' no s'haurien d'imputar, la qual cosa incrementaria el dèficit fiscal de l'any en la mateixa quantitat.

L'actualització de les xifres anteriors, d'acord ja amb el que és l'estimació de saldos realitzats en aquest treball, es basaria en les dades següents:

QUADRE 3.6

⁸⁶ Vegeu E. Martínez, 'La Balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central', a 'La Balança de pagaments de Catalunya', M. Parellada, dir. Institut d'Estudis Autònoms, 1997.

⁸⁷ En coherència amb el que s'ha comentat a l'anàlisi dels fluxos de la Seguretat Social, no aplicariem la deflació a la totalitat d'aquesta partida de despesa, ja que al nostre entendre no és constitutiva, pròpiament, de la balança fiscal de Catalunya amb la resta de l'Estat.

1995	1996	1997	1998	Espanya: base 100
105,3	105,6	105,8	106,1	100

I així:

QUADRE 3.7

	1995	1996	1997	1998
Balança fiscal de Catalunya sense deflactar	-780.515	-932.955	-1.285.445	-1.326.062
Balanç de Catalunya, deflactada	-938.756	-1.108.597	-1.472.384	-1.535.435
ESTAT I O.A. ADMINISTRATIUS	538.278	77.097	670.884	858.126
Catalunya	-1.164.376	-1.213.476	-1.354.851	-1.339.354
SEGURETAT SOCIAL	-2.444.782	-1.882.474	-777.997	-547.790
Catalunya	225.620	104.879	-117.533	-196.081
Dif. respecte la balança fiscal sense deflactar	-158.241	-175.642	-186.839	-209.373

Dit amb altres termes, per a l'any 1998, 'l'excés' de despesa imputada –i així per tant un dèficit fiscal menor que el real- per valor de 209.373 milions de pessetes⁸⁸.

3.3. L'ANÀLISI DELS FLUXOS FISCALS A PARTIR D'ALTRES VARIANTS

En els dos apartats següents buscarem referents directes per a l'aproximació del saldo fiscal a fi de comprovar la robustesa dels còmputos realitzats sota els enfocaments comentats. Les consideracions que segueixen equivalen a una espècie d'anàlisi de sensibilitat en sentit ampli.

3.3.1. La qüestió del consum públic i de l'ocupació de les administracions públiques

Un dels fets més destacats a l'hora d'analitzar la despesa interna de les autonomies espanyoles (demanda regional) és la incidència desigual de les seves variables

⁸⁸ Noteu que no es pot considerar que, per la banda dels ingressos, el cost de benestar de sufragar despesa amb contribucions sigui menor en aquelles comunitats amb diferencials de preus més elevats, ja que els

fonamentals. Així per exemple, sorprenen les importants diferències en el consum públic per habitant sobre la geografia espanyola. Encara que l'estructura de l'assentament poblacional pot explicar una part d'aquest fet, sembla que les causes tinguin altres arrels.

QUADRE 3.8

COMUNITATS AUTÒNOMES AMB MAJOR I MENOR ÍNDEX DE CONSUM PÚBLIC PER HABITANT

(mitjana espanyola =100)

índex elevat

índex baix

	1991	1993	1995		1991	1993	1995
MADRID	149,7	154,6	141,1	VALENCIA	78,8	82,6	78,4
LA RIOJA	98,7	116,1	115,7	CATALUNYA	85,0	80,8	86,5
ARAGÓ	113,4	116,6	115,4	GALÍCIA	86,6	93,2	86,5
CANÀRIES	114,4	114,0	114,7	ANDALUSIA	89,7	85,7	90,0
CASTELLA I LLEÓ	106,5	111,2	112,0	MÚRCIA	92,9	79,8	90,4
BALEARS	109,4	100,8	109,3	CASTELLA LA MANXA	88,8	88,3	90,9
CANTÀBRIA	100,8	100,6	101,0	PAÍS BASC	92,1	100,6	93,6

El consum públic més elevat correspon a Madrid, capital de l'Estat, que acumula la despesa de funcionament de les institucions públiques centrals. En canvi, el baix índex de consum públic de la Comunitat Valenciana, Catalunya i el País Basc resulta sorprenent. D'acord amb estudis recents de la Fundación BBV sobre la renda provincial espanyola, les dades anteriors confirmen la necessitat que l'INE, la Intervenció General de l'Estat o algun altre organisme elabori anualment un estudi minuciós del consum públic en cada un dels espais que configuren les autonomies espanyoles, per tal d'esclarir el grau d'equitat real en un aspecte tan important com la distribució de la despesa pública, tant pel que fa al consum com a la inversió i les transferències a les famílies.

A la vegada, les dades de personal són igualment reveladores.

QUADRE 3.9

PERSONAL AL SERVEI DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

residus nets disponibles per al consum, una volta pagats uns impostos similars, són menors i no majors en aquests territoris.

	1995	1990	ràtio variacion	població 1995	% població	s/ s/mitjana	s/ població ocupada	s/mitjana	Retribucions % s/mitjana (*)
Andalusia	319075	269420	1,18	7080002	4,507%	0,118%	18,48	7,16	91,3
Aragó	55501	53577	1,04	1180989	4,700%	0,311%	14,1	2,78	95,3
Astúries	46135	45511	1,01	1079218	4,275%	-0,114%	15,31	3,99	101,1
Balears	27216	27159	1,00	744153	3,657%	-0,732%	11,05	-0,27	107,3
València	153309	125402	1,22	3920615	3,910%	-0,479%	12,35	1,03	100,7
Canàries	75105	67180	1,12	1545332	4,860%	0,471%	16,02	4,7	101,3
Cantàbria	22112	21153	1,05	525288	4,210%	-0,179%	13,99	2,67	95,2
Castella i Lleó	120804	111607	1,08	2490203	4,851%	0,462%	16,24	4,92	97,4
Castella la Manxa	66476	83937	0,79	1654238	4,019%	-0,370%	17,93	6,61	88,8
Catalunya	190945	175452	1,09	6093492	3,134%	-1,255%	9,05	-2,27	111,6
Extremadura	55114	46631	1,18	1046492	5,267%	0,878%	26,2	14,88	75,7
Galícia	104395	86349	1,21	2715337	3,845%	-0,544%	21,01	9,69	98,7
La Rioja	11349	11243	1,01	263188	4,312%	-0,077%	11,67	0,35	106,1
Madrid	309351	303452	1,02	5055278	6,119%	1,730%	13,5	2,18	113,8
Múrcia	50347	38187	1,32	1076635	4,676%	0,287%	19,5	8,18	101,1
Navarra	20321	16625	1,22	524386	3,875%	-0,514%	16,6	5,28	----
País Basc	74766	45112	1,66	2065670	3,619%	-0,770%	11,6	0,28	----
Total	1719782	1540246	1,12	39.060.516	4,389%	0,000%	11,32	0	----

Font: García y Alvira, "Personal al servicio de las administraciones públicas" Papeles de Economía Española n. 68, 1996 i
Albert *et al* , "Pay determination in the Spanish Public Sector" Documento de trabajo
FEDEA 1997.

Mitjana retribucions adm. públiques
2.473.300 pessetes (=100)

Això implicaria deflactar les xifres de consum públic en un 28% (coeficient del diferencial de Catalunya en l'índex de burocratització en relació amb la mitjana de l'Estat) respecte del referent *per capita* mitjà. Aquesta estimació servirà per contraposar els resultats de la imputació convencional de la despesa a una estimació més senzilla com la proposada, però d'indubtable base intuïtiva, dintre de l'aproximació de la territorialització de la despesa. Atès que la major part dels capítols 1 i 2 dels pressupostos ja està territorialitzada, i que la part no territorialitzada es pot fer coincidir fàcilment amb el pes dels serveis centrals, s'utilitza el percentatge anterior alternativament per territorialitzar els capítols del 5 al 8, la naturalesa dels quals es considera que acompanya el consum públic valorat segons el pes del personal. A aquest efecte, la composició per ens pot ajudar a millorar la imputació proposada.

QUADRE 3.10
PERSONAL AL SERVEI DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

	Personal al servei de les administracions públiques per tipus d'Administració. Distribució geogràfica						Mitjana retribucions administracions públiques (% de la mitjana total*)			
	PIB h. Espanya 100	Total = S/pob. Ocup.	Administració General de l'Estat	C A de	Adm. Local	Universitat	Administracions públiques	Administració General de l'Estat	C A de	Adm. Local
Andalusia	71,6	18,48	2,37	10,68	4,62	0,81	91.3	101.7	116	48.4
Aragó	108,3	14,1	8,9	1,77	2,51	0,86	95.3	104.6	87.3	62.4
Astúries	87,4	15,31	9,41	1,61	3,48	0,81	101.1	106.5	96.6	82.4
Balears	157,7	11,05	6,58	1,3	2,84	0,33	107.3	112.6	106.9	91.5
València	101,1	12,35	1,5	6,69	3,59	0,58	100.7	92.9	116.2	75.4
Canàries	103,9	16,02	1,86	8,96	4,37	0,83	101.3	93.1	127.5	77.3
Cantàbria	91,5	13,99	8,92	1,7	2,49	0,88	95.2	99	110.9	71.1
Castella i Lleó	90,1	16,24	9,78	2,31	3,21	0,92	97.4	104.6	80.5	32.9
Castella-la Manxa	82,3	17,93	9,62	2,1	5,87	0,34	88.8	103.6	106.5	52.1
Catalunya	122,9	9,05	1,18	4,97	2,6	0,3	111.6	95.4	124	98.2
Ceuta i Melilla	90,7	26,2	17,84	—	8,1	0,31	—	—	—	—
Extremadura	68,8	21,01	11,17	2,67	6,56	0,51	75.7	104.6	80.5	32.9
Galícia	83,3	11,67	1,88	6,88	2,39	0,52	98.7	92.3	114.9	69.6
La Rioja	109,3	13,5	8,29	2,5	2,26	0,44	106.1	106.1	95.5	72.5
Madrid	127,9	19,5	12,41	1,7	4,1	1,28	113.8	116	103.6	106.1
Múrcia	81,3	16,6	9,5	1,93	4,4	0,77	101.1	110.5	103.2	64.5
Navarra	117	11,6	1,26	8,8	1,14	0,4	—	—	—	—
País Basc	109,4	11,32	1,3	6,6	3,03	0,39	—	—	—	—

Índex de burocratització: Percentatge d'efectius de les administracions amb relació a la població ocupada; no inclou les forces i els cossos de seguretat de l'Administració de justícia, dels ens públics. *mitjana total =2.473.300 pessetes (=100)

Font: García y Alvira, "Personal al servicio de las Administraciones públicas" Papeles de Economía Española n. 68, 1996 i

Albert et al, "Pay determination in the Spanish Public Sector", Documento de trabajo FEDEA, 1997.

3.3.2. Les diferències entre renda primària i renda disponible de les comunitats autònomes

Una aproximació alternativa, més senzilla, que és igualment il·lustrativa del signe del saldo fiscal es basa en la valoració de les diferències entre la renda generada (primària o de retribució de factors) de les distintes comunitats autònomes i la seva renda disponible (al final del procés redistributiu: restant a la primera els impostos directes i les cotitzacions i sumant-hi les subvencions). Per a això podem utilitzar diferents fonts d'informació (una explotació d'aquestes es du a terme més endavant), tot i que els resultats són força similars. Les xifres que ofereix el quadre següent són en termes constants i *per capita* i provenen de l'Institut Nacional d'Estadística, d'acord amb la font citada.

QUADRE 3.11

Diferències entre renda generada i disponible per habitant PTA/hab.

	1973	1980	1990
Andalusia	-9601	1496	-1712
Extremadura	-31368	-25278	-10520
Galícia	-52154	-6968	12000
Conjunt estatal	12258	39063	71013
Catalunya	62000	81327	138106
Madrid	56924	110671	164074
País Basc	55743	97364	114134
Balears	7432	435	118505

Font: Comptabilitat Nacional, INE, citat per F.J. Callealta i altres, a Pena Trapero, 1996.

Val a dir que per al conjunt de l'Estat s'ha d'esperar sempre com a diferència entre les dues rendes un saldo positiu: no tot el que resta de les fonts es retorna en transferències directes: el consum i la inversió pública fan per la diferència. A l'Estat espanyol, l'esforç redistributiu que s'expressa en el saldo de la balança fiscal és finançat bàsicament per Madrid (si bé la capitalitat introdueix soroll en aquest cas, tal com hem comentat), Catalunya, País Basc i, més recentment, per les illes Balears. Catalunya, en aquest sentit, transferia el 8,83% de la seva renda primària l'any 1973, el 10,85% l'any 1980 i el 13,87% l'any 1990: xifres que es mouen bastant entre els límits considerats en els estudis de la balança fiscal. Sobre el resultat (diferencial entre ambdós tipus de rendes), cal anotar que si una comunitat té una proporció de l'ocupació pública superior

a la mitjana estatal (tal com hem vist a la secció precedent), aquest element "subvencionador" també s'hi hauria d'afegir.

3.3.3. Consideracions addicionals a partir de variables de renda regional

Com és sabut, la renda regional bruta de les comunitats autònomes s'obté a partir del valor afegit brut al cost dels factors, diferenciant-se espacialment en el sentit que el VAB correspon a la producció obtinguda en un determinat territori geogràfic, mentre que la renda regional bruta preveu l'assignació de rendes segons la seva distribució funcional (rendes del treball, mixtes i de capital). La diferència entre ambdues prové de la transferència de les rendes de treball de la població no resident, de las rendes netes empresarials dels centres de producció la seu social dels quals és distinta de la del centre de producció, i de les rendes de capital percebudes per les llars residents.

QUADRE 3.12

COMUNITATS AUTÒNOMES QUE L'ANY 1995 REBEREN TRANSFERÈNCIES NETES D'ALTRES AUTONOMIES, REFERENT ALS FACTORS DE PRODUCCIÓ

	MILIONS DE PESSETES			% SOBRE VAB		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
CANTÀBRIA	75.558	86.209	90.381	10,04	10,79	10,43
MADRID	756.168	726.826	781.096	7,33	6,71	6,71
PAÍS BASC	168.531	180.616	192.942	4,72	4,73	4,63
ARAGÓ	20.113	25.563	24.602	1,00	1,30	1,08
GALÍCIA	-1.223	14.808	12.995	-0,03	0,39	0,32

Font: Fundación BBV, 1998.

Les comunitats autònomes receptores netes de renda d'altres autonomies són fonamentalment Cantàbria, Madrid i el País Basc, com a conseqüència de ser comunitats on radica la seu social de grans entitats financeres i altres empreses. L'excedent net empresarial no distribuït (estalvi net de societats i empreses) es localitza a la seva seu social. Canàries i Balears són les comunitats autònomes que transfereixen en major proporció part del seu producte net, en un percentatge que s'aproxima al 10% del valor afegit brut generat. Aquesta és una dada molt important quan es compara el nivell de renda d'aquestes autonomies en relació amb les altres. Aquestes últimes, incloent-hi Catalunya, registren unes transferències netes de renda que no arriben al 2% del VAB generat a la mateixa comunitat autònoma.

A part de les dades relacionades amb l'ocupació i l'atur, l'agregat macroeconòmic de renda familiar disponible interessa des del punt de vista social, en la mesura que reflecteix la disponibilitat monetària de les famílies per consumir o estalviar, substituint la base de finançament de les economies domèstiques. Així, el concepte de renda familiar bruta disponible recull el valor de les rendes brutes monetàries percebudes per les famílies, descomptats els impostos directes satisfets per aquestes i les quotes pagades a la Seguretat Social. Inclou l'excedent brut de les explotacions familiars, els ingressos salarials nets, les rendes de capital, incloses les imputades als habitatges utilitzats pels seus propietaris, les transferències socials (pensions, subsidis d'atur i altres transferències públiques i privades) i les transferències netes rebudes de l'exterior (les subvencions als agricultors procedents de la política agrària comunitària estan incorporades a les rendes brutes agrícoles i, per tant, integrades a la renda familiar bruta disponible).

La variable anterior s'expressa, pel que fa a la resta, en demanda interna. El denominador comú de les comunitats autònomes menys desenvolupades és el nivell relatiu més alt de la seva demanda interna. És, en part, la conseqüència de la política fiscal progressiva segons la qual els contribuents amb més alt nivell d'ingressos suporten una pressió fiscal més elevada, que possibilita l'existència del fons de solidaritat interregional, el qual permet un flux de transferències entre les regions espanyoles. Així, les diferències de producció (desenvolupament econòmic) resulten en part corregides a través del pressupost públic. Tot i considerant l'efecte social i benèfic d'aquest comportament, queda el dubte sobre si s'acaba traduint en un procés de correcció del diferent nivell de desenvolupament de les províncies espanyoles.

En concret, comparant els nivells de PIB i de demanda interna, s'observa com, a part de Ceuta i Melilla, Extremadura és la comunitat autònoma amb major diferència relativa, en la mesura que la seva despesa regional supera el seu PIB en més d'un 20%. En aquest sentit destaquen també Astúries, Andalusia, Galícia, Castella i Lleó, i Castella-la Manxa, un fet que queda reflectit en el saldo de la balança de pagaments en béns i serveis.

QUADRE 3.13

COMUNITATS ON EL PIB DE 1995 FOU SUPERIOR A LA DESPESA REGIONAL (saldos de la balança de béns i serveis en % del PIB)

	SALDO DE LA BALANÇA DE BÉNS I SERVEIS			SUPERÀVIT DE LA BALANÇA DE BÉNS I SERVEIS EN% PIB		
	1991	1993	1995	1991	1993	1995
MADRID	527.983	701.697	1.152.693	5,65	6,64	9,66
BALEARS	133.509	271.860	338.346	8,90	16,03	16,49
LA RIOJA	52.388	72.820	57.229	11,22	13,08	9,39
PAÍS BASC	384.869	324.935	397.585	10,77	8,35	8,90
CANÀRIES	-32.766	184.354	257.892	-1,50	7,45	8,84
CATALUNYA	684.099	1.166.031	1.166.031	6,08	8,62	8,39
VALENCIA	110.230	265.521	236.687	1,88	4,10	3,24
NAVARRA	-12.847	-20.448	2.023	-1,47	-2,17	0,18

Font: Fundación BBV, 1998.

Encara que el saldo positiu de la balança de béns i serveis no sigui un reflex absolut de les transferències interregionals, el quadre precedent mostra com aquest saldo positiu correspon a les regions espanyoles més desenvolupades.

El comportament del superàvit de la balança de béns i serveis de les autonomies desenvolupades mostra uns canvis temporals importants, com és el cas de les Balears, que fou la comunitat autònoma amb un major saldo de la balança de béns i serveis l'any 1995, a conseqüència de la major expansió del turisme. Les Canàries es van incorporar el 1993 al grup de les comunitats autònomes excedentàries, així com Navarra, encara que aquesta última amb un percentatge del seu PIB molt petit.

COMUNITATS ON EL PIB DE 1995 VA SER INFERIOR A LA DESPESA REGIONAL (saldos de la balança de béns i serveis en % del PIB)

	SALDO NEGATIU DE LA BALANÇA DE BÉNS I SERVEIS			DÈFICIT DE LA BALANÇA DE BÉNS I SERVEIS		
	(MILIONS DE PESSETES)			EN % DEL PIB		
	1991		1995	1991	1993	1995
EXTREMADURA	297.913	293.596	321.170	28,51	24,83	24,00
ASTÚRIES	280.425	262.809	225.974	21,09	17,68	13,41
ANDALUSIA	1.323.390	1.118.206	1.225.984	17,64	13,66	13,12
CASTELLA I LLEÓ	546.747	581.904	538.625	17,08	15,57	12,65
CASTELLA LA MANXA	338.915	286.944	334.100	16,10	12,09	12,61
GALÍCIA	492.454	414.292	400.943	14,42	10,90	9,25
MURCIA	110.060	24.607	97.822	8,28	1,70	6,05
CANTÀBRIA	43.796	51.092	45.889	6,18	6,57	5,13
ARAGÓ	63.951	105.355	60.701	3,41	5,17	2,61

El quadre precedent seria també un clar exponent dels fluxos fiscals en la base de la solidaritat interregional.

3.4. ALGUNES CLAUS INTERPRETATIVES DEL SIGNIFICAT DEL SALDO DEL DÈFICIT FISCAL

Els resultats de la balança fiscal, quan no agraden, se'ls critica sobre dues bases: les metodològiques (què ens diu la balança fiscal) i les empíriques (com es calcula).

Respecte de les primeres, no hi pot haver massa dubtes sobre el que ens pot dir una balança fiscal. Així, pel que fa als ingressos, el que recull és, d'una banda, els efectes d'una determinada *progressivitat impositiva formal*, major o menor, sobre renda i consum personal, bàsicament. Això és el resultat de la política fiscal del parlament que legisla sobre matèria tributària (que ens agradarà més o menys a partir de la concepció que hom tingui de l'Estat). Però també, d'una altra banda –i d'aquí els ajustaments proposats i estimats en el treball- ens pot dir quelcom sobre el grau de compliment fiscal de cada territori (l'anomenarem *l'efecte compliment*), i ens pot dir també quelcom sobre el grau de distorsió en la recaptació en raó que allà on neix l'obligació a tributar no és

sempre allà on es paga l'impost (en direm 'efecte seu') i que requerirà algunes addendes tècniques.

El primer factor es deu al fet que quan altrament s'imputen territorialment els ingressos (cosa que succeeix per exemple en el cas de l'IVA), s'assumeix implícitament el mateix nivell de compliment.

El segon té rellevància en un enfocament de territorialització d'ingressos, com el proposat, que es basa ('com si') en una separació de fonts tributàries (independència fiscal primàriament, solidaritat derivada), suposant per a això que el conjunt de fluxos econòmics i financers romanen constants.

Per la banda de la despesa, la balança fiscal ens diu més coses fàctiques: quants recursos retornen territorialment i com es produeixen els beneficis de la despesa pública finançada. Quina inversió, quins serveis, quins destinataris de les prestacions, etc.

Aquí convé recordar l'obvietat que l'enfocament territorial no es pot valorar idènticament si s'analitza per l'impacte macroeconòmic que genera (és a dir, vist *on es gasten físicament els recursos*) que pel de beneficis (que *directament o indirectament poden estar rebent els ciutadans d'un territori*). Per exemple, determinada xarxa cultural i de serveis beneficia potser tots els espanyols, però en particular els madrilenys, que és allà on s'ubiquen els sous i les compres de serveis. Només un sistema de subhastes (què estem disposats a pagar o a acceptar perquè aquests grans centres de despesa s'ubiquin en una determinada seu) pot donar una magnitud efectiva adient: no essent això factible, el criteri de 'caixa' (allà on es produeixen els fluxos financers) resulta més lògic.

I com a resultat, el saldo. Amb altres paraules, a partir de la territorialització dels recursos, el diferencial permet una decisió informada sobre quins serveis (despesa) mantenir centralitzats i quina és l'aportació que per a això Catalunya pot haver de realitzar (amb quins marges pot comptar vist l'escenari 'com si' es separessin les fonts fiscals). Potser interessarà que el grau de centralitat es mantingui en alguns serveis (economies externes, d'escala, etc.), o potser no, però *no sembla lògic que sigui la mateixa estimació que, d'entrada, pressuposi aquella conveniència*.

L'altre component de crítiques a la balança fiscal, quan no agraden les xifres resultants, es refereixen comunament al mode de còmput: és a dir, a les hipòtesis que s'han fet

servir en l'estimació, en particular com a resultat de seguir una aproximació basada en la incidència territorial (més aviat suposada, tot i algunes variants recents) dels ingressos i de les despeses (a qui beneficia en ultíssim terme una determinada política de despesa). Precisament, aquest és l'enfocament que segueixen preferentment aquells mateixos autors que critiquen després la utilització de la balança fiscal en raó dels seus problemes d'imputació (la incidència del benefici portada a les darreres conseqüències). Amb altres paraules, bona part d'autors provoquen la controvèrsia *ex post* sobre la virtualitat del càlcul de la balança fiscal, després d'haver optat, paradoxalment, per una determinada aproximació *ex ante*, suposadament menys criticable i basada en criteris d'incidència teòrica que acaba 'contaminant' el resultat.

Per tant, l'enfocament en la balança fiscal de Catalunya que aquí proposem, ni que sigui amb caràcter tendencial o orientatiu, hauria de permetre aproximar amb quins ingressos comptaria Catalunya fora de la 'intermediació' tributària estatal (mantenint en el càlcul el supòsit d'identica legislació fiscal) per finançar el seu sector públic, ja sigui en la base d'alguns serveis comuns amb la resta de l'Estat (que ajudaria a finançar, de la mateixa manera que participaria amb els fons estatals de cohesió que s'estimessin oportuns), ja sigui sobre la base de redimensionar el seu sector públic. El saldo, òbviament, cadascú el podria llegir d'acord amb els beneficis i els costos de participar d'un mateix sistema fiscal i d'una política de despesa en gran part definida des del parlament de l'Estat.

Les valoracions anteriors requereixen, tal com hem comentat, una nova agenda de treball per a l'estimació de la balança fiscal. Per la banda de la despesa, l'aproximació basada en el flux monetari aniria en la direcció anterior, i es pot considerar ja iniciada. Per la banda dels ingressos, calen treballs impost per impost. Només tendencialment i temptativament s'han introduït en el present treball algunes variacions que, tot i seguir algunes de les alternatives comentades, no permeten substituir completament els supòsits tradicionals. D'aquí que en el text s'hagin presentat determinats ajustaments només de manera complementària a les estimacions de caràcter convencional.

4. COMENTARIS A L'EVOLUCIÓ DE LA BALANÇA FISCAL PER AL PERÍODE 1987-1998

Hem pogut comprovar al llarg d'aquest estudi que la resultant del còmput convencional de la balança fiscal per a Catalunya roman en xifres estables, al voltant del bilió de pessetes i del 8,5% del PIB, sota les hipòtesis més conservadores. El quadre següent recull les xifres resultants.

QUADRE 4.1

DEFICIT FISCAL DE CATALUNYA AMB L'ADMINISTRACIÓ CENTRAL (1986-1998)

Any	Def. fiscal (bil. PTA corrents)	DF (% PIB)	DF per capita PTA corrents	DF per capita PTA constant (1994)
1986	0,453	7,68	75.910	117.133
1987	0,544	8,17	90.852	133.260
1988	0,559	7,45	93.047	130.229
1989	0,78	9,11	129.418	169.602
1990	0,862	9,06	142.754	175.331
1991	0,956	9,16	157.816	183.031
1992	0,865	7,66	143.221	156.850
1993	0,53	4,57	87.830	91.958
1994	0,77	6,20	126.612	126.612
1995	0,781	5,78	128.291	122.532
1996	0,933	6,55	153.194	147.871
1997	1,285	8,71	210.219	198.935
1998	1,326	8,37	216.581	192.294

Font: Elaboració pròpia, incorporant-hi dades de Colldeforns i Martínez, 1999

4.1. ANÀLISI DETALLADA I ALGUNES HIPÒTESIS DE COMPORTAMENT

No correspon a aquest treball fer la lectura política sobre les causes que han generat la persistència d'aquesta situació. Tampoc no tenim, és clar, hipòtesis contrafactuals per jutjar la situació actual respecte de les alternatives (què hauria passat sense una acció més o menys decisiva en la reivindicació d'un canvi en el tractament fiscal), per la qual cosa no té sentit un test de validació.

De les dades anteriors voldríem destacar, si més no, alguns fets:

Resulta d'interès observar la correlació entre el dèficit fiscal i la variació del PIB a Catalunya primer, i la correlació entre el dèficit fiscal i la variació del PIB a Catalunya en relació amb la del conjunt de l'Estat. De manera similar ho hem fet respecte de la variació de les xifres d'atur (sota el supòsit ara que la despesa és força sensible a les prestacions –automàtiques, podríem dir- per desocupació).

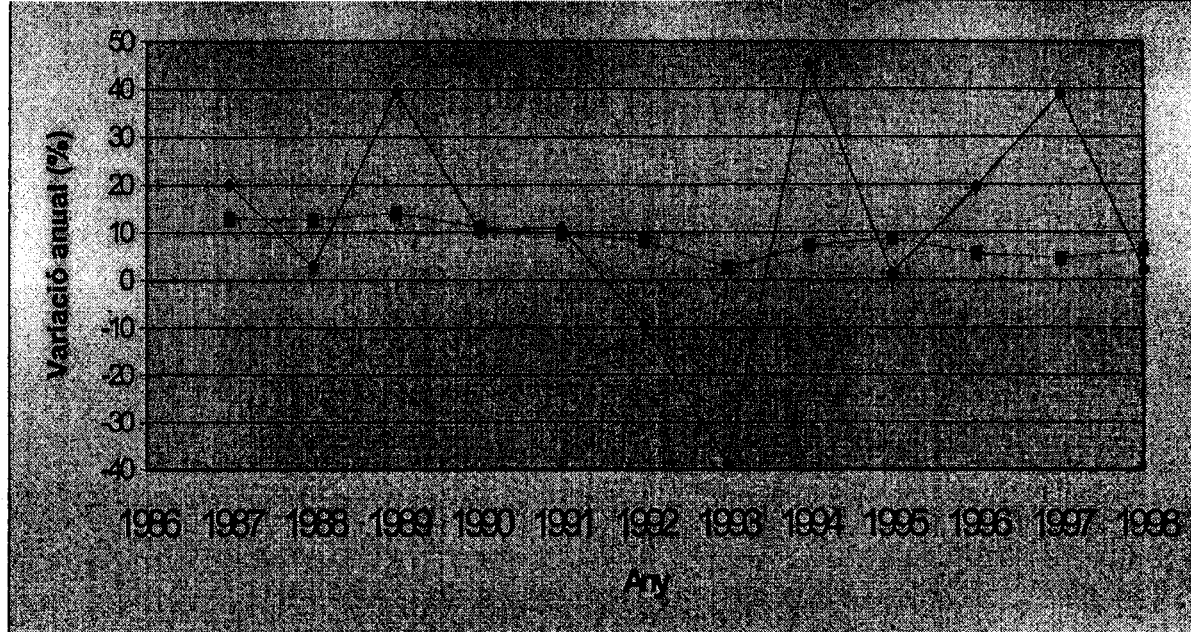
QUADRE 4.2

Variació anual del dèficit fiscal *versus* variació anual del PIB de Catalunya

Any	var. anual dèficit fiscal	var. anual PIB Catalunya	coeficient de correlació
			0,31
1987	20,1	12,9	
1988	2,8	12,7	
1989	39,5	14,1	
1990	10,5	11,1	
1991	10,9	9,7	
1992	-9,5	8,2	
1993	-38,7	2,7	
1994	45,3	7,1	
1995	1,4	8,7	
1996	19,5	5,5	
1997	37,8	4,5	
1998	3,1	6,4	

En general, caldria esperar un empitjorament relatiu de la balança fiscal de Catalunya en èpoques de prosperitat relativa i un reequilibri en etapes de crisi. Així doncs, s'observa una correlació positiva entre les dues variables (variacions anuals) que xifrem en 0,31. Noteu que l'exigència en la correlació (i així el significat del resultat) és més forta en plantejar-la entre les taxes de variació que no resultaria de fer-ho entre els seus nivells absoluts (els coeficients passen a ser el 0,80).

GRÀFIC 4.1

La mateixa anàlisi l'hem plantejada entre les variacions any a any en el dèficit fiscal i les diferències en les taxes anuals de variació en el PIB *per capita* respecte de Catalunya envers el conjunt de l'Estat. La hipòtesi seria aquí que quan menor és aquest diferencial de creixement menor hauria de ser la variació en el dèficit fiscal, i viceversa: si el diferencial de creixement de Catalunya respecte del conjunt de l'Estat és més elevat, major serà el dèficit fiscal.

QUADRE 4.3

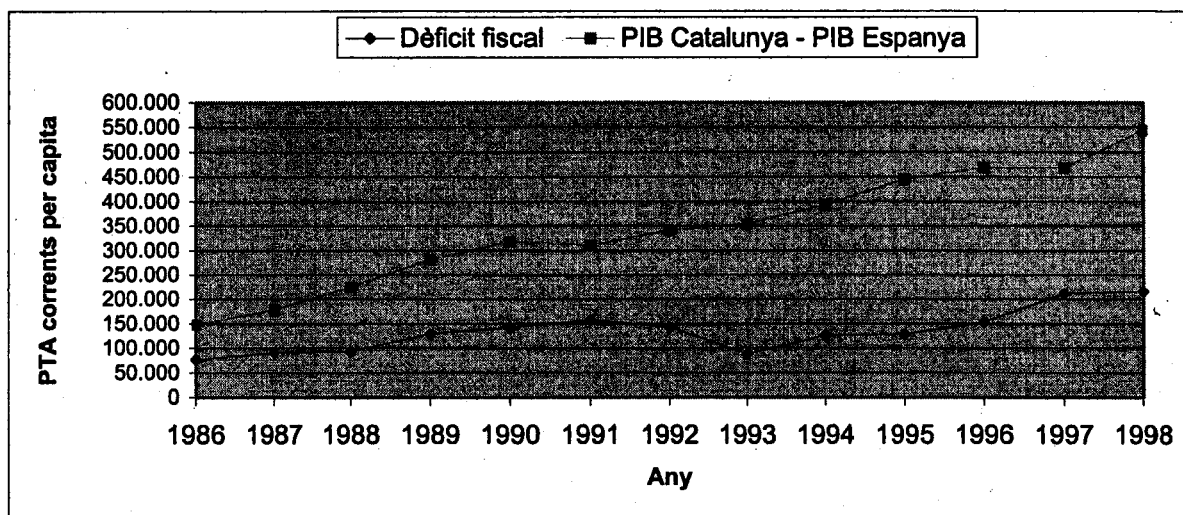
Variació anual del dèficit fiscal versus. variació anual (PIB Catalunya p.c. - PIB Espanya p.c.)

any	Variació anual	PIB p.c. Catalunya - PIB p.c. Espanya	coeficient de correlació
			0,06
1987	20,1	1,05	
1988	2,8	1,62	
1989	39,5	1,94	
1990	10,5	-0,22	
1991	10,9	0,21	
1992	-9,5	0,6	
1993	-38,7	-0,43	
1994	45,3	0,80	
1995	1,4	1,04	
1996	19,5	-0,16	
1997	37,8	-1,15	
1998	3,1	2,36	

Font: Elaboració pròpia a partir de diferents fonts.

El resultat, però, ens dona una correlació pràcticament nul·la (0,06). És a dir, observem una evolució del dèficit fiscal insensible a la situació relativa del creixement de Catalunya respecte del conjunt espanyol. Noteu que el resultat permet també la interpretació que és el mateix saldo fiscal que en la seva evolució 'allisa' les diferències en renda per habitant.

GRÀFIC 4.2

També hem analitzat la relació entre la variació del dèficit fiscal i la de la taxa d'atur a Catalunya i tal com observem en el quadre següent, sembla confirmar-se l'esperada associació negativa entre taxa de variació de l'atur de Catalunya i taxa de variació en el dèficit fiscal de Catalunya en termes de PIB. Així, en general, quan augmenta l'atur a Catalunya disminueix la importància del dèficit fiscal en el PIB conjunt de l'economia catalana: més prestacions, menys recaptació a imputar.

QUADRE 4.4

Variació anual del dèficit fiscal en relació amb el PIB versus variació anual en l'atur

any	variació anual DF (% PIB)	variació anual atur Catalunya	coeficient de correlació
1987	6,4	1,4	-0,55
1988	-8,8	-7,0	
1989	22,3	-24,2	
1990	-0,5	-9,5	
1991	1,1	-2,6	

1992	-16,4	9,7	
1993	-40,3	45,3	
1994	35,6	11,7	
1995	-6,7	-4,5	
1996	13,2	-4,4	
1997	33,0	-8,9	
1998	-3,9	-15,6	

Alternativament, hem volgut testar la relació entre el canvi en els valors absoluts del dèficit fiscal, tal com aquí es calcula, i l'actuació directa de l'Estat en inversió pública, a partir de les dades elaborades en la primera part del treball. La hipòtesi seria que a més inversió del subsector Estat a Catalunya menor dèficit fiscal, atès que la inversió sembla constituir una de les partides pressupostàries més discrecionals, i per tant potencialment sensible, al cicle polític en general. Aquí el resultat del coeficient mostra un signe positiu i no negatiu. La correlació 0,50 sembla apuntar que la quantia de la inversió que rep Catalunya no té una incidència directa en la millora del saldo fiscal. L'índex positiu per al període disponible, entre 1989 i 1998 potser amaga una relació directa (inevitable) entre creixement de renda i inversió, de manera que la tendència positiva de la primera sobre el dèficit fiscal ratificaria la importància de la segona (la inversió), també associada positivament al dèficit fiscal.

El resultat anterior no afavoriria la idea de donar un protagonisme decisiu en la quantia del dèficit fiscal a la variació en els valors absoluts de la inversió estatal a Catalunya, emfatitzant, si més no, la rellevància de les diferències en les ràtios de consum públic per habitant entre comunitats autònomes en la quantia del saldo fiscal, tal com hem comentat en el capítol anterior.

Aquesta hipòtesi la confirma el gràfic 4.4, quan afegim les territorialitzacions tant del capítol 6 com del 7, ateses les tènues diferències que sovint es produeixen entre els conceptes d'inversions reals i transferències de capital. De nou el coeficient de correlació es mostra positiu, amb un valor de 0,5.

QUADRE 4.5

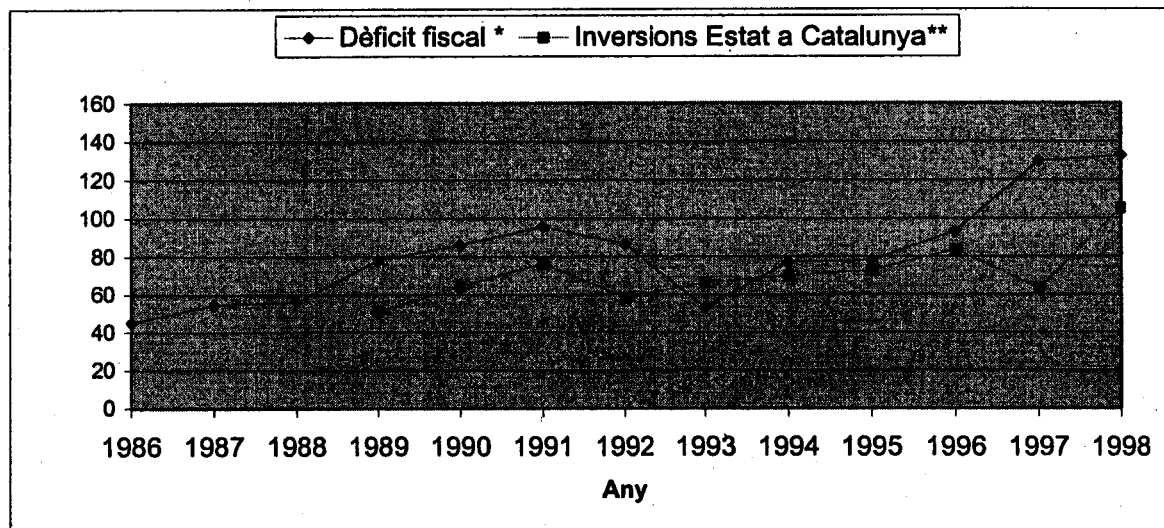
any	dèficit fiscal *	cap.6 (invers.) **	cap 6+7 (invers i transf capital) **
1989	78,0	51,2	93,3
1990	86,2	64,3	122,8

1991	95,6	76,3	119,0
1992	86,5	58,4	88,6
1993	53,0	66,2	106,0
1994	77,0	69,7	106,3
1995	78,1	72,9	124,0
1996	93,3	83,7	128,1
1997	129,7	63,2	108,5
1998	132,6	105,4	155,9

* desenes de milers de milions ** milers de milions

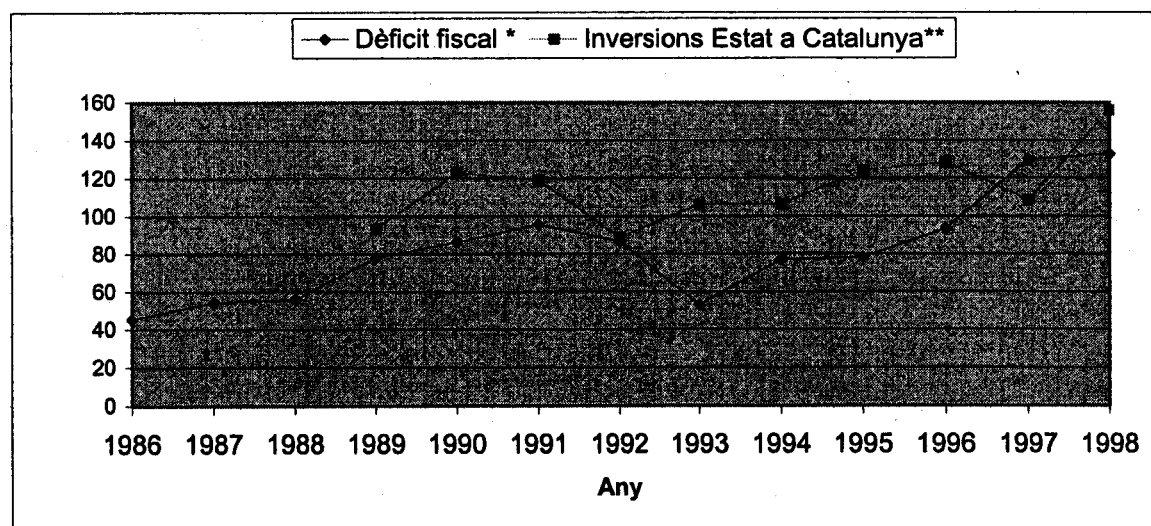
GRÀFIC 4.3

Relació entre el dèficit fiscal i les inversions del subsector Estat a Catalunya

* desenes de milers de milions ** milers de milions

GRÀFIC 4.4 Relació entre el dèficit fiscal i les inversions més transferències de capital del subsector Estat a Catalunya

* desenes de milers de milions ** milers de milions

A continuació es formula una hipòtesi diferent en termes de què pot implicar una relació potencial entre el nivell anual de la despesa de l'Administració central constants sobre el dèficit fiscal de Catalunya, en termes constants, en el supòsit que els augments de la despesa forcen la pressió fiscal i la importància del dèficit fiscal per a aquelles comunitats autònomes contribuents netes a cotes més elevades. Així, serien les necessitats més o menys autònomes de despesa de l'Administració central (incloent aquí la càrrega financera del deute) les que mourien el saldo fiscal de Catalunya per la banda de la recaptació. Efectivament, el signe de la seva correlació és positiu, amb un valor del 0,7.

Finalment, i a tall complementari, hem volgut visualitzar en aquesta última part del treball l'evolució que té a les diferents comunitats autònomes, entre 1994 i 1998, el diferencial entre renda regional bruta per habitant i renda familiar bruta disponible per habitant (és a dir, una volta considerats els impostos directes pagats per les empreses i les famílies, i computades les transferències monetàries). Encara que la imatge no és completa (inclou el conjunt de l'actuació de les administracions públiques i no tan sols la del Govern central, i exclou la que fa referència als impostos indirectes i el conjunt de prestacions en espècie), pensem que és igualment complementària de l'anàlisi anterior. És d'esperar que les diferències entre ambdues magnituds es redueixin en raó de l'actuació de l'Estat, però interessa conèixer si més no els ordres de magnitud.

QUADRE 4.6.

COEFICIENTS DE VARIACIÓ: 1994-1998

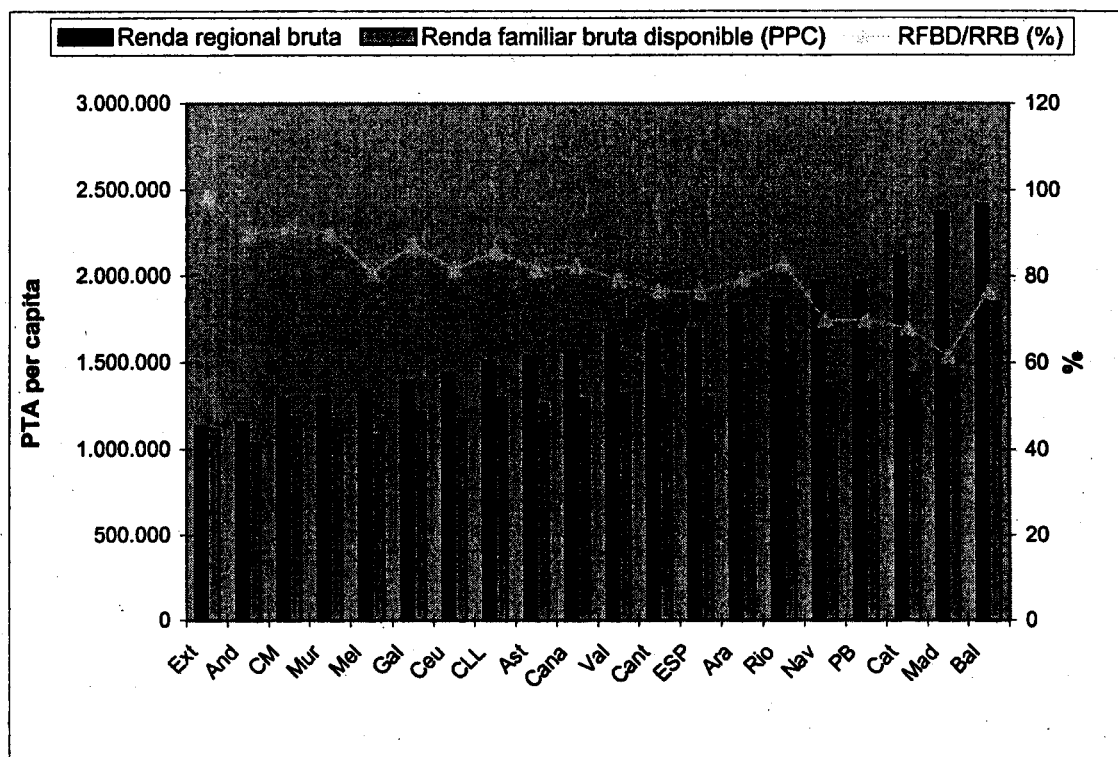
	renda regional bruta	renda familiar bruta disponible (RFB)
1994	0,2230	0,1411
1995	0,2249	0,1429
1996	0,2209	0,1399
1997	0,2233	0,1397
1998	0,2301	0,1436

Font: Elaboració pròpia a partir de FUNCAS, 1999.

El gràfic 4.5, per a 1994, mostra una ràtio relativament baixa entre renda familiar bruta disponible i renda regional bruta per al País Basc, Navarra, Catalunya i Madrid, i baix, però menys del que seria d'esperar, per a La Rioja, Aragó i les Illes (dintre de les regions 'riques'), i relativament alt per a Extremadura, les dues Castelles i Andalusia, tot i que en aquest últim cas, menys del que seria previsible.

GRÀFIC 4.5.

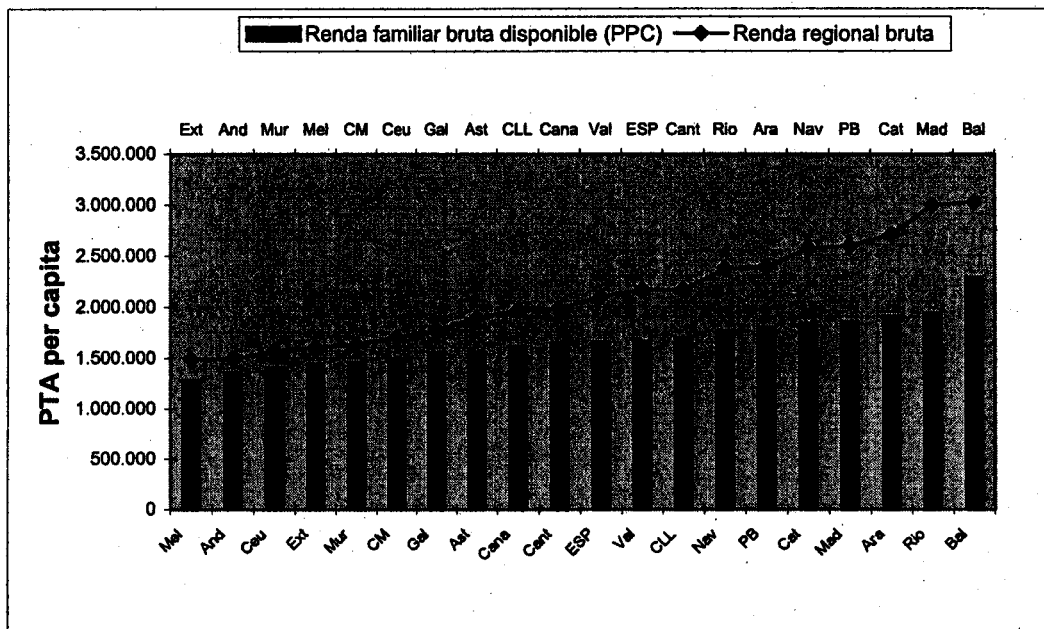
Renda regional bruta i Renda familiar bruta disponible. 1994

Per a 1998, (Gràfic 4.6) les diferències entre comunitats autònomes als dos gradients (ordenacions per a renda regional bruta i renda familiar disponible) mostren unes divergències que permeten intuir un tractament fiscal relativament favorable de nou per a La Rioja i Aragó, entre les que estan per sobre de la mitjana espanyola, i Castella i Lleó entre les que estan per sota (el seu rànquing en RFB/RRB és millor que en RRB), previsible tot i que 'desfavorable' per a Madrid (salvant els problemes de capitalitat ja comentats que matisarien el seu diferencial), Catalunya, País Basc i Navarra, i en particular desfavorable per a Cantàbria: passa d'estar per sobre en RRB a estar per sota en RFB/RRB (just el contrari que el cas de Castella i Lleó). Com abans, el tractament 'favorable' d'Andalusia el podríem considerar menor del que seria previsible, i el de les Balears, tot i ser desfavorable, menys del que podríem esperar.

GRÀFIC 4.6.

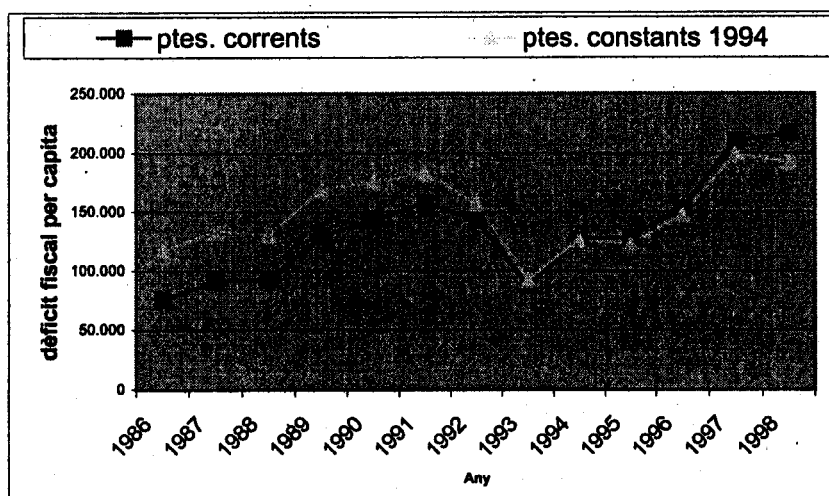
Renda regional bruta i renda familiar bruta disponible. 1998.

Comentats els aspectes anteriors pel que fa a l'evolució del dèficit fiscal de Catalunya, amb caràcter eminentment temptatiu (són tretze les observacions disponibles en molts casos), cal remarcar que, en general, els resultats de l'estimació convencional de la balança fiscal mostren un elevat grau d'estabilitat. Això es deu, entre altres raons, al fet que en l'aproximació seguida, basada en el criteri del 'flux monetari' o 'de fons', els components de despesa relatius al consum públic són majorment estables. Aquest és el cas, especialment, un cop es deixa d'alentir l'expansió de la despesa pública per aquests conceptes (consum públic), substituint-se alhora per un major paper de les transferències en el conjunt de la despesa pública.

No existirien en aquest sentit massa variants d'incidència, tal com seria d'esperar dels canvis en el nivell d'utilització dels serveis o en els beneficis que d'aquests es poden derivar, sota el criteri alternatiu del beneficiari.

GRÀFIC 4.7

Des de l'aproximació seguida, l'estabilitat en la imputabilitat de la despesa és així necessàriament més gran, excepte potser, com dèiem, en el cas de les transferències (que es comptabilitzen sota el concepte de flux monetari allà on es realitzen), de les quals només una part és realment discrecional –ja que en moltes prestacions l'elegibilitat en el consum es marcada per llei-, i sobretot pel que fa a les inversions, tal com hem comentat abans.

En conjunt, una primera valoració situaria entorn a un terç del total de la despesa analitzada el component corresponent a la discrecionalitat en la política de despesa. Cal remarcar que, entre aquestes partides, l'actuació de l'Estat en sentit estricte és sempre decisiva: la part corresponent als organismes autònoms i a la resta d'ens centrals estudiats representa tan sols un 1% dels ingressos analitzats, i un 8,5% les despeses considerades per a Catalunya.

Aquest fet resulta evident a la vista de la 'factura' inversora de 1993 i el canvi relatiu experimentat en les polítiques d'inversió pública durant l'any 1998 i previsiblement el 1999 (no s'ha tractat aquest últim any en el text perquè no es disposa de les liquidacions corresponents). Basta recordar que per al període 1986-1997, sobre una mitjana de base 100 per al conjunt de l'Estat, Catalunya ha rebut del conjunt de les administracions

públiques, en percentatge del seu PIB, un 64,6%, i un 79,7% de la mitjana estatal, en termes de pessetes constants per habitant⁸⁹.

Per a valorar el conjunt del període pot observar-se en el gràfic 4.7, en el que prenem el dèficit fiscal per habitant en pessetes constants, i sembla que hi hagi dues etapes.

Contràriament al que hom podria pensar, no sembla que l'augment de traspassos (quasi es triplica la despesa transferida entre 1986 i 1993) des de l'Administració central a l'Administració autonòmica (la secció 32 permet una territorialització més directa d'aquesta transferència) millori substantivament (redueixi) el dèficit fiscal de Catalunya. Això es deu, possiblement, al predomini del criteri històric del cost efectiu en el finançament i a una operativa de la LOFCA, que se situava encara lluny de la "capitació".

L'any 1991 sembla constituir un graó en l'evolució seguida, a resultes d'una major despesa a imputar previsiblement a la Catalunya olímpica, que a més troba el seu màxim l'any 1993, un any de crisi econòmica. Aquest canvi es trenca amb recuperació plena el 1996 i amb un agreujament del dèficit en els darrers anys en la mesura que es registra una millora econòmica al país. Els anys 1997 i 1998, el dèficit fiscal torna a incrementar-se considerablement, tot i algunes actuacions puntuals en matèria de despesa discrecional. L'empitjorament pot ser degut a un major drenatge fiscal i a una pèrdua de pes de la despesa en aquelles prestacions més lligades a la conjuntura econòmica. Per tant, més impostos, més cotitzacions i menys prestacions per desocupació són la causa immediata de l'increment del dèficit fiscal de Catalunya durant l'últim període.

Finalment, val la pena destacar que en aquest darrer capítol no hem volgut introduir més elements de debat entorn al sistema de càlcul de la balança fiscal. Hem comentat a bastament a les seccions precedents que existeixen múltiples variants, dintre de l'aproximació de flux monetari, que permeten elevar marginalment les xifres calculades. Les xifres ara comentades s'han de prendre, per tant, com a xifres conservadores, en absència dels ajustaments per l'efecte 'seu' de la capitalitat de l'Estat, de l'efecte

⁸⁹ Vegeu l'estudi especial de l'Informe de La Caixa, de juny de 1999, sobre 'Inversió pública, una perspectiva històrica i territorial', pàg. 73-78.

compliment fiscal i de l'ajustament pel diferencial de costos territorials en la despesa, així com amb la no-exclusió explícita de la Seguretat Social a totes les estimacions, tal com en tot cas ens semblaria més oportú. Només per recordar, en pessetes de 1998, l'efecte seu l'estimàvem entorn als 25.000 milions de pessetes any (recordeu que afectava majorment l'impost sobre societats i en menor quantia l'IRPF, que ja neutralitzàvem en els càlculs per l'efecte 'retencions', en tenir en compte quotes líquides i no les quotes a ingressar), i en 55.062 l'efecte compliment sobre la base de l'IVA. Finalment, i més significativament, l'ajustament territorial en despesa implicava un excés d'imputació de despesa en termes 'reals' de 211.000 milions.

Tot i que és fàcil suscitar més i nous debats sobre mètodes, criteris, hipòtesis d'ajustaments, etc., creiem que és just remarcar que les variacions resulten força marginals i no canvien massa la naturalesa dels resultats. Al nostre entendre, el diagnòstic no pot ser altre que el de reconèixer l'existència d'un dèficit fiscal de caràcter permanent, situat entre el 8 i el 10% del PIB de Catalunya, i que serveix suposadament un criteri de solidaritat territorial que mereixeria una millor validació abans de continuar fonamentant l'esmentada política.

Efectivament, creiem que, 'es facin com es facin' els números (recordeu fins i tot el treball esmentat que es basava en els comptes regionals de les administracions territorials), és molt difícil sostreure's d'aquesta constatació.

4.2. ALGUNS COMENTARIS ADDICIONALS A LES VALORACIONS DEL SALDO DELS DÈFICITS FISCALS ANUALS

Per resumir, voldríem donar dues claus interpretatives generals del que s'ha comentat en aquest treball.

En primer lloc, val a dir que en termes de detracció i retorn de recursos derivats de l'actuació pública sobre el territori, són quatre els paràmetres possibles de referència a l'operativa dels fluxos fiscals:

- 1) A idèntic tractament fiscal per la banda dels ingressos, el primer dels criteris és el del percentatge del cost efectiu, és a dir, la part del que gasta l'Estat en els destinataris del

corresponent programa públic sobre el territori, respecte de la població total. Sens dubte hi ha serveis (com els socials) pels quals és previsible que una comunitat rica rebi una participació menor de la que li correspondria sota estrictes bases "capitatives", ja que poden ser menys els 'elegibles' (menor nombre, per exemple, de pobres) en aquell tipus de despesa finançada. Aquest còmput respondria a una política pressupostària en despesa de caràcter únic o uniforme, que malmet el sentit de la transferència de competències a les comunitats autònomes.

2) El segon criteri és el poblacional, particularment aplicable quan es tracta de serveis universals (que tots els ciutadans hi tenen dret).

3) El tercer criteri seguiria una base proporcional a la renda (pel seu vincle positiu amb el desenvolupament econòmic).

4) Finalment, el quart, en què la participació en la despesa es correspondria amb la recaptació fiscal (de manera que aquí el paràmetre que caldria discutir seria el relatiu a la contribució per al sosteniment de l'Estat central, a la vista dels serveis que mancomunadament es decidís que es mantenen per al conjunt dels territoris).

Aquests criteris tenen un gradient diferent per a aquelles comunitats en què la renda per habitant se situa per sobre de la mitjana de la corresponent al conjunt de l'Estat, com és el cas de Catalunya: el pes de la població se situa per sobre de la participació estatal en el cost efectiu, el de la renda per sobre del pes de la població de manera inequívoca, i el percentatge de recaptació fiscal per sobre del de la renda, en la mesura en què la imposició sigui quelcom progressiva.

Des de la perspectiva anterior, la situació actual presenta un dèficit tan agreujat pel fet que el seu diferencial va des d'una despesa pública que, en termes generals, no assoleix ni tan sols el criteri poblacional, fins a uns ingressos que superen la proporcionalitat de la renda.

En segon lloc, convé destacar que la importància del drenatge de recursos fiscals derivat de l'actuació de l'Administració central a Catalunya no és indiferent, d'una banda, a la capacitat de què residualment pugui disposar la comunitat per generar recursos propis

alternatius. En aquest sentit, si no existeix finançament suficient i no es permet l'accés a fonts de finançament complementàries, ens situaríem en el pitjor dels supòsits per a la plena efectivitat d'un Estat realment autonòmic.

D'una altra banda, i finalment, el dèficit fiscal no és independent del que resulta de l'actuació en el finançament estatal de la despesa autonòmica, ja que l'equitat en el tractament fiscal no es pot sostreure de la despesa i el finançament d'un sol tipus d'agent en exercici d'unes determinades competències. Resulta així molt difícil avui, al nostre país, exigir majors cotes de coresponsabilitat fiscal a Catalunya en el finançament de les competències pròpies, quan persisteix un 'desbalanç' en el finançament de les competències no transferides tan acusat com el que aquí hem analitzat.

Volem concloure i resumir els resultats de les distintes estimacions efectuades amb unes consideracions entorn del seu abast i la seva interpretació.

4.3. EL SIGNIFICAT DEL SALDO FISCAL I LES INTERPRETACIONS

- (i) Si analitzem amb detall les quanties de despesa i ingressos considerades en l'exercici de les imputacions territorials, comprovarem que no es tenen en compte totes les partides, sinó que s'exclouen, en general, les relatives al compte financer (operacions originades per la variació d'actius i passius financers, en què es modifica la posició financera), els ingressos patrimonials i les despeses derivades del pagament d'interessos que el sector públic abona respecte dels préstecs que rep. En termes de comptes públics, els relatius a despesa pels capítols III i IX i a les transferències a empreses públiques, al marge d'eliminar també (consolidant) les transferències internes entre administracions públiques del capítol IV, i en ingressos, els capítols V, relatiu a rendiments del patrimoni, VI, alienació d'actius reals, VIII, variació d'actius financers, i IX, variació de passius financers (emissió de deute i préstecs).

Tot això té justificacions diverses, a les quals no entrarem ara, però que estan ben explicades en els treballs anteriors d'estimació de la balança fiscal, als que s'ha fet referència en la primera part de l'estudi. Tanmateix, volem destacar que en la mesura en què les despeses financeres (interessos i devolució del principal) adquireixen històricament una magnitud important, restar aquesta xifra de la

despesa considerada per a l'exercici d'imputació pot afectar la interpretació que es doni després al saldo fiscal en un moment donat. Així, en un any determinat, si la xifra del que es deixa de considerar del total d'ingressos és inferior a la que es deixa de considerar per la banda de la despesa (el que detreiem d'aquesta representa una xifra força important, per exemple en raó de la importància que adquireixen les despeses financeres⁹⁰), es produeix l'efecte següent: la suma de saldos fiscals no recull una posició sostenible per al manteniment de les càrregues financeres del sector públic central. És a dir, residualment, l'Estat roman amb un dèficit públic a finançar, per valor, bàsicament, de la diferència entre les despeses financeres i el diferencial entre els ingressos i les despeses no considerat.

- (ii) Noteu així que la valoració que s'ha de fer del fenomen del dèficit fiscal requereix un determinat horitzó de temps. En primer lloc, perquè en el seu dia, quan es produeixen els ingressos financers, per exemple per finançar la inversió, es comptà –tota la resta constant– amb més capacitat de despesa (la d'inversió) durant aquell any, que no d'ingressos ordinaris, ja que aquells no es preveuen en el còmput de la balança fiscal (tractant-se del capítol IX), tal com hem comentat. Amb posterioritat, les despeses que imputarem seran relativament menors (havent sostret les financeres del retorn del deute). En segon lloc, perquè també és possible que en el temps s'hagi produït el cas contrari; és a dir, que la quantia relativa dels ingressos no considerats per imputar hagi estat superior a la despesa igualment no considerada. És a dir, la major despesa que això podia fer possible no es corresponia totalment amb uns majors ingressos, fent que el saldo fiscal recollís més beneficis que no contribucions.
- (iii) Tema paral·lel a l'anterior és el relatiu al tractament del dèficit públic general del conjunt de les administracions públiques, també amb fluctuacions considerables en la sèrie analitzada. Noteu que el dèficit permet, en principi, una imputació de despesa a la balança fiscal (beneficis) –*ceteris paribus* els ingressos–, més elevada que la corresponent als ingressos. Quan s'elimina el dèficit, si es fa

⁹⁰ Per exemple, l'any 1987 registraríem 9,206 bilions de pessetes en concepte de la comptabilització extraordinària aquest any dels pagarés. La xifra precedent fou de 2,009 bilions de pessetes, i la posterior de 1,772.

reduint el nivell de despesa (o simplement creix a un ritme inferior al dels ingressos), es provoca que cada comunitat autònoma que, com Catalunya, rep tradicionalment una menor imputació de despeses que de contribucions, millori la seva posició relativa respecte d'altres comunitats pel que fa al seu dèficit fiscal. I a l'inrevés respecte de l'alternativa contrària; és a dir, quan el dèficit se sufraga per la via del creixement d'ingressos (per als quals comunitats com Catalunya suporten una alíquota major). Amb altres paraules, com més dèficit públic, 'millor' relativament per al saldo fiscal de Catalunya, i quan el dèficit es redueix, millor si es fa amb reducció de despesa que amb augment d'ingressos, tal com ha estat el cas, en part, en els darrers anys.

Convé remarcar que durant una determinada etapa de l'evolució de les finances públiques, el dèficit públic ha coincidit bastant amb la despesa financera derivada del deute. Si l'endeutament respongués ortodoxament al finançament de la inversió, això voldria dir que la part corresponent als interessos (cap. III) – no en retorn del principal (cap.IX), que ja estaria comptabilitzada com a despesa en el moment de produir-se la inversió- es podria considerar un cost aparellat a l'anticipació del ingressos financers per sufragar la inversió, i s'hauria d'imputar en correspondència. La lògica seria que es fes la imputació al mateix percentatge que l'aplicat a les inversions que aquell finançament ha fet possible. En aquest sentit és prou conegut que la despesa en inversió ha implicat xifres tradicionalment inferiors a les corresponents al percentatge de la població de Catalunya. Atès, però, que no es pot identificar singularment aquell percentatge de deute que finança la inversió, potser es tractaria millor de valorar-lo en termes mitjans respecte d'una situació estacionària de l'economia i de les finances públiques al llarg del temps. De nou adquireix més valor la sèrie històrica del saldo fiscal que el dèficit d'un any concret.

En definitiva, no adoptar aquesta òptica equival a deixar una despesa a imputar que 'desapareixeria' al llarg del temps. Cal anotar si més no, que aquest argument no és compartit per tots els autors. Efectivament, es pot defensar que els costos financers del deute, en la part d'interessos, responen a una transacció voluntària per part dels que subscriuen el deute i que, per tant, l'import no s'ha

d'imputar de la mateixa manera que els ingressos coactius, al marge que no es valoren tampoc els beneficis (individuals) derivats d'aquesta transacció.

(iv) En el tema de les transferències a les empreses públiques, la seva no-consideració –*ceteris paribus* el tractament dels ingressos- implica igualment que les empreses receptores haurien d'incrementar els recursos propis (substituint les transferències de l'Estat) de manera equivalent. No havent comptabilitzat però els beneficis territorials de la baixa potencial dels preus d'aquestes empreses gràcies a les transferències, no es computen tampoc els ingressos necessaris per finançar la substitució d'aquestes transferències. És clar, però, que en la mesura que aquestes transferències es mantinguessin, el reequilibri en el conjunt de saldos fiscals de les comunitats autònomes no tindria en compte la necessitat que el sector públic central hagués de continuar assumint aquestes transferències.

(v) En realitat, però, el que acaba essent decisiu en l'anàlisi fins ara formulada és quin volum total d'ingressos es deixa sense territorialitzar en els exercicis de còmput de les balances fiscals. Si aquests són suficients per fer front a tota la despesa que no s'imputa territorialment, l'escenari que hem anomenat '*as if*', (què recaptaria dels ingressos fiscals corrents un sector públic català, sense la intermediació central, com si totes aquestes fonts fossin concertades) adquiriria més plausibilitat. El saldo fiscal ens permetria esbrinar amb quins marges addicionals de despesa comptaria Catalunya, en correspondència amb aquests majors recursos –per exemple, en relació amb la despesa de què ja frueix avui-, bé subministrant els serveis directament a través de la creació d'un sector públic autònom, o bé cofinançant la provisió que pugui continuar fent el sector públic central.

Aquesta pot ser una important matisació a la interpretació del dèficit fiscal vistes les dades de 1997 i 1998. A tots dos anys s'imputen tants ingressos o més que despeses, tot i que existeix un dèficit públic a finançar (més despesa que ingressos a nivell d'Estat). Amb altres paraules, no resten prou ingressos no valorats en la imputació territorial per fer front a la despesa no considerada, i que se suposa que l'Estat hauria de continuar finançant residualment.

- (vi) El quadre adjunt mostra dos treballs de referència (aquest i un de previ, de Colldeforns i Martínez, ja citat, per als quals hem pogut trobar les dades primàries dels còmputos) que permeten validar la importància de les cauteles anteriors.

Quadre 4.7

**Sector públic central
considerat, bilions de PTA(*)**

any	Desp. Totals (1)	Desp. Valor. (2)	difer. (3)= (1)-(2)	ràtio (4)	ingrés tot (5)	ingrés valor (6)	difer. (7)= (5)-(6)	ràtio (8)	dif ingr valorat - desp valorada (9)
1986	13,9	9,6	4,3	69%	11,2	9	2,2	80%	-0,6
1987	22,8	11,05	11,75	48%	13,1	10,7	2,4	82%	-0,1
1988	17,2	12,73	4,47	74%	14,7	12	2,7	82%	-0,7

(*)- Així a M. Colldeforns (op. cit.)

**Sector públic central
considerat, bilions de PTA(**)**

any	Desp. Totals(*) (1)	desp. valor. (2)	Difer. (3)= (1)-(2)	Ràtio (4)	ingrés tot (5)	ingrés valor (6)	Difer. (7)= (5)-(6)	ràtio (8)	Dif ingr valorat- Desp no valorada (9)
1995	29,7	21,1	8,6	71%	24,4	19,9	4,5	82%	-1,2
1996	32,7	22,4	10,3	68%	26,2	21,4	4,8	82%	-1,1
1997	34,7	22,8	11,9	65%	27,4	23,6	3,8	86%	+0,8
1998	34,8	24,2	10,6	69%	28,3	25,4	2,9	90%	+1,1

(*) Dels pressupostos consolidats de l'Estat, OAA, Seguretat Social i ens públics (incloses les operacions financeres)

(**) Inclou les despeses destinades a l'exterior.

A les columnes 3 i 7 podem comprovar les diferències entre les despeses i els ingressos totals i els valorats. Tota la resta constant, com menys despesa quedi pendent de valoració en relació amb els ingressos, millor interpretarem els saldos fiscals sense la cautela del potencial dèficit residual abans comentat. En aquest sentit, els saldos dels dos últims exercicis semblen particularment qüestionables: els ingressos no valorats serien insuficients per fer front a les despeses no valorades.

Per a les comunitats autònomes contribuïdores netes, valorar una part molt elevada dels ingressos 'exagera' el dèficit, ja que el que s'atribueix a les aportacions d'aquestes comunitats és menys que compensat pels beneficis que es valoren (especialment si les despeses que es valoren són escasses en relació amb les totals). Si la ràtio de valoració de contribucions és major al de despesa

(columnes 4 i 8) estarem previsiblement davant de saldos pendents de finançament a nivell d'Estat.

Pel que fa a com la definició del sector públic valorat recull o no de manera realista el dèficit de les administracions públiques, a la primera fornada de treballs que hem pogut revisar amb detall –ja que subministren la totalitat de dades per a l'estimació- (Colldeforns, *op. cit*), observem que en un moment de dèficit de les administracions públiques relativament reduït (amb poca repercussió encara de la càrrega financera del deute), la diferència entre la despesa i l'ingrés del sector públic central ofereix un dèficit similar al relatiu al diferencial entre ingressos i despeses que es deixa de valorar en la imputació, exceptuat l'any 1987 (que és un cas particular, ja que s'amortitza el deute en forma de pagarés i s'emeten noves modalitats en substitució).

En el treball més recent de Martínez, amb un pes molt més important de les despeses financeres⁹¹ (quanties decisives per explicar el dèficit observat, en un moment de major contenció dels saldos de l'endeutament), observem un pitjor ajustament entre el que imputem en ingressos i despeses en relació amb els ingressos i despeses 'reals' del SPC considerat. Això voldria dir que, com comentem, s'està imputant més despesa que ingressos en els dos primers anys, i al contrari en els dos darrers, de manera coherent, potser, amb l'esforç de tancament del dèficit primari de les administracions públiques.

Però si, tal com dèiem, consideréssim 'lliure de càrregues' la recuperació del saldo fiscal, tal com avui el calculem, això no permetria que l'Estat comptés amb recursos suficients per fer front als dèficits. Dit d'una altra manera, perquè el problema detectat no existís, s'hauria de poder imputar una quantitat de ingressos i despeses de manera que els ingressos no valorats fossin suficients per fer front a les despeses no valorades, i que el dèficit del sector públic central considerat a l'efecte d'imputació fos un reflex fidel del dèficit general real. Com es pot comprovar en el següent quadre, de tot el sector públic només considerem l'Administració central (excloem, per exemple, les empreses públiques), i d'aquesta només valorem a l'efecte d'imputació determinades partides (en

⁹¹ El pes de la càrrega per interessos passa de 3,4 punts del PIB l'any 1985 al 5,4 l'any 1995.

excloure, per exemple, les despeses financeres). En la sèrie analitzada la correspondència dels dèficits no resulta ser sempre el cas.

Quadre 4.8

any	Dèficit SPC	Dèficit com a dif. a les valor. del SPC considerat	Dèficit com a dif. SPC en valorat	any	Dèficit SPC	Dèficit com a dif. a les valor. SPC considerat	Dèficit com a dif. SPC en valorat
1986	-2,7	-0,6	-2,1	1995	-5,3	-1,2	-4,1
1987	-9,7	-0,35	-9,35	1996	-6,5	-1,1	-5,5
1988	-2,5	-0,7	-1,77	1997	-7,2	+0,8	-8,1
				1998	-6,5	+1,2	-7,7

En efecte, el quadre anterior recull el dèficit públic de l'Administració central, el desequilibri entre despeses i ingressos del sector públic valorat en els estudis de balança fiscal i les diferències entre despeses i ingressos no valorats del sector públic central. La no-superposició exacta dels diferents residus mostra com està d'allunyat el miratge de l'estimació de la realitat, i per tant, la robustesa de la interpretació del resultat o saldo fiscal en un moment determinat.

El comentari anterior pot ser també rellevant per als treballs que estimen l'anomenat 'excés de dèficit fiscal' (o diferència entre el saldo observat per a Catalunya i el corresponent a altres regions amb situació similar, o el saldo 'normat' sota algun criteri previ --vegeu Castells, 1998), en la mesura que els valors computats en aquests saldos no són idèntics, resultant així errònia la comparació (per exemple, a Castells, *op. cit.*).

En resum, la idea pràctica que es vol transmetre és que si Catalunya recuperés totalment el dèficit fiscal actualment comptabilitzat, l'Estat no podria finançar residualment part de la despesa no valorada. Això es deu al diferent grau en què els treballs imputen ingressos i despeses (en el passat, quan no es deduïen tantes càrregues financeres en relació amb la despesa a imputar succeïa el contrari), o més en concret, al fet que els ingressos no valorats són inferiors a la despesa no valorada en l'efecte d'imputació. Això es deuria també a la definició de l'àmbit institucional que es fa en els treballs esmentats (no recull prou bé la situació financera de les administracions públiques en general), així com a les partides d'ingressos i despeses que, d'acord amb la metodologia convencional, no es consideren en aquest àmbit a l'efecte de computar el saldo fiscal territorial.

Dit això, volem acabar retornant l'èmfasi a les qüestions relatives a la interpretació que s'ha de donar al resultat de la balança fiscal. Ni es qüestiona amb l'estudi dels dèficits fiscals la necessitat que existeixin fluxos de solidaritat per a una major cohesió territorial, ni el saldo de la balança fiscal constitueix una aproximació als excedents financers (un romanent de lliure disposició) que permetria la independència política de la comunitat, ni es tanca una xifra que reculli quelcom més que la discrecionalitat de la política pressupostària del govern central (res no hi ha de constitucional o immutable al respecte!). Es tracta principalment d'aportar, a través dels estudis de la balança fiscal, un element per a la millora de la transparència en les relacions fiscals, i la possibilitat de formular, i reformular quan resulta necessari, les regles de joc que han de regir entre Catalunya i el conjunt de l'Estat espanyol.

A aquest propòsit, almenys, ha volgut contribuir el present estudi.

BIBLIOGRAFIA

Aronson J. i altres 'Estimates of the changing equity characteristics of the US income tax with international conjectures (UK and Spain), *Public Finance Review*, 138, vol 27. Març de 1999.

Barberán R, 'La estimación de las balanzas fiscales regionales. Análisis de la experiencia española'. Ponència presentada al *II Encuentro de Economía Aplicada*, Saragossa, juny de 1999.

Barberán R. i altres, "La actuación de la Administración pública central desde la perspectiva regional: Las Balanzas fiscales de las CC.AA. españolas". Ponència presentada al *Encuentro de Economía Pública*. Oviedo, 1999.

Biehl D, Niegsch C, Nimmermann P, "Las infraestructuras según el enfoque del desarrollo regional potencial: análisis teórico y empírico", a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Castells i Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg.117-136.

Bosch N, Parellada M, "Los desequilibrios territoriales en España", en *I Simposio sobre igualdad y distribución de la renta y la riqueza*, Madrid: Fundación Argentaria 1993, IX: pàg.17-54.

Bramley G, "Equalization Grants and Local Expenditure Needs: The Price of Equality", Aldershot, Avebury, 1990.

Bramley G, "Las transferencias de nivelación en el Reino Unido desde una perspectiva comparativa europea", en *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Castells i Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg. 230-256.

Catsambas T, "Regional Impacts of Federal Fiscal Policy", Lexington (Mass.), Lexington Books, 1978.

Castells A. i M. Parellada, "Los desequilibrios territoriales en España", *Primer Simposio sobre igualdad y distribución de la renta y la riqueza*, Fundació Argentària, 1993.

Castells A, Solé A, "Cuantificación de las necesidades de gasto de las Comunidades Autónomas: metodología y aplicación práctica", Departament d'Economia Política, Hisenda Pública i Dret Financer i Tributari de la Universitat de Barcelona – Instituto de Estudios Fiscales, 1998.

Clark Douglas H., 'Assessing Provincial Revenue-raising capacity for Transfers' a E. Ahmad *Financing decentralised expenditures. An international comparison of grants*. Londres, 1997.

CES, 'La Economía sumergida en relación a la Quinta Recomendación del Pacto de Toledo'. *Colección Informes. Consejo Económico y Social*. Madrid, 1999.

Colldeforns M, "*La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat (1986-88)*", Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, 1991.

M.Colldeforns i E.Martínez (1999): "La incidència del Govern central a Catalunya. Una aproximació de balança fiscal, 1986-1994", *Nota d'Economia*, n. 64, 1999.

Correa A. i S. Maluquer, "*Efectes regionals del pressupost europeu a Espanya*", Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, 1998.

Cutler D.M. i L. Steiner *The Geography of Medicare*. NBER, Washington, abril, 1999.

De la Fuente A, "On the Sources of Convergence: A Closer Look at the Spanish Regions", *CEPR Discussion Paper* 1996, num. 1543, Londres.

Esteban JM, "La desigualdad interregional en Europa y en España: descripción y análisis" a *Crecimiento y convergencia en España y Europa*, J.M. Esteban y X. Vives (dirs.), Barcelona, IAE, CSIC, 1994.

Esteban J, "Desigualdad y polarización: una aplicación a la desigualdad interprovincial de la renta en España", *Revista de Economía Aplicada* 1996a, IV(1): pàg. 5-26.

Goerlich FJ, Mas M, "*Capitalización y crecimiento en España y sus regiones 1955-1995*", Fundación BBV, 1996.

Hall R, "Disparidades regionales en Europa durante los años noventa. Una referencia a España y sus regiones", a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Castells i Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg. 21-57.

Keller W.J. , 'Tax incidence. A general equilibrium approach' North Holland, 1980.

King D, "Fiscal Tiers: The Economics of Multi-Level Government", Londres: Allen & Unwin, 1984.

Kotlikoff, *Dynamic Fiscal Policy*, New York, Cambridge Univ. Press 1987.

Lasheras M.A. i A. Zabalza *Documentos de Trabajo de la Fac. de C. Económicas de la Universitat de València*, 1998.

Lee C. i P. Pashardes 'Who pays indirect taxes', Institute for Fiscal Studies Report Series n. 32, 1988.

López Casasnovas G., 'El nuevo sistema de financiación autonómico de la sanidad' *Revista de Administración Sanitaria*, vol. II, abril/juny 1998, n. 6, pàg. 21-34.

López Casasnovas G., al llibre '*Catalunya i Espanya, una relació econòmica i fiscal a revisar*' 340 pàg., article 'Al voltant dels conceptes de desigualtat i solidaritat' pàg. 107-127, 1998.

- López Casanovas G., "Equity and Efficiency Aspects of Regional Redistribution Policies in Spain" a A. Mullins & Ch. Saunders (ed.), *Economic Union in Federal Systems*, The Federation Press, Melbourne, 1995.
- Monasterio C. i I. Zubiri (1997) 'La financiación de las CC.AA.: Balance y propuestas de reforma' *Papeles de Economía Española*, n. 68/60 FIES, Madrid.
- Martínez García E., 'La Balança fiscal de Catalunya amb l'Administració Central', a 'La Balança de pagaments de Catalunya', autors diversos, Institut d'Estudis Autonòmics, 1997.
- Medel B, Molina A, "Enfoques metodológicos sobre la incidencia del gasto público: una panorámica", *Hacienda Pública Española* 1984, 91. Pàg.15-44.
- Norregaard J., "Tax assignment" a T. Ter-Minassian (Ed.) *"Fiscal Federalism"*, FMI., Washington, 1997.
- Parellada M, "La balança de pagaments de Catalunya", Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autonòmics, 1997.
- Pechman Joseph A. 'Who paid taxes?' The Brookings Institution, 1985.
- Pérez García F, "El sistema de financiación de las Comunidades Autónomas: eficiencia y equidad", capítol 7, a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Castells i Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg. 181-216.
- Prud'homme R, "The Potential Role of the EC Budget in the Reduction of Spatial Disparities in a European Economic Monetary Union", *European Economy* 1993, 5.
- Prud'homme R, "Flujos fiscales interregionales en siete países europeos", capítol 11, a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Castells i Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg. 277-307.
- Roemer J. (1998) 'Equality of Opportunity' Harvard Univ. Press.
- Ruiz-Huerta, J., López Laborda, J., Ayala, L. i Martínez López, R. (1995), "Relaciones y contradicciones entre la distribución personal y la distribución espacial de la renta", *Hacienda Pública Española*, 134, pàg. 153-190.
- Serrano J. M, Bandrés E, Barberán R, Cuenca A, Gadea MD, "Las Administraciones públicas centrales y la economía aragonesa (Una estimación de la balanza fiscal)", Saragossa: Consejo Económico y Social de Aragón, 1995.
- Spiekermann B, "Administración fiscal, procedimientos de nivelación, coordinación y relaciones fiscales entre el gobierno federal y los Länder", en *Seminario sobre la corresponsabilidad fiscal y nivelación de recursos*, Institut d'Estudis Autònomic (Ed.), 1995, pàg. 51-88.
- Sandmo A. (1996) 'How far should we go in the redistribution of income?' Norwegian School of Economics, Discussion Paper 18/96, novembre.

Ter-Minassian T. (Ed.) *"Fiscal Federalism"*, FMI, Washington, 1997.

Utrilla A, Sastre M, Urbanos RM, "La territorialización de los ingresos y gastos públicos por Administraciones: dos enfoques alternativos", *Papeles de Economía Española* 1996, 52: 83-93.

Diversos autors, *"La balança de pagaments de Catalunya. Una aproximació als fluxos econòmics amb la resta d'Espanya i l'estranger (1993-1994)"*, Departament d'Economia i Finances i Institut d'Estudis Autonòmics de la Generalitat de Catalunya, 1997.

Wagstaff A. i altres 'Redistributive effects, progressivity and differential tax treatment: Persona Income Taxes in 12 OECD Countries' *Journal of Public Economics*, 1999, pàg. 73-98.

Zabalza A., 'Progressivity and territorial indices of relative fiscal compliance', *Investigaciones Económicas*, vol XXIII, n. 2, maig de 1999, pàg. 147-172

Zimmermann H, "Justificación y lecciones de la nivelación interregional en Alemania", capítol 8, a *Desequilibrios territoriales en España y Europa*, Antoni Castells i Núria Bosch (Eds.), Barcelona: Ariel Economía, 1999, pàg. 217-229.

QUADRE 1. INGRESSOS I DESPESES ANALITZATS¹
M.pts.

	1995	1996	1997	1998
1. INGRESSOS ANALITZATS	19.855.314	21.357.198	23.573.293	25.351.596
1.1.IMPOSTOS I TAXES DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	11.723.696	12.537.729	13.957.953	15.367.001
1.2 ALTRES INGRESSOS DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	59.918	32.956	196.775	330.294
1.3 COTITZACIONS A LA SEGURETAT SOCIAL	7.884.290	8.506.161	9.079.864	9.362.399
1.4 ALTRES INGRESSOS DE LA S.SOCIAL	187.410	280.352	338.701	291.901
2. DESPESES ANALITZADES	21.139.688	22.454.070	22.807.802	24.229.032
2.1.ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	12.246.582	13.078.020	13.165.111	14.289.706
2.1.1. DESPESES VÀRIES DE L'ESTAT I OAAA AD. I ENS	8.946.039	9.583.785	9.633.658	10.451.301
2.1.2.SANITAT I SERVEIS SOCIALS	3.300.543	3.494.235	3.531.453	3.838.405
2.3 PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA S.SOCIAL	7.104.350	7.677.546	8.003.998	8.331.377
2.4.PRESTACIONS DE L'INEM I DEL FOGASA	1.559.032	1.456.109	1.398.188	1.347.201
2.5. PRESTACIONS DE LES MÚTUES DE FUNCIONARIS	64.688	71.892	77.705	85.540
2.6.ALTRES DESPESES DE LA S.SOCIAL	165.036	170.504	162.800	175.207
Dèficit "numèric" (ingressos analitzats-despeses analitzades)	-1.284.374	-1.096.872	765.491	1.122.564

1. No inclou el saldo del Govern central amb l'exterior

Quadre 2 Total Ingressos de l'Estat

	Xifres en milions ptes.			
	1995	1996	1997	1998
TOTAL INGRESSOS DE L'ESTAT	18.728.658	22.372.577	29.130.823	27.156.797
CAPÍTOL 1 Impostos directes	5.991.386	6.438.405	7.405.094	8.058.734
CAPÍTOL 2 Impostos indirectes	5.472.574	5.819.229	6.291.946	7.023.493
CAPÍTOL 3 Taxes i altres (1)	135.701	144.244	132.814	154.770
CAPÍTOL 4 Transferències corrents	480.742	513.496	672.104	841.700
DEL PROPI S.PÚBLIC CENTRAL	423.618	482.679	527.022	575.500
DE L'EXTERIOR	121	100	386	15.300
DEL PAIS BASC I NAVARRA	38.911	13.552	117.328	193.100
ALTRES DE L'INTERIOR	18.092	17.165	27.368	57.800
CAPÍTOL 5 Ingressos patrimonials	870.667	944.833	1.285.032	1.248.300
PROVINENTS DEL PROPI S.PÚBLIC CENTRAL	706.075	738.333	1.187.262	1.143.200
ALTRES	164.592	206.500	97.770	105.100
CAPÍTOL 6 Ingr. Alienació d'inversions reals	9.635	12.013	25.748	28.100
CAPÍTOL 7 Transferències de capital	369.795	335.369	281.545	329.400
DEL PROPI SECTOR PÚBLIC CENTRAL	3.358	662	0	0
DE L'EXTERIOR	366.344	334.082	280.891	328.300
DE L'INTERIOR	93	625	654	1.100
CAPÍTOL 8 Var. Actius financers	163.706	203.512	248.774	180.200
CAPÍTOL 9 Var. Passius financers	5.234.452	7.961.476	12.787.766	9.292.100
Total ingressos no financers	13.330.500	14.207.589	16.094.283	17.684.497

(1) Inclou només les recaptades per l'AEAT.

QUADRE 3, INGRESSOS DE L'ESTAT ANALITZATS

M.pts.

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
TOTAL INGRESSOS DE L'ESTAT ANALITZATS	11.656.757	12.433.220	13.975.204	15.488.997
CAPÍTOL 1 Impostos directes	5.991.386	6.438.405	7.405.094	8.058.734
CAPÍTOL 2 Impostos indirectes	5.472.574	5.819.229	6.291.946	7.023.493
CAPÍTOL 3 Taxes i altres ¹	135.701	144.244	132.814	154.770
CAPÍTOL 4 Transferències corrents	57.003	30.717	144.696	250.900
DEL PAIS BASC I NAVARRA	38.911	13.552	117.328	193.100
ALTRES DE L'INTERIOR	18.092	17.165	27.368	57.800
CAPÍTOL 7 Transferències de capital	93	625	654	1.100

(1) Inclou només les recaptades per l'AEAT.

QUADRE 4

Ingressos de l'Estat analitzats, en percentatges

	1995	1996	1997	1998
ESTAT analitzats/total ingressos no financers	87,44%	87,51%	86,83%	87,59%
CAPÍTOL 1 Impostos directes analitzats/total cap.1	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
CAPÍTOL 2 Impostos indirectes analitzats/total cap.2	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
CAPÍTOL 3 Taxes i altres analitzats/total cap.3	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
CAPÍTOL 4 Transferències corrents analitzades/total cap.4	11,86%	5,98%	21,53%	29,81%
CAPÍTOL 7 Transferències de capital analitzades/total cap.7	0,03%	0,19%	0,23%	0,33%

Quadre 5. Hipòtesis i indicadors d'incidència dels tributs de l'Estat

Impostos	Hipòtesi d'incidència	Indicadors de territorialització
IRPF	No translació	Quotes líquides a Catalunya (excepte any 98 recaptació)
Impost de Societats	Variant 1: incidència sobre els beneficis	Excedent Brut d'Explotació
	Variant 2: translació per igual a consumidors, assalariats i als beneficis	Consum economies domèstiques, remuneració assalariats i EBE
	Variant 3: en funció de l'activitat econòmica	VAB cf
IVA	Incidència sobre el consum	Consum economies domèstiques (CFFR)
Impostos Especials, excepte els relacionats explícitament ⁽¹⁾	Incidència sobre el consum de béns gravats	Consum de béns gravats (aliments, begudes i tabac)
Impost sobre determinats mitjans de transports	Adquirents	Recaptació a Catalunya
Imposició sobre tràfic exterior	Consumidors	Consum economies domèstiques (CFFR)
IGTE i altres impostos extingits		Recaptació a les DTHC
Impost sobre l'electricitat	Incidència sobre el consum	Consum d'energia elèctrica (KWh)
Taxes	Recaptació al territori, ajustada per la recaptació a la DGT	Recaptació a la DTHC i ajust (per VAB) de la recaptació a la DGT

(1) Per l' I.E. D'Hidrocarburs i el Cànon d'Investigació i Explotació d'Hidrocarburs, l'indicador de territorialització utilitzat és el consum d'hidrocarburs); pel Monopoli Fiscal de Petrolis és les vendes de productes petrolífers.

DTHC: Direcció Territorial d'Hisenda a Catalunya

DGT: Direcció General del Tresor

Quadre 6. Incidència a Catalunya dels ingressos tributaris de l'Estat

M. ptes.

	1995	1996	1997	1998 (6)
CATALUNYA - mitjana	2.356.082	2.546.217	2.915.063	3.089.370
IMPOSTOS DIRECTES (mitjana)	1.332.822	1.434.012	1.645.615	1.728.131
IRPF (86-Recaptació; 87/97-Quota Líquida; 98 recaptació)	1.070.359	1.142.501	1.178.893	1.229.897
SOCIETATS mitjana (1)	262.472	291.509	466.719	498.234
límit superior (2)	270.624	302.462	487.230	519.534
límit inferior (3)	254.320	280.555	446.208	476.934
CANON INVESTIGACIO I EXPL. HIDROCARBURS	2	1	1	--
IMPOSTOS EXTINGITS PER SUPRESSIO	-11	1	1	n.d.
I. SUCCESSIONS	--	--	--	--
I. PATRIMONI PERSONES FISQUES	--	--	--	--
I. ESPECIAL S/ BENS INMB ENTIT. NO RESID	0	0	0	0
IMPOSTOS INDIRECTES	999.785	1.081.668	1.248.845	1.361.239
I.V.A	680.775	733.030	809.063	885.836
I.E ALCOHOL I BEGUDES DERIVADES (4)	15.733	17.540	378.833	427.904
I.E CERVESA	5.755	5.552		
PRODUCTES INTERMIJOS	679	789		
I.E HIDROCARBURS	177.619	200.247		
I.E TABACS	68.795	80.675		
I. DETERMINATS MITJANS DE TRANSPORT	25.814	23.542	26.597	n.d.
T.E TARIFA EXTERIOR COMUNA	18.123	17.123	19.635	23.067
T.E ALTRES DRETS ARANZELARIS	69	24	69	--
EXACCIONS AGRICOLES	4.040	994	823	1.168
M. F. PETROLIS	417	153	0	--
PRODUCCIO I EMMGATZAMENT SUCRE	1.786	1.638	1.406	1.282
I. TRAFIC EMPRESAS	-61	387	119	n.d.
IMPOST SOBRE ELECTRICITAT (I. ESPECIAL) (5)	--	--	--	15.927
IMPOST SOBRE PRIMES D'ASSEGURANÇA (IPS)	--	--	12.251	21.982
I. INDIRECTES EXTINGITS	243	-26	48	n.d.
TAXES I ALTRES INGRESSOS	23.474	30.537	20.603	n.d.

(1) Per l'any 1997 inclou el Gravamen de Revalorització del R.D. Llei 7/96. L'any 1998 inclou les recaptacions realitzades per aquest concepte, procedents de l'any 1997.

(2) Correspon a la variant 1 d'incidència.

(3) Els anys 1995 i 1996 correspon a la variant 2 d'incidència; els anys 1997 i 1998 a la variant 3.

(4) Pels anys 1997 i 1998 s'inclouen en aquest concepte els impostos següents: sobre l'alcohol, begudes derivades i productes intermitjos, sobre la cervesa, sobre les labors del tabac, sobre hidrocarburs, M.F. Petrolis (any 1997), i l'impost especial sobre l'electricitat (any 98). Perquè no s'ha obtingut la informació desglossada per a cada impost, corresponent als concertats amb les comunitats forals.

(5) Estimat sense incloure la recaptació al País Basc i Navarra. Aquesta estimació és superior a la que resulta aplicant el CFABT que està inclòs l'any 1998 dins de l'apartat "impost sobre alcohol".

(6) No inclou les taxes, ja que la informació territorialitzada no estava disponible en el moment de realitzar l'estudi.

Quadre 7. Recaptació de l'Estat per Ingressos tributaris

M. ptes.

	1995	1996	1997	1998
ESTAT	11.599.661	12.401.878	13.829.854	15.236.997
<u>IMPOSTOS DIRECTES</u>	5.991.386	6.438.405	7.405.094	8.058.734
IRPF (95 a 97-Quota Líquida; 98 recaptació)	4.697.538	5.031.303	5.164.115	5.694.318
SOCIETATS (1)	1.265.346	1.378.344	2.206.940	2.324.572
CANON INVESTIGACIO I EXPL. HIDROCARBURS	15	10	9	--
IMPOSTOS EXTINGITS PER SUPRESSIO	52	70	111	-131
I. SUCCESSIONS	227	217	209	469
I. PATRIMONI PERSONES FISQUES	27.648	27.898	33.710	39.506
I. ESPECIAL S/ BENS INMB ENTIT. NO RESID	560	563	--	--
<u>IMPOSTOS INDIRECTES</u>	5.472.574	5.819.229	6.291.946	7.023.493
I. TRANSMISSIONS PATRIMONIALS	681	1.104	1.064	1.090
I. ACTES JURIDICS DOCUMENTATS	38.465	28.524	14.894	497
I.V.A	3.383.728	3.624.588	4.018.053	4.365.948
I.E ALCOHOL I BEGUDES DERIVADES	87.227	97.231	94.022	114.533
I.E CERVESA	31.905	30.774	27.450	29.574
PRODUCTES INTERMIJOS	3.763	4.373	3.915	3.605
I.E HIDROCARBURS	1.286.241	1.361.725	1.318.606	1.397.612
I.E TABACS	381.408	447.203	501.535	612.253
I. DETERMINATS MITJANS DE TRANSPORT	121.030	112.561	125.333	151.119
T.E TARIFA EXTERIOR COMUNA	99.471	93.867	107.648	126.463
T.E ALTRES DRETS ARANZELARIS	379	130	381	--
EXACCIONS AGRICOLES	22.176	5.449	4.514	6.402
M. F. PETROLIS	2.477	908	7	--
PRODUCCIO I EMMGATZAMENT SUCRE	9.900	9.079	7.796	7.106
I. TRAFIC EMPRESES	3.769	4.040	2.410	2.704
IMPOST SOBRE ELECTRICITAT (2)	--	--	--	84.070
IMPOST SOBRE PRIMES D'ASSEGURANÇA (IPS)	--	--	67.167	120.517
I. INDIRECTES EXTINGITS	-46	-2.327	-2.849	--
<u>TAXES I ALTRES INGRESSOS</u>	135.701	144.244	132.814	154.770
RECARRECS APREMI, DEMORA, ETC	80.494	86.867	78.161	n.d.
ALTRES	1.729	5.021	1.444	86.227
TAXES JOC	53.478	52.356	53.209	51.920

(1) Per l'any 1997 inclou el Gravamen de Revalorització del R.D. Llei 7/96. La recaptació per l'IS augmenta l'any 1997 un 52'5%, degut bàsicament a la recaptació per pagaments fraccionats, que augmentà considerablement degut al canvi en la normativa sobre pagaments fraccionats establerta per la Llei 12/1996 de 30 de desembre de PGE pel 1997.

(2) No inclou la recaptació al País Basc i Navarra.

Quadre 8. Catalunya respecte Estat, en percentatge respecte de cada tipus d'ingrés

	Anys			
	1995	1996	1997	1998
CATALUNYA - mitjana	20,31%	20,53%	21,08%	20,28%
<u>IMPOSTOS DIRECTES</u>	22,25%	22,27%	22,22%	21,44%
IRPF (95/97-Quota Líquida; 98 recaptació)(1)	22,79%	22,71%	22,83%	21,60%
SOCIETATS mitjana	20,74%	21,15%	21,15%	21,43%
CANON INVESTIGACIO I EXPL. HIDROCARBURS	13,81%	14,71%	15,47%	--
<u>IMPOSTOS INDIRECTES</u>	18,27%	18,59%	19,85%	19,38%
I.V.A	20,12%	20,22%	20,14%	20,29%
I.E ALCOHOL I BEGUDES DERIVADES	18,04%	18,04%	19,47%	19,83%
I.E CERVESA	18,04%	18,04%		
PRODUCTES INTERMIJOS	18,04%	18,04%		
I.E HIDROCARBURS	13,81%	14,71%		
I.E TABACS	18,04%	18,04%		
I. DETERMINATS MITJANS DE TRANSPORT	21,33%	20,91%	21,22%	--
T.E TARIFA EXTERIOR COMUNA	18,22%	18,24%	18,24%	18,24%
T.E ALTRES DRETS ARANZELARIS	18,22%	18,24%	18,24%	--
EXACCIONS AGRICOLES	18,22%	18,24%	18,24%	18,24%
M. F. PETROLIS	16,82%	16,82%		--
PRODUCCIO I EMMGATZAMENT SUCRE	18,04%	18,04%	18,04%	18,04%
I. TRAFIC EMPRESSES	-1,62%	9,58%	4,94%	--
IMPOST SOBRE ELECTRICITAT (I. ESPECIAL)	--	--	--	18,94%
IMPOST SOBRE PRIMES D'ASSEGURANÇA (IPS)	--	--	18,24%	18,24%
I. INDIRECTES EXTINGITS				--
<u>TAXES I ALTRES INGRESSOS</u>	17,30%	21,17%	15,51%	--

(1) Pels anys 1995 a 1997 és el resultat de divisions entre QL (Catalunya i Espanya). Per l'any 1998 és el resultat de divisió entre recaptacions.

Quadre 9. Incidència a Catalunya dels ingressos de l'Estat analitzats
M.Ptes.

	1995	1996	1997	1998 (2)
1. Ingressos tributaris de l'Estat ¹	11.599.661	12.401.878	13.829.854	15.236.997
Incidència a Catalunya	2.356.082	2.546.217	2.915.063	3.089.370
%	20,31%	20,53%	21,08%	20,28%
2. Altres ingressos de l'Estat (transferències)	57.096	31.342	145.350	252.000
Incidència a Catalunya	154	313	184	997
3. Total ingressos de l'Estat analitzats (1+2)	11.656.757	12.433.220	13.975.204	15.488.997
Incidència a Catalunya	2.356.237	2.546.530	2.915.247	3.090.367
%	20,21%	20,48%	20,86%	19,95%

1. S'inclouen ingressos per tributs que en el seu moment no eren cedits a algunes CCAA.

2. L'any 1998 el percentatge està influït pel fet que per l'IRPF s'han utilitzat dades de recaptació en comptes de QL.

Quadre 10. Ingressos dels OAAA Administratius i ens i contribució de Catalunya

M.ptes.

	1995	1996	1997	1998
1. TOTAL INGRESSOS	3.039.153	2.662.187	2.718.219	2.883.710
Capítol I	1.643.775	1.743.016	1.918.243	1.971.518
Capítol III	124.035	135.851	128.099	130.004
Capítol IV	1.111.854	697.970	593.896	635.402
Capítol V	7.465	6.161	6.222	5.540
Capítol VI	8.066	6.585	14.663	11.844
Capítol VII	137.687	70.225	56.084	128.180
Capítol VIII	6.270	2.378	922	1.209
Capítol IX	1	1	90	13
<i>Transferències internes del Sector Públic Central</i>	1.182.289	702.345	509.824	581.261
<i>Transferències de l'exterior</i>	64.430	64.236	88.731	104.028
2. INGRESSOS ANALITZATS (1)	126.857	137.465	179.524	208.298
2.2.1. Procedents de Catalunya	24.329	26.464	32.495	37.092
% respecte ingressos analitzats	19,18%	19,25%	18,10%	17,81%

(1) S'extrauen els ingressos del capítol 1 que s'analitzen dins de la seguretat social (per tant el cap.1), les transferències rebudes del propi S.P. Central, les de l'exterior, i els ingressos pels capítols 5, 6, 8, 9.

Quadre 11. Variants d'incidència de les cotitzacions i indicadors de territorialització

Variants i hipòtesi d'incidència	Indicadors de territorialització
Variant 1 (no translació)	Treballadors: recaptació a Catalunya Empresaris: recaptació a Catalunya
Variant 2 (treballadors: no translació; empresaris: translació per igual al consum, remuneració assalariats i el capital)	Treballadors: recaptació a Catalunya Empresaris: consum economies domèstiques, remuneració d'assalariats, EBE

Quadre 12. Incidència a Catalunya dels Ingressos per cotitzacions
M. Ptes.

Anys	Total cotitzacions	Aportació de Catalunya			
		Variant 1	Variant 2	Mitjana	mitjana/total
1995	7.884.290	1.533.885	1.480.550	1.507.217	19,12%
1996	8.506.161	1.650.665	1.589.791	1.620.228	19,05%
1997	9.079.864	1.732.029	1.723.900	1.727.964	19,03%
1998	9.362.399	1.812.411	1.776.885	1.794.648	19,17%

No inclouen ingressos per cotitzacions de les mútues patronals.

Quadre 13. Ingressos de seguretat social. M.pts.

	anys			
	1995	1996	1997	1998
1. TOTAL INGRESSOS ANALITZATS	7.426.602	8.280.345	9.213.567	9.551.828
Ingressos per cotitzacions (1)(*)	7.239.192	7.999.993	8.874.865	9.259.926
Altres ingressos (Capítol 3 i 4)	187.410	280.352	338.701	291.901
1.2. Incidència a Catalunya (estimació mitjana)	1.420.556	1.575.658	1.736.501	1.820.681
% respecte (1)	19,13%	19,03%	18,85%	19,06%
Estimació màxima	1.445.042	1.604.284	1.740.474	1.838.250
Estimació mínima	1.396.071	1.547.032	1.732.529	1.803.113
- Ingressos per cotitzacions (est. mitjana)(*)	1.383.896	1.523.815	1.688.952	1.775.005
Estimació màxima	1.408.381	1.552.441	1.692.924	1.792.574
Estimació mínima	1.359.410	1.495.189	1.684.979	1.757.437
- Altres ingressos (Capítol 3 i 4)	36.661	51.843	47.550	45.676

(*) Extrets els imports destinats a finançar la sanitat, anys 1995 a 1998.

Quadre 14

DESPESES DE L'ESTAT (M.ptes)

		1995	1996	1997	1998
1.	TOTAL DESPESA DE L'ESTAT	19.871.362	22.020.489	30.437.799	29.742.517
2.	DESPESES FINANCERES	4.839.175	6.394.782	14.555.091	12.780.979
	Capítol 3 (interessos)	2.915.446	3.372.673	3.596.057	3.350.545
	Capítol 9 (amortitzacions)	1.923.729	3.022.109	10.959.034	9.430.434
3.	CAPÍTOL 8	724.441	694.441	895.723	937.871
4.	TRANSFERÈNCIES INTERNES	4.982.902	4.869.617	4.761.542	5.249.465
	4.1. A l'Ad. Central	4.592.760	4.438.103	4.433.195	4.889.721
	4.2. Al S.P. Empresarial	390.142	431.515	328.347	359.744
5.	DESPESES A L'EXTERIOR	1.030.623	1.089.447	1.227.780	1.245.029
6.	TOTAL A DISTRIBUIR TERRITORIALMENT (1-2-3-4-5)	8.294.221	8.972.201	8.997.663	9.529.172

Quadre 15. Despeses de l'Estat

1995 1996 1997 1998

6.	TOTAL A DISTRIBUIR TERRITORIALMENT	8.294.221	8.972.201	8.997.663	9.529.172
	6.1. TERRITORIALITZAT	6.558.891	6.967.249	7.123.856	7.646.350
	6.1.1. Catalunya	860.233	912.564	984.549	1.038.938
	6.1.2. Resta Espanya	5.698.658	6.054.685	6.139.307	6.607.413
	6.2. NO TERRITORIALITZAT	1.735.330	2.004.952	1.873.807	1.882.822
	6.2.1. NO IMPUTABLE a Catalunya	889.203	994.587	988.709	680.359
	6.2.2. IMPUTABLE en part a Catalunya	846.127	1.010.366	885.098	1.202.462
	6.2.2.1 Estimat a Catalunya	128.922	141.471	135.821	163.952
	6.2.2.2 Estimat a Resta Espanya	717.205	868.894	749.277	1.038.510

Quadre 16

DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LES DESPESES DE L'ESTAT

	1995	1996	1997	1998
DESPESES DE L'ESTAT OBJECTE DE DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL	8.294.221	8.972.201	8.997.663	9.529.172
Total a Catalunya (6.1.1+6.2.2.1)	989.155	1.054.035	1.120.370	1.202.890
Total Resta d'Espanya (6.1.2+ 6.2.1+ 6.2.2.2)	7.305.066	7.918.166	7.877.293	8.326.282
Cat/total	11,93%	11,75%	12,45%	12,62%

Quadre 17. Despeses analitzades, en percentatges

	1995	1996	1997	1998
6 TOTAL DESPESA ESTAT per A DISTRIBUIR TERRITORIALMENT	100%	100%	100%	100%
6.1 TERRITORIALITZADA	79,08%	77,65%	79,17%	80,24%
6.1.1. Catalunya	10,37%	10,17%	10,94%	10,90%
6.1.2. Resta Espanya	68,71%	67,48%	68,23%	69,34%
6.2 NO TERRITORIALITZADA	20,92%	22,35%	20,83%	19,76%
6.2.1. NO IMPUTABLE a Catalunya	10,72%	11,09%	10,99%	7,14%
6.2.2. IMPUTABLE	10,20%	11,26%	9,84%	12,62%
6.2.2.1 A Catalunya	1,55%	1,58%	1,51%	1,72%
6.2.2.2 A Resta Espanya	8,65%	9,68%	8,33%	10,90%

CATALUNYA/TOTAL	11,93%	11,75%	12,45%	12,62%
RESTA CCAA/TOTAL	88,07%	88,25%	87,55%	87,38%
TERRITORIALITZADA A CATALUNYA/TOTAL TERRITORIALITZADA	13,12%	13,10%	13,82%	13,59%
TERRITORIALITZADA A RESTA CCAA/TOTAL TERRITORIALITZADA	86,88%	86,90%	86,18%	86,41%
IMPUTADA A CATALUNYA/TOTAL NO TERRITORIALITZADA	7,43%	7,06%	7,25%	8,71%
IMPUTADA A RESTA CCAA/TOTAL NO TERRITORIALITZADA	92,57%	92,94%	92,75%	91,29%
IMPUTADA A CATALUNYA/IMPUTABLE	15,24%	14,00%	15,35%	13,63%
IMPUTADA A RESTA CCAA/IMPUTABLE	84,76%	86,00%	84,65%	86,37%

Quadre 18

DESPESA DE L'ESTAT a l'interior. Composició per capítols

M.ptes.

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	8.294.221	8.972.201	8.997.663	9.529.172
CAP.1	2.721.287	2.938.645	2.919.166	2.994.040
CAP.2	375.102	414.912	365.653	374.270
CAP.4	3.868.076	4.245.376	4.370.770	4.653.397
Secció 32	3.148.828	3.514.463	3.255.492	3.372.779
Tram autonòmic IRPF	—	—	593.266	679.023
CAP.6	867.518	880.474	792.448	943.472
CAP.7	462.239	492.794	549.626	563.993

Quadre 19**COMPOSICIÓ DE LA DESPESA DE L'ESTAT ANALITZADA**

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
CAP.1	32,81%	32,75%	32,44%	31,42%
CAP.2	4,52%	4,62%	4,06%	3,93%
CAP.4	46,64%	47,32%	48,58%	48,83%
Secció 32	37,90%	39,17%	36,18%	35,39%
Tram autonòmic IRPF	—	—	6,59%	7,13%
CAP.6	10,46%	9,81%	8,81%	9,90%
CAP.7	5,57%	5,49%	6,11%	5,92%

QUADRE 20

DESPESA ESTIMADA DEL SUBSECTOR ESTAT A CATALUNYA. COMPOSICIÓ PER CAPÍTOLS¹ M.ptes.

	1995	1996	1997	1998
TOTAL A CATALUNYA	989.155 100%	1.054.035 100%	1.120.370 100%	1.202.890 100%
CAP.1	180.328 18,23%	181.916 17,26%	177.229 15,82%	205.665 17,10%
CAP.2	17.710 1,79%	17.043 1,62%	13.522 1,21%	14.734 1,22%
CAP.4	666.998 67,43%	726.891 68,96%	821.083 73,29%	826.483 68,71%
Secció 32	604.304	652.687	600.439	580.719
Tram autonòmic IRPF	—	—	161.314	184.648
Subtotal	604.304 61,09%	652.687 61,92%	761.753 67,99%	765.366 63,63%
CAP.6	72.936 7,37%	83.795 7,95%	63.232 5,64%	105.443 8,77%
CAP.7	51.183 5,17%	44.388 4,21%	45.303 4,04%	50.564 4,20%
Secció 32	2.500	3.036	4.300	2.012

¹ La despesa de l'Estat a què fa referència és l'analitzada en aquest treball.

QUADRE 21**DESPESA A CATALUNYA RESPECTE LA DESPESA ANALITZADA DEL SUBSECTOR ESTAT
PER CAPÍTOLS***

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	11,93%	11,75%	12,45%	12,62%
CAP.1	6,63%	6,19%	6,07%	6,87%
CAP.2	4,72%	4,11%	3,70%	3,94%
CAP.4	17,24%	17,12%	18,79%	17,76%
Secció 32 (1)	19,22%	18,57%	18,44%	17,22%
Tram autonòmic IRPF (1)	—	—	27,19%	27,19%
CAP.6	8,41%	9,52%	7,98%	11,18%
CAP.7	11,07%	9,01%	8,24%	8,97%

* Extreient la despesa de l'Estat a l'exterior

(1) El percentatge de la secció 32 i el tram autonòmic s'ha calculat respecte el total de l'Estat, per a cada concepte

Quadre 22

**DESPESA TERRITORIALITZADA A CATALUNYA AL SICOP, RESPECTE
TOTAL DESPESA DE L' ESTAT ANALITZADA
COMPOSICIÓ PER CAPÍTOLS**

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	10,37%	10,17%	10,94%	10,90%
CAP.1	3,44%	3,09%	2,90%	2,80%
CAP.2	2,30%	1,19%	1,16%	1,06%
CAP.4	16,68%	16,50%	18,39%	17,39%
Secció 32	19,22%	18,57%	18,44%	17,22%
Tram autonòmic IRPF	--	--	27,19%	27,19%
	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
CAP.6	7,29%	8,51%	6,17%	9,90%
CAP.7	10,68%	8,39%	7,80%	8,59%

La secció 32 està quasi íntegrament territorialitzada.

QUADRE 23.
DESPESA EN SANITAT I SERVEIS SOCIALS, M.pts.

1.995

	TOTAL	INSALUD	IMSERSO	ISM
TOTAL DESPESA ANALITZADA	3.300.603	3.133.064	152.148	15.391
A Catalunya	551.424	532.522	18.540	362
1 DESPESES DE PERSONAL	671.776	627.642	35.319	8.816
A Catalunya	328	0	68	259
2 COMPRES CORRENTS	397.442	358.566	32.596	6.280
A Catalunya	3.429	1.887	1.441	102
4 TRANSFERÈNCIES CORRENTS	2.184.018	2.106.669	77.339	9
A Catalunya	547.574	530.635	16.939	0
6 INVERSIONS REALS	46.086	40.187	5.613	286
A Catalunya	1	0	0	1
7 TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	1.280	0	1.280	0
A Catalunya	92	0	92	0

1996

	TOTAL	INSALUD	IMSERSO	ISM
TOTAL DESPESA ANALITZADA	3.494.370	3.330.052	147.643	16.676
A Catalunya	579.705	560.559	18.776	371
1 DESPESES DE PERSONAL	681.069	660.330	13.228	7.511
A Catalunya	331	0	72	260
2 COMPRES CORRENTS	399.034	377.265	17.532	4.237
A Catalunya	4.448	2.881	1.456	111
4 TRANSFERÈNCIES CORRENTS	2.373.070	2.256.169	112.771	4.130
A Catalunya	574.884	557.678	17.207	0
6 INVERSIONS REALS	40.027	36.288	2.942	797
A Catalunya	0	0	0	0
7 TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	1.170	0	1.170	0
A Catalunya	42	0	42	0

Quadre 23. Cont.

1997

	TOTAL	INSALUD	IMSERSO	ISM
TOTAL DESPESA ANALITZADA	3.531.509	3.360.632	154.429	16.448
A Catalunya	594.586	575.261	18.943	382
1 DESPESES DE PERSONAL	687.883	672.098	9.930	5.855
A Catalunya	340	0	79	261
2 COMPRES CORRENTS	379.797	360.602	15.875	3.320
A Catalunya	1.681	0	1.561	120
4 TRANSFERÈNCIES CORRENTS	2.415.212	2.282.906	125.330	6.976
A Catalunya	592.556	575.261	17.295	0
6 INVERSIONS REALS	44.063	41.468	2.298	297
A Catalunya	2	0	0	2
7 TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	4.554	3.557	996	0
A Catalunya	8	0	8	0

1998

	TOTAL	INSALUD	IMSERSO	ISM
TOTAL DESPESA ANALITZADA	3.838.541	3.659.750	161.809	16.982
A Catalunya	651.379	630.839	20.154	386
1 DESPESES DE PERSONAL	714.389	699.021	9.463	5.905
A Catalunya	202	0	74	129
2 COMPRES CORRENTS	424.000	404.939	15.866	3.195

A Catalunya	1.820	0	1.737	82
4 TRANSFERÈNCIES CORRENTS	2.639.961	2.499.827	132.509	7.626
A Catalunya	649.206	630.839	18.192	175
6 INVERSIONS REALS	55.831	53.839	1.738	255
A Catalunya	0	0	0	0
7 TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	4.359	2.125	2.234	0
A Catalunya	151	0	151	0

QUADRE 24**DESPESES DELS ORGANISMES AUTÒNOMS ADMINISTRATIUS I ENS (*)**

M.pts.

		Anys			
		1995	1996	1997	1998
1. TOTAL DESPESA		2.889.374	2.597.792	2.589.280	2.915.673
Capítol I		209.567	209.209	210.400	219.531
Capítol II		201.642	204.162	221.182	237.132
Capítol III		3.339	150	277	285
Capítol IV		2.324.525	2.078.653	2.063.500	2.275.194
	1.1. Transferències a l'Estat, OOAAdministratius i S.social	574.691	435.061	459.836	519.630
	1.2. Transf. Al s.p. Empresarial	881	860	1.529	23.673
	1.3 Transf. Analitzades dins la s.social ¹	1.559.032	1.456.109	1.398.188	1.347.201
Capítol VI		97.150	91.707	79.609	103.178
Capítol VII		41.925	11.270	13.791	79.511
	1.4 Transferències a l'Estat, OOAAdministratius i S.social	804	721	0	2.300
	1.5 Transf. Al s.p. Empresarial	554	1.434	453	0
Capítol VIII		2.672	2.156	509	550
Capítol IX		8.554	488	12	292
(Despesa a l'exterior (caps. 4 i 7)		22.342	17.340	14.776	14.073
2. DESPESA ANALITZADA (no inclou la destinada a l'estranger)		716.506	683.476	713.700	1.007.669
Capítol I		209.567	209.209	210.400	219.531
Capítol II		201.642	204.162	221.182	237.132
Capítol IV (c.IV-1.1.-1.2-1.3)		189.922	186.623	203.947	384.690
Capítol VI		97.150	91.707	79.609	103.178
Capítol VII (C.VII-1.4-1.5)		40.567	9.115	13.338	77.211

(*) Inclou les prestacions de les mútues de funcionaris (quadre 30).

(1) Aquesta xifra es veria augmentada pels imports corresponents a les mútues de funcionaris que es mostren al quadre 30.

QUADRE 25. DESPESES DELS OAAA I ENS

	Anys			
	1995	1996	1997	1998
2.1. DESPESA ESTIMADA A CATALUNYA *	71.800	67.416	71.981	102.656
Capítol I	23.147	23.661	23.655	23.969
Capítol II	19.171	19.360	20.626	21.556
Capítol IV	21.145	20.631	23.280	51.209
Capítol VI	2.432	2.597	2.538	3.694
Capítol VII	5.906	1.168	1.883	2.229
% respecte despesa analitzada	10,02%	9,86%	10,09%	10,19%
2.3. DESPESA ESTIMADA A ALTRES CCAA	644.705	616.059	641.719	905.013

(*) Inclou les corresponents a les mútues de funcionaris, imports que es mostren al quadre 30.

QUADRE 26. DESPESES ANALITZADES DE SEGURETAT SOCIAL*
M.PTES.

	1995	1996	1997	1998
TOTAL DESPESES S.S. ANALITZADES	8.828.418	9.304.158	9.564.986	9.854.403
1. PRESTACIONS ECONÒMIQUES	7.104.350	7.677.546	8.003.998	8.331.377
1.1. PENSIONS	6.352.663	6.904.501	7.283.608	7.673.614
1.2. ALTRES	751.687	773.045	720.391	657.762
2. PRESTACIONS VINCULADES A L'ATUR	1.559.032	1.456.109	1.398.188	1.347.201
2.1. DE L'INEM	1.481.744	1.378.821	1.318.550	1.267.986
2.2. DEL FOGASA	77.288	77.288	79.638	79.215
3. ALTRES DESPESES	165.036	170.504	162.800	175.826
3.1. REMUNERACIONS DE PERSONAL	108.233	113.695	115.885	122.701
3.2. COMPRES DE BÉNS I SERVEIS	34.118	36.320	33.732	34.132
3.3. INVERSIONS	22.686	20.488	13.183	18.374
3.4. TRANSFERENCIES DE CAPITAL	0	0	0	0
3.5. ALTRES	0	0	0	618

(*) No inclou les de les mútues de funcionaris.

QUADRE 27. DESPESES A CATALUNYA, DE SEGURETAT SOCIAL*
M.PTS.

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
TOTAL DESPESES A CATALUNYA	1.531.548	1.610.955	1.650.768	1.684.797
1. PRESTACIONS ECONÒMIQUES	1.262.705	1.373.175	1.431.653	1.489.782
PENSIONS	1.122.870	1.232.343	1.302.098	1.375.233
ALTRES	139.835	140.832	129.555	114.548
2. PRESTACIONS VINCULADES A L'ATUR	248.631	217.108	199.131	175.963
2.1. DE L'INEM	224.457	198.199	178.622	154.232
2.2. DEL FOGASA	24.174	18.909	20.509	21.731
4. ALTRES DESPESES	20.213	20.671	19.984	19.052
4.1. REMUNERACIONS DE PERSONAL	13.837	14.424	14.534	14.770
4.2. COMPRES DE BÉNS I SERVEIS	4.191	4.105	3.971	3.560
4.3. INVERSIONS	2.185	2.142	1.479	722

(*) No inclou les de les mútues de funcionaris.

QUADRE 28

COMPOSICIÓ DE LES DESPESES DE SEGURETAT SOCIAL A CATALUNYA

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
TOTAL DESPESES A CATALUNYA	100%	100%	100%	100%
1. PRESTACIONS ECONÒMIQUES	82,45%	85,24%	86,73%	88,43%
PENSIONS/PREST.ECONÒMIQUES	88,93%	89,74%	90,95%	92,31%
ALTRES/PREST. ECONÒMIQUES	11,07%	10,26%	9,05%	7,69%
2. PRESTACIONS VINCULADES A L'ATUR	16,23%	13,48%	12,06%	10,44%
2.1. DE L'INEM	14,66%	12,30%	10,82%	9,15%
2.2. DEL FOGASA	1,58%	1,17%	1,24%	1,29%
4. ALTRES DESPESES	1,32%	1,28%	1,21%	1,13%

(*) No inclou les de les mútues de funcionaris.

QUADRE 29**PARTICIPACIÓ DE CATALUNYA EN LES DESPESES DE SEGURETAT SOCIAL***

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
TOTAL DESPESES	17,35%	17,31%	17,26%	17,10%
1. PRESTACIONS ECONÒMIQUES	17,77%	17,89%	17,89%	17,88%
PENSIONS	17,68%	17,85%	17,88%	17,92%
ALTRES	18,60%	18,22%	17,98%	17,41%
2. PRESTACIONS VINCULADES A L'ATUR	15,95%	14,91%	14,24%	13,06%
2.1. DE L'INEM	15,15%	14,37%	13,55%	12,16%
2.2. DEL FOGASA	31,28%	24,47%	25,75%	27,43%
4. ALTRES DESPESES	12,25%	12,12%	12,28%	10,84%

(*) No inclou les de les mútues de funcionaris.

Quadre 30. Despeses de les mútues de funcionaris

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
PRESTACIONS DE LES MÚTUTES DE FUNCIONARIS	64.688	71.892	77.705	85.540
A Catalunya	4.949	5.439	5.751	6.430

QUADRE 31

BALANÇ DE CATALUNYA AMB EL GOVERN CENTRAL, M. PTES.

	ANYS			
	1.995	1.996	1.997	1.998
BALANÇ	-780.515	-932.955	-1.285.545	-1.326.061
TOTAL INGRESSOS APORTATS	3.924.443	4.245.066	4.723.250	4.967.782
1.1.IMPOSTOS I TAXES DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	2.379.976	2.572.434	2.939.554	3.114.286
1.2 ALTRES INGRESSOS DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	589	561	8.181	13.172
1.3 INGR.COTITZ.FINANCEN SANITAT	123.322	96.413	39.013	19.643
1.4. RESTA DE COTITZACIONS A LA SEURETAT SOCIAL	1.383.896	1.523.815	1.688.952	1.775.005
1.5 ALTRES INGRESSOS DE LA S.SOCIAL	36.661	51.843	47.550	45.676
2. TOTAL DESPESES REBUDES	3.143.928	3.312.111	3.437.705	3.641.721
2.1.ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	1.607.431	1.695.717	1.781.186	1.950.495
2.1.1. DESPESES VÀRIES DE L'ESTAT I OAAA AD. I ENS	1.056.007	1.116.012	1.186.600	1.299.116
2.1.2.SANITAT I SERVEIS SOCIALS	551.424	579.705	594.586	651.379
2.3 PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA S.SOCIAL	1.262.705	1.373.175	1.431.653	1.489.782
2.4.PRESTACIONS DE L'INEM I DEL FOGASA	248.631	217.108	199.131	175.963
2.5. PRESTACIONS DE LES MÚTUTES DE FUNCIONARIS	4.949	5.439	5.751	6.430
2.6.ALTRES DESPESES DE LA S.SOCIAL	20.213	20.671	19.984	19.052

Quadre 32

BALANÇ DE CATALUNYA EN RELACIÓ AL PIB p.m.

1995	1996	1997	1998
-5,78%	-6,55%	-8,63%	-8,37%

Quadre 33

BALANÇ DE CATALUNYA, PER CÀPITA (PTES)

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	-128.291	-153.194	-210.219	-216.581
ESTAT, OAAA i ENS*	-147.348	-159.882	-197.140	-195.438
S.SOCIAL	19.057	6.689	-13.079	-21.143

(*)Inclou la despesa en sanitat i serveis socials.

QUADRE 34
**PARTICIPACIÓ DE CATALUNYA EN ELS INGRESSOS I LES DESPESES
ANALITZADES DEL GOVERN CENTRAL**

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
1. INGRESSOS ANALITZATS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	19,77%	19,88%	20,04%	19,60%
1.1.IMPOSTOS I TAXES DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	20,30%	20,52%	21,06%	20,27%
1.2 ALTRES INGRESSOS DE L'ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	0,98%	1,70%	4,16%	3,99%
1.3 INGR.COTITZ.FINANCEN SANITAT	100%	100%	100%	100%
Catalunya	19,12%	19,05%	19,03%	19,17%
1.4 RESTA DE COTITZACIONS A LA SEURETAT SOCIAL	100%	100%	100%	100%
Catalunya	19,12%	19,05%	19,03%	19,17%
1.5 ALTRES INGRESSOS DE LA S.SOCIAL	100%	100%	100%	100%
Catalunya	19,56%	18,49%	14,04%	15,65%
2. DESPESES ANALITZADES	100%	100%	100%	100%
Catalunya	14,87%	14,75%	15,07%	15,03%
2.1.ESTAT I OAAA ADMINISTRATIUS I ENS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	13,13%	12,97%	13,53%	13,65%
2.1.1. DESPESES VÀRIES DE L'ESTAT I OAAA AD. I ENS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	11,80%	11,64%	12,32%	12,43%
2.1.2.SANITAT I SERVEIS SOCIALS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	16,71%	16,59%	16,84%	16,97%
2.3 PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA S.SOCIAL	100%	100%	100%	100%
Catalunya	17,77%	17,89%	17,89%	17,88%
2.4.PRESTACIONS DE L'INEM I DEL FOGASA	100%	100%	100%	100%
Catalunya	15,95%	14,91%	14,24%	13,06%
2.5. PRESTACIONS DE LES MÚTUES DE FUNCIONARIS	100%	100%	100%	100%
Catalunya	7,65%	7,57%	7,40%	7,52%
2.6.ALTRES DESPESES DE LA S.SOCIAL	100%	100%	100%	100%
Catalunya	12,25%	12,12%	12,28%	10,87%

Quadre 35

**SALDO DE CATALUNYA SI ELS INGRESSOS ANALITZATS DEL GOVERN CENTRAL
HAGUESSIN ESTAT IGUALS A LES DESPESES ANALITZADES¹**

	ANYS			
	1.995	1.996	1.997	1.998
Saldo estimat de Catalunya	-780.515	-932.955	-1.285.545	-1.326.061
(A) Si les despeses haguessin estat iguals als ingressos:				
saldo de Catalunya:	-971.529	-1.094.750	-1.170.166	-1.157.335
(B) Si els ingressos haguessin estat iguals a les despeses:				
saldo de Catalunya:	-1.034.374	-1.150.975	-1.132.168	-1.106.089

1. Extrets els fluxos amb l'exterior

Quadre 36

RELACIÓ: DESPESES PER CADA 100 PTES D'INGRESSOS

(extret el saldo de l'exterior amb el govern central)

	1995	1996	1997	1998
TOTAL (1 i 2)	106,47%	105,14%	96,75%	95,57%
CATALUNYA	80,11%	78,02%	72,78%	73,31%
RESTA CCAA	112,96%	111,86%	102,76%	101,00%
1. ESTAT I OOA	98,53%	100,01%	91,68%	90,44%
CATALUNYA	64,20%	63,52%	59,64%	61,98%
RESTA CCAA	107,20%	109,37%	100,10%	97,52%
2. S.SOCIAL	119,75%	113,23%	104,66%	104,06%
CATALUNYA	107,81%	102,24%	95,06%	92,54%
RESTA CCAA	121,49%	114,74%	105,85%	105,66%

Quadre 37

BALANÇ DE CATALUNYA, PER CÀPITA (PTES)

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	-128.291	-153.194	-210.219	-216.581
ESTAT, OAAA i ENS	-147.348	-159.882	-197.140	-195.438
S.SOCIAL	19.057	6.689	-13.079	-21.143

BALANÇ DE LA RESTA DE CCAA, PER CÀPITA

	1995	1996	1997	1998
TOTAL	61.802	60.479	15.660	6.121
ESTAT, OAAA i ENS	21.380	29.046	330	-9.428
S.SOCIAL	40.422	31.433	15.331	15.548

QUADRE 38. COMPOSICIÓ DELS INGRESSOS I DESPESES ANALITZATS

	ANYS			
	1995	1996	1997	1998
1. INGRESSOS ANALITZATS	100%	100%	100%	100%
1.1.IMPOSTOS I TAXES DE L'ESTAT I OOA ADMINISTRATIUS I ENS	59,05%	58,70%	59,21%	60,62%
1.2 ALTRES INGRESSOS DE L'ESTAT I OOA ADMINISTRATIUS I ENS	0,30%	0,15%	0,83%	1,30%
1.3 INGR.COTITZ.FINANCEN SANITAT	3,25%	2,37%	0,87%	0,40%
1.4 COTITZACIONS A LA SEURETAT SOCIAL	36,46%	37,46%	37,65%	36,53%
1.5 ALTRES INGRESSOS DE LA S.SOCIAL	0,94%	1,31%	1,44%	1,15%
2. DESPESES ANALITZADES	100%	100%	100%	100%
2.1.ESTAT I OOA ADMINISTRATIUS I ENS	57,93%	58,24%	57,72%	58,98%
2.1.1. DESPESES VÀRIES DE L'ESTAT I OOA AD. I ENS (% respecte 2.1.)	73,05%	73,28%	73,18%	73,14%
2.1.2.SANITAT I SERVEIS SOCIALS (% respecte 2.1.)	26,95%	26,72%	26,82%	26,86%
2.3 PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA S.SOCIAL	33,61%	34,19%	35,09%	34,39%
2.4.PRESTACIONS DE L'INEM I DEL FOGASA	7,37%	6,48%	6,13%	5,56%
2.5. PRESTACIONS DE LES MÚTUES DE FUNCIONARIS	0,31%	0,32%	0,34%	0,35%
2.5.ALTRES DESPESES DE LA S.SOCIAL	0,78%	0,76%	0,71%	0,72%

QUADRE 39

BALANÇ DE CATALUNYA AMB EL GOVERN CENTRAL, M. PTES.

	ANYS			
	1.995	1.996	1.997	1.998
TOTAL INGRESSOS APORTATS	100%	100%	100%	100%
1.1.IMPOSTOS I TAXES DE L'ESTAT I OOAA ADMINISTRATIUS I ENS	60,64%	60,60%	62,24%	62,69%
1.2 ALTRES INGRESSOS DE L'ESTAT I OOAA ADMINISTRATIUS I ENS	0,02%	0,01%	0,17%	0,27%
1.3 INGR.COTITZ.FINANCEN SANITAT	3,14%	2,27%	0,83%	0,40%
1.4. RESTA DE COTITZACIONS A LA SEURETAT SOCIAL	35,26%	35,90%	35,76%	35,73%
1.5 ALTRES INGRESSOS DE LA S.SOCIAL	0,93%	1,22%	1,01%	0,92%
2. TOTAL DESPESES REBUDES	100%	100%	100%	100%
2.1.ESTAT I OOAA ADMINISTRATIUS I ENS	51,13%	51,20%	51,81%	53,56%
2.1.1. DESPESES VÀRIES DE L'ESTAT I OOAA AD. I ENS	33,59%	33,69%	34,52%	35,67%
2.1.2.SANITAT I SERVEIS SOCIALS	17,54%	17,50%	17,30%	17,89%
2.3 PRESTACIONS ECONÒMIQUES DE LA S.SOCIAL	40,16%	41,46%	41,65%	40,91%
2.4.PRESTACIONS DE L'INEM I DEL FOGASA	7,91%	6,55%	5,79%	4,83%
2.5. PRESTACIONS DE LES MÚTUTES DE FUNCIONARIS	0,16%	0,16%	0,17%	0,18%
2.6.ALTRES DESPESES DE LA S.SOCIAL	0,64%	0,62%	0,58%	0,52%

MACROMAGNITUDS CATALUNYA/ESPANYA*

Concepte:	Població (1)	Atur	Atur	VAB cf	Excedent Brut d'Explotació	C.F.F.R.(3)(8)	C.F.A.B.T. (4) (8)	Remuneració assalariats	Vendes de productes petrolífers	Consum Relatiu Hidrocarburs	Personal SS - Renda bruta disponible de les llars	INSALUD & INSERSO	PIB p.m.	no.beneficiaris prestacions per atur (mitjanes anuals)(7)	Consum energia elèctrica
Unitats:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	milions ptes.	milions pts.	Millons de KWh
Font:	INE(EPA)	INEM	INE	INE (2)	INE	INE	INE	INH.	INH (Informe Estadístico) (5)	INE I IDESCAT(6)	INE, Compt.Nac. d'Espanya				Memoria Estadística Eléctrica
ANY															
1995	0,15404	0,14723	0,12540	0,19264	0,20132	0,18219	0,18037	0,18407	0,1682	0,1381	0,1249	0,1850	0,1936	0,1476	0,1952
1996	0,15358	0,14251	0,12354	0,19298	0,20393	0,18242	0,18040	0,18113	0,1682	0,1471	0,1249	0,1839	0,1933	0,1441	0,1938
1997	0,15551	0,13699	0,11941	n.d.	0,20877	0,18240	0,18040	0,18455	0,1682	0,1547	0,1249	0,1845	0,1912	0,1380	0,1931
1998	0,15551	0,12688	0,11209	n.d.	0,20877	0,18240	0,18040	0,18450	0,1682	0,1547	0,1249	n.d.	0,1917	0,1298	0,1894

(*) Quan la xifra d'una any és idèntica a la de l'any anterior, vol dir que no ha estat disponible la de l'any en qüestió.

taxes de creixement de Cat/Esp

(1) Segons dades de cens 1991, 1996, i pels anys intermitjos, segons creixement lineal calculat a partir de les dades censals d'aquests anys per les que hi ha cens. Any 1997 segons IDESCAT, població de dret a 1 juliol. Any 1998, xifra calculada aplicat el mateix creixement respecte 1997, que a Espanya.

(2) Any 1997 Font IDESCAT, primera estimació.

(3) Consum final famílies residents.

(4) Consum final d'aliments, begudes i tabac.

(5) Anys 95 a 97, consum de gasos líquids, carburants i combustibles, per províncies, en tonelades mètriques.Font: Enciclopedia Oligas

(6) Anys 1996 i 1997, Font IDESCAT

(7) Inclou tot tipus de prestacions per atur.

(8) Any 1997: IDESCAT, primera estimació.

Fonts d'informació: INE, "Contabilidad Regional, serie 1986", 1996. Institut d'estadística de Catalunya, "Evolució de les principals macromagnituds de l'economia catalana 1992-97", 1999. També pàgines Web d'aquests dos instituts d'estadística, de diferents ministeris, de l'AEAT, etc.